

HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

CİLT 7, SAYI 1, OCAK-2026

ISSN: 2147-155X

HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

EDİTÖR

Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZARLAR

Uzm.Dr. İlknur Ayvaz
Prof.Dr. Resul Buğdaycı
Prof.Dr. Derya Çamur
Uzm.Dr. Kezban Yavuz Emik
Ar.Gör.Dr. Ayşe İnaltekin
Prof.Dr. Zahide Koşan
Uzm.Dr. Seyit Mert Tabanlı
Prof.Dr. Ferdi Tanır
Ar.Gör.Dr. Nur Banu Taşova

BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ

Prof.Dr. A. Öner Kurt

KÖŞE YAZARLARI

Yönetim Sohbetleri / Prof.Dr. Bülent Kılıç
Epidemiyoloji Sohbetleri / Prof.Dr. Gül Ergör
Kaza Kırımı / Prof.Dr. Alp Ergör
Düşünce Odası / Prof.Dr. Coşkun Bakar
Sayıklamalar / Prof.Dr. Servet Aker
Mavi Yazılar / Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu

GÜNDEM

Doç.Dr. Asya Banu Babaoğlu
Dr.Öğr. Üyesi Ayşegül Ekemen
Ar.Gör.Dr. Melis Uçar Erincin

İÇİNDEKİLER

MERHABA...2

EDİTÖRDEN...4

KONGRENİN ARDINDAN...7

Prof.Dr. Derya Çamur

UHSK 2025 SONUÇ BİLDİRGESİ...9

HASUDER 2025-2027 YÖNETİM KURULU...15

HASUDER 2025-2027 YETERLİLİK KURULU...16

UHSK 2025 BİLDİRİ ÖDÜLLERİ...17

ÖZEL DOSYA...24

Uzm.Dr. Kezban Yavuz Emik
Prof.Dr. Resul Buğdaycı
Prof.Dr. Zahide Koşan
Uzm.Dr. İlknur Ayvaz
Uzm.Dr. Seyit Mert Tabanlı
Ar.Gör.Dr. Nur Banu Taşova
Ar.Gör.Dr. Ayşe İnaltekin
Prof.Dr. Ferdi Tanır

YÖNETİM SOHBETLERİ...47

Liyakata Dayalı Yönetim-II
Prof.Dr. Bülent Kılıç

EPİDEMİYOLOJİ SOHBETLERİ...54

Epidemiyolojinin Mabedinde Neler Oluyor?
Prof.Dr. Gül Ergör

KAZA KIRIMI...58

Geçtiğimiz Yılda Emeğin
Sağlığı, Güvenliğine İlişkin
Prof.Dr. Alp Ergör

İSPANYA VALENCIA OVASI SU MAHKEMESİ...61

Prof.Dr. A. Öner Kurt

GÜNDEM...65

Doç.Dr. Asya Banu Babaoğlu
Dr.Öğr. Üyesi Ayşegül Ekemen
Ar.Gör.Dr. Melis Uçar Erincin

SAYIKLAMALAR...76

Pardon. Siz Hangi Türdensiniz?
Prof.Dr. Servet Aker

DÜŞÜNCE ODASI...81

Aklın Tarihinden Kesitler;
İlk Öğretmenler-İlk Şüpheciler-
İlk Hümanistler-İlk Mugalatacılar-
İlk Enteller: Sofistler
Prof.Dr. Coşkun Bakar

BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ...86

Prof.Dr. A. Öner Kurt

MAVİ YAZILAR...87

Kış Düşlemesi
Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu

DERGİLERİMİZDEN...88

SAHADAN HABERLER...100

AKADEMİDEN HABERLER...101

Merhaba...

“Geleceğin en iyi yolu onu birlikte inşa etmektir.”
Abraham Lincoln

Merhaba Değerli Okurlarımız,

HASGÜN bültenimizin 2026 yılı ilk sayısı ile tekrar sizlerle buluşmaktan ötürü çok mutluyuz. Bir önceki yılın son etkinliği olan Ulusal ve Uluslararası katılımlı Halk Sağlığı Kongremizi büyük bir başarı ve yüksek bir katılımcı sayısı ile Antalya’da geçtiğimiz ay tamamladık. Kongremizde gerçekleştirilen iki Genel Kurul toplantısı ile yeni Yönetim, Denetim, Disiplin Kurulu seçimlerini gerçekleştirdik. Ayrıca Halk Sağlığı Yeterlik Yürütme Kurulu başta olmak üzere ilgili kurul ve komisyon üyelerini belirledik. Eğitim Üst Kurulu toplantımızı ise Ocak ayı içinde gerçekleştireceğiz. Büyük bir olgunluk ve centilmenlik içinde geçen her iki genel kurulda da seçimlerde aday olan ve başarılı olan tüm üyelerimizi kutluyoruz. Bugüne kadar özveriyle çalışan önceki Yönetim Kurulu ve Yeterlik Kurulu üyelerimize de çok teşekkür ediyoruz. Lincoln’ün dediği gibi *“Geleceğin en iyi yolu onu birlikte inşa etmektir”*. Biz de eski ve yeni ekiplerimizle birlikte çalışıp, HASUDER’in parlak geleceğini hep birlikte inşa edeceğiz. Bildiğiniz üzere geçtiğimiz günlerde Türkiye Sağlık Raporu 2025’i sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşadık. Önümüzdeki aylarda ise HASUDER’in 30. yılı olması nedeniyle hazırladığımız kitapçığı yayınlayacağız.

Değerli Meslektaşlarımız;

Her “yeni yıl”, yeni bir başlangıçtır. Bir yandan geçmişin değerlendirilmesi yapılırken diğer yandan idealler ve hedefler yeniden belirlenir. Geçtiğimiz yılın son günlerinde oluşturulan yeni Yönetim Kurulumuzla birlikte biz de büyük bir heyecanla görevimize başladık. Olumlu düşüncelerin pozitif bir enerji yarattığının farkındayız. Bu nedenle hep olumlu ve pozitif düşünüyoruz. Önümüzdeki zorluklara bir “engel” değil bir “fırsat” olarak bakıyoruz. Bizler bu amaçla yeni Yönetim Kurulu olarak derneğimizi 2026 yılında daha da ileriye taşımak ve mesleğimizin geleceğine katkı sunmak için çalışmaya hazırız. Bu amaçla yeni dönem için öncelikli hedeflerimiz aşağıdaki gibi olacaktır:

1)Kurumsal Güçlenme ve Örgütlenme: Katılımcı bir vizyonla, üye sayısını daha da artırmak ve henüz derneğimize üye olmamış tüm halk sağlığı uzman ve asistanlarının derneğe üyeliğini gerçekleştirmek öncelikli hedefimizdir.

2)Sahayla Bütünleşmek: Bölgesel toplantılar ve etkinlikleri yaygınlaştırarak sahayla daha yakın olmaya çalışacağız. Mesleki dayanışmayı, sahadaki uzmanlarla akademi arasındaki iletişim ve iş birliğini artırmaya çalışacağız.

3)Etkin Savunuculuk: Halk sağlığı uzmanlarının çalışma koşullarının iyileşmesi, yönetici kadrolarındaki halk sağlığı uzmanlarının sayısının artması, TUS ve YDUS kontenjan artışları için sonuç odaklı savunuculuk faaliyetlerini yürütmeye öncelik vereceğiz. Sağlık politikalarına yön vermekte başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere medya ve diğer meslek kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle yakın ilişkide olacağız

4)Eğitimde Süreklilik: Halk Sağlığı Okulu, Webinerler, Kanal HASUDER, Gezici Eğitim Seminerleri, Kongreler, Sempozyumlar, alıştaylar, Kurslar ve benzeri etkinlikler aracılığıyla asistan ve uzmanlarımıza nitelikli ve sürdürülebilir bir eğitim ortamı ve gelişim fırsatı sunmaya çalışacağız.

5)Toplum Sağlığı Alanında Savunuculuk: Toplum sağlığını geliştirmek adına kanıta dayalı karar süreçleri etkinleştirmeye, sağlığı koruyucu ve geliştirici hizmetlere öncelik verilmesini sağlamaya çalışacağız. Dezenformasyon ve infodemiyle mücadele için etkin ve önleyici çalışmalar yapacağız.

6)Uluslararası Olma: EUPHA, WFPHA, WHO, UNFPA gibi uluslararası kurumlar başta olmak üzere tüm yurt dışı paydaşlarla iletişim ve ortaklığımızı daha da artıracak, kongre ve toplantılara kurumsal temsiliyetle katılımı artıracacağız, Uluslararası Gezici Eğitim Seminerleri aracılığıyla değişik ülkelerin halk sağlığı sistemlerini daha yakından izleyeceğiz.

7)Güçlü Alt Yapı: Derneğimizin web sayfası, online işlemleri, elektronik kütüphanesi ve benzeri dijital altyapısını daha da geliştirecek ve çağın gereklerine en uygun hale getireceğiz.

Değerli Meslektaşlarımız;

Yolumuz uzun olabilir ama Japonların "Kaizen" ilkesi gereğince biliyoruz ki küçük adımlarla da olsa sürekli ilerleme bizi zirveye taşır. Bu vesileyle derginin hazırlanmasında büyük emek harcayan başta editörümüz sevgili Ferruh N. Ayoğlu olmak üzere bltene katkıda bulunan ve değerli yazılarını bizimle paylaşan tüm üyelerimize ve bizleri yakından takip eden okurlarımıza yönetim kurulumuz adına teşekkürlerimi sunuyorum. Daha gl ve örgütlü bir HASUDER'i birlikte inşa etmek dileğiyle.

Prof. Dr. Bülent Kılıç
HASUDER Yönetim Kurulu Başkanı

Editörden...

9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi

Aralık... Antalya... Kongre...

Antalya Körfezi'nin çevresinde bulunan konumuyla çok kültürlü bir yapıya sahiptir Pamfilya; Anadolu, Ege ve Doğu Akdeniz ile yakın temastaydı. Ulusal Halk Sağlığı kongrelerimizin 27'ncisini 10-13 Aralık 2025 tarihlerinde, bizi kışın ortasında güneşli günlerle karşılayan Antalya'da gerçekleştirdik.

"Halk Sağlığının İzinde" belgeselinin ilk gösterimini izlediğimiz kongremizde, Pamfilya geleneği devam etti bir anlamda. Bir yandan tarihe izler bıraktık, bir yandan da ülkemizin farklı coğrafyalarından gelen Halk Sağlığı çalışanlarıyla bir araya geldik. Konuştuk, dinledik, söyleştik, tartıştık. Haliyle, fırsat budur deyip, dostlarla dertleştik, hasret giderdik. Hani şairin dediği gibi; **dostların arasındaydık, güneşin sofrasındaydık.**

Şimdi HASGÜN'ün yolculuğuna kaldığımız yerden, yeni bir sayıyla devam ediyoruz; yeni yıllarla birlikte artık "Cilt 7" diye başlık atıyoruz. Geçen yıl olduğu gibi bu yılın ilk sayısı da kongremizden hemen sonra, ana odağına kongremizi alarak yayımlanıyor.

Bültenimiz, Kongre Sekreterimiz Prof.Dr. Derya Çamur'un kongremize yönelik bilgilendirme yazısı, kongremizin sonuç bildirgesi, kongremizde gerçekleştirilen seçimli genel kurullar sonucunda 2025-2027 dönemi için Yönetim Kurulu ve Yeterlik Kurulu'na seçilen arkadaşlarımızın ve kongremizde ödül alan çalışmaların listeleriyle başlıyor. Ödül alan bildirilere emek veren arkadaşlarımızı kutluyor, derneğimizin kurullarında görev ve sorumluluk üstlenen tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyor ve başarılar diliyoruz.

Hemen sonrasında “Kongrenin Ardından” başlığıyla düzenlediğimiz “Özel Dosya” bölümümüz bulunuyor. İletişim öbeğimizden yaptığımız çağrıya İstanbul, Mersin, Erzurum, Muş, Siirt, Zonguldak ve Adana’dan yanıt vererek kongremize yönelik görüş ve izlenimlerini bizimle paylaşmak üzere kaleme alan dostlarımızdan gelen yazıları, bize ulaşma sırasıyla sizlerle paylaştık. Paylaşılan görüş ve önerilerin izleyen etkinlikler için yol gösterici olacağı düşüncesiyle Uzm.Dr. Kezban Yavuz Emik, Prof.Dr. Resul Buğdaycı, Prof.Dr. Zahide Koşan, Uzm.Dr. İlknur Ayvaz, Uzm.Dr. Seyit Mert Tabanlı, Ar.Gör.Dr. Nur Banu Taşova, Ar.Gör.Dr. Ayşe İnaltekin ve Prof.Dr. Ferdi Tanır’a kocaman teşekkürler.

Doç.Dr. Asya Banu Babaoğlu, Dr.Öğr. Üyesi Ayşegül Ekemen ve Ar.Gör.Dr. Melis Uçar Erincin “**Gündem**” bölümünde yine bizimleler; Ekim, Kasım, Aralık aylarında yayınlanan ulusal ve uluslararası raporları incelediler, raporların öne çıkan yönlerini ve erişim adreslerini bizim için araştırıp derlediler. Lacivert noktalı sayfaları ile Gündem bölümümüz sizleri bekliyor.

Derneğimizin tarafından yayınlanan dergilerimizden [Turkish Journal of Public Health](#) “Volume 23, Issue 3, 2025”, [Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulama Dergisi](#) “Cilt 3, Sayı 3, Aralık 2025”, [HASUDER Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni](#) “2025 Sonbahar, Sayı 16” ile bir kez daha okurları ile buluştu. Dergilerimizin yeni sayılarında yer alan çalışmaların listelerine “**Dergilerimizden**” bölümünden ulaşabilirsiniz.

Her zaman olduğu gibi, gerçekleşmiş etkinliklere yönelik haberlerimizi yeşil noktalı sayfalarımızda bulabilirsiniz. Akademiden ve sahadan haberlerimiz de sizleri bekleyen sayfalar arasında.

Liyakat ve yönetsel başarı, toplumda adalet ve hakkaniyet algısını şekillendirdiği gibi, sağlık hizmetlerinin yönetimi açısından değerlendirildiğinde toplum sağlığını da doğrudan etkileyebilecek, yakından ilişkili iki olgu. “Yönetim Sohbetleri” köşemizde Prof.Dr. Bülent Kılıç, önceki sayımızda ele aldığı konuyu irdelemeye “Liyakata Dayalı Yönetim-II” başlığı ile devam ediyor.

İki bin epidemiyoloğun görev yaptığı, her hafta büyük bir okur kitesince izlenen, okunan, tartışılan bir yayına sahip bir kurum... Evet, bazen düşünmesi bile zor geliyor insana. Prof.Dr. Gül Ergör bu sayımızda “**Epidemiyoloji Sohbetleri**” köşemizde Halk Sağlığı topluluğumuzun ilgisini çekecek güncel bir konuyu ele alıyor. Prof.Dr. Ergör’ün “**Epidemiyolojinin Mabedinde Neler Oluyor?**” başlıklı yazısı, kamusal niteliğine karşın özerk yapılanması ve bilimsel güvenilirliği ile küresel ölçekte güven sağlamış bir kurumun politikanın ve arka bahçesi haline geldiğinde / getirildiğinde ne hale geldiğini aktarırken, CDC’nin çalışma biçimine ve CDC’de yaşanan güncel gelişmelere yönelik bilgiler de içeriyor.

Ölüm, soğuk bir sözcük. Ama ölüyorlar. Üstelik de sessizce, sesleri pek de duyulmadan ölmeye devam ediyorlar. Ölenlerin çevresinde çok sayıda da yaralı var aslında. Onların da sesi pek duyulmuyor. Evet, iş kazaları olanca hızıyla durmaksızın devam ediyor. Prof.Dr. Alp Ergör bu sayımızda da “**Kaza Kırımı**” köşemizde bizlerle olmaya devam ediyor. Prof.Ergör’ün bu sayımızdaki yazısının başlığı “**Geçtiğimiz Yılda Emeğin Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin**”. Prof.Dr. Ergör’ün satırları bakış açımızı değiştirmeye zorluyor; ne olup bittiğini anlamaya çalışan zihnimizi, neyin olmadığı, nelerin yapılmadığı üzerinden düşünmeye çağırıyor.

İnsan, en üstünü mü bütün canlıların? Şu mavi gezegenin tek yaşayanı, tek belirleyicisi, tek efendisi mi? Buna inanıyor muyuz, yoksa buna inanmayı meşrulaştırıyor muyuz? Prof.Dr. Servet Aker'in "**Sayıklamalar**" köşesinde kaleme aldığı satırları bu sayımızda "**Afedersiniz. Siz Hangi Türdensiniz?**" başlığını taşıyor. Prof.Dr. Aker, türçülüğü ele aldığı satırlarında bir düşüncenin yaşam pratiğinde nerelere vardığını, belki de daha da önemlisi, nerelere varabileceğini aktarıyor.

Sofistler düşünce tarihinin önemli tartışma alanlarından birini oluşturuyor. İdealist ve materyalist düşüncenin çakışma noktasındaydılar. Anlattıkları dersler karşılığında para alan ilk insanlardı. Onlardan çok söz edildi; kimi zaman yoğun eleştirilerin hedefi oldular. Kimdi bu sofistler, ne zaman ortaya çıktılar, ne söylediler, neyi savundular? Kongremizde "Aklın keşfi: Lilith'den Semmelweis'e" başlıklı bir söyleşi sunan Prof.Dr. Coşkun Bakar bu sayımızda da "**Düşünce Odası**" köşemizde bizlerle. Prof.Dr. Bakar'ın bu sayımızdaki yazısı "**Aklın Tarihinden Kesitler; İlk Öğretmenler - İlk Şüpheciler - İlk Hümanistler - İlk Mugalatacılar - İlk Enteller: Sofistler**" başlığını taşıyor; yazı gümüz akademisini de ilgilendiren ilgi çekici bir yorumla bitiyor. Yazarımız, uzun zamandır okumalarına, düşünmelerine devam ederken, izleyenlerini düşündürmeye devam ediyor.

Her fotoğraf bir yolculuk öyküsüdür. Kimi zaman bir yere varmak için çıkmıştır yola yolcu, kimi zamansa sadece öylesine. Bazen deklanşöre basıldığında biter yol da öykü de bazen sonrası vardır; durur, bekler, olgunlaşır. Fotoğrafı diğerlerinden ayıran eşsizliğidir aslında. Birbirinden habersiz iki heykeltıraş, birbirinin tıpa tıp aynısı iki heykel yapabilirler; biliyorum çok düşük bir olasılık ve çok zor, ama teorik olarak mümkün. Aynı fotoğrafa bakan iki kişinin farklı şeyler duyumsaması da mümkün. Ama gel gör ki hayat, değiştirerek her şeyi akıp giderken

sonsuzluğunda, aynı anda aynı yerde iki fotoğraf makinesi olmasına izin vermez. Yani aynı yerde aynı anda bulunsalar bile, iki kişinin tıpa tıp aynı iki fotoğrafı çekmesi teorik olarak da imkansızdır. İşte bu noktada saklıdır fotoğrafın eşsizliği. "**Bir Fotoğraf Bir Öykü**" köşemizde Prof.Dr. A. Öner Kurt bu sayımızda yine bir gönül bağı uzağımızdan, İzmir Bornova'dan bir fotoğraf ve öyküsünü paylaşıyor bizlerle.

Bir de sürprizi var Prof.Dr. Kurt'un; İspanya Valencia'dan bir aktarım. Geçmişi bin yıla, bin yıllık bir geleneğe dayanan su mahkemesini anlatıyor Prof.Dr. Kurt. Suyun akılcı ve verimli kullanımına yönelik bir yönetsel deneyim ve anlaşmazlıkları çözebilmek adına kurgulanan bir demokrasi uygulaması. İlgilenenlere keyif vereceğini düşünüyorum. Benzer izlenimlerin paylaşılması HASGÜN'ü zenginleştirecektir.

Malum, bir de "**Mavi Yazılar**" var, benim kaleme aldığım. Anam soyu Pamfilya'dan, babam soyu Likya'dan. Kışlasın diye karaya çekilmiş yaşlı bir tekne gibiydi yüreğim. Soğuktan camın ardı. Beyaz köpüklere bulanmıştı Karadeniz. Mendireği dövüyordu durmadan. Yeni bitmişti daha güz, daha epeyce bir zaman vardı bahara; alargada olmayı özlemiştim daha şimdiden. Kadim bir dost, uzaklardan, Ege kıyılarından, eski bir Türk filminden kısa bir kesit göndermişti. Bir "**Kış Düşlemesi**"ne dönuştü akıp giden satırlar. Artık alargadaydım.

Dilerim gönlünüzce gelmiştir kış... Dilerim gönlünüzce akar gider... Ve dilerim, keyif verir sayfalar...

Ferruh N. Ayoğlu

KONGRENİN ARDINDAN

Prof.Dr. Derya Çamur
UHSK 2025 Kongre Sekreteri

Merhaba,

9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Halk Sağlığı Uzmanları Derneği tarafından 10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya’da düzenlendi. Yoğun bir emekle hazırlanan ülkemizin halk sağlığı alanındaki tek ve gelenekselleşmiş kongresini başarıyla tamamlamış olmanın mutluluğunu ve gururunu yaşıyoruz.

Halk Sağlığı Kongresinin halk sağlığı alanında çalışan farklı disiplinlerden ve farklı kurumlardan kişileri bir araya getiren bir misyonu olduğu; önemli bir eğitim fırsatı sunduğu; yanı sıra bir sosyal iletişim-etkileşim fırsatı ve aracı olduğu; yeni nesillerin önceki nesillerle tanışmasına ortam hazırladığını unutulmamalı. Tüm bu nedenlerle HASUDER Kongreyi geliştirerek sürdürmek için çaba harcarken, tüm üyelerin de katılımlarıyla kongreyi güçlendirmesi çok önemli.

Halk Sağlığı Kongresi HASUDER Bilimsel Etkinlik Düzenleme Yönergesi’nde yer alan süreç takip edilerek hazırlanıyor. Kongreye ilişkin süreçler demokratik ve katılımcı bir yaklaşımla yürütülüyor. Süreç, Kongre Danışma Kurulu’nun toplanmasıyla başlıyor. Bu toplantıda kongre yeri, tarihi, tipi, teması gibi konularda öneriler ortaya konuluyor. Ardından Düzenleme Kurulu seçiliyor. Düzenleme Kurulu mevcut önerileri de dikkate alarak kongreyi planlıyor ve katılımcılarla buluşturuyor. Bilimsel program oturumları için tüm üyelerden, çalışma gruplarından ve anabilim dallarından konu ve konuşmacı önerileri toplanıyor.

Halk Sağlığı Kongresi 2024 yılında katılımcılar için daha ekonomik olacağı yönündeki talepler dikkate alınarak Ankara’da konaklamasız olarak düzenlenmiş ve kongre süresi bir gün kısaltılarak üç gün olmuştu. Bu yıl kongre hazırlıkları başladığında üç günün kısa olduğu, Ankara’da yapmanın avantajları olmakla birlikte, farklı yerlerde konaklamanın meslektaşlarla bir araya gelmeyi güçleştirdiği, büyük kent trafiğinde sabah akşam gelip gitmenin yorucu olduğu, parça parça yapılan harcamaların toplamda beklenen maliyet düşüklüğünü sağlamadığı geri bildirimleri dikkate alınarak kongre Antalya’da bir kongre merkezinde dört gün olacak biçimde planlandı. Bu kararın alınmasında Kongre sırasında HASUDER Genel Kurulu’nun ve Halk Sağlığı Yeterlik Kurulu’nun yapılacak olması da etkili oldu.

Bu yıl kongre katılımcıları için kongre kurslarını ücretsiz yapma kararı aldık ve sekiz farklı kurs duyurusu yaptık. Ancak kurslara talep beklentinin çok altında gerçekleşti. Gerek talebin az olması gerekse kursun ücretsiz olması nedeniyle ön kayıt yaptıranların katılım konusunda gösterdikleri tutum bizleri üzdü. Kongreye çok az bir süre kala yoğun çabayla kesin kayıtları oluşturarak 9 Aralık 2025’te tam gün süren üç ayrı kongre kursu düzenledik: Hava Kirliliği Araştırmalarında Air-Q ile Sağlık Etkisi Hesaplama, Sağlık Alanında Araştırma Planlama ve Yazmada Büyük Dil Modellerinin Kullanımı, Sistemik Derleme ve Meta-Analiz kursları.

Kongre temasını “Dirençli Sistemler, Sağlıklı Toplum” olarak belirledik. Dirençli sistemler sağlıklı toplumun temelidir. Dirençli sistemler, sadece kriz anlarında ayakta kalabilen sağlam yapılar değil, karşılaştığı güçlüklerden edindiği bilgi ve deneyimle kendini geliştiren, güçlendiren sistemlerdir. Bu temayı farklı boyutlarıyla ele almaya çalıştık. Düzenleme Kurulu olarak kongre temasına odaklanmakla birlikte tüm halk sağlığı konularına yer veren, kapsamlı, farklı disiplinlerden konuşmacıların da yer aldığı bir Bilimsel Program oluşturduk. Bilimsel Programınız beş salonda paralel oturumlar şeklinde ilerledi.

15 Haziran 1995 tarihinde kurulan HASUDER bu yıl 30. yaşını doldurdu. O nedenle ana salonlarımızı 30. Yıl Salonu ve Hıfzıssıhha Salonu olarak adlandırdık. Sözlü bildiri salonlarına da bu yıl içinde kaybettiğimiz üç değerli hocamızın anısına İsmail Topuzoğlu Salonu, Gazanfer Aksakoğlu Salonu ve Ahmet Soysal Salonu adlarını verdik. 30. Yıl ve Hıfzıssıhha Salonlarında 31 oturum (panel, konferans, ikili konferans); İsmail Topuzoğlu, Gazanfer Aksakoğlu ve Ahmet Soysal sözlü bildiri salonlarında ise 32 sözlü bildiri oturumu gerçekleştirildi. Yurtdışından ve ülkemizin dört bir yanından 306 katılımcının yer aldığı kongremizde, 12’si yurtdışından olmak üzere farklı disiplinlerden 67 bilim insanı sunumlarıyla yer aldı. Kongrede 236 sözlü bildiri sunuldu.

Kongre açılışında HASUDER tarafından hazırlanan “Halk Sağlığının İzinde” belgesel filminin ilk gösterimi gerçekleştirildi.

HASUDER’in Hatay’da yürüttüğü kadın sağlığı çalışmalarına verdiği destekten dolayı 2025 yılı Halk Sağlığı Dostu Ödülü UNFPA Türkiye Ofisi’ne verildi ve ödül plaketi açılış töreninde UNFPA Ülke Temsilcisi Sayın Mariam Khan’a takdim edildi. Kongre sırasında 10 Aralık 2025 akşamı Halk Sağlığı Yeterlik Kurulu ve 11 Aralık 2025 akşamı da HASUDER Genel Kurulu ve seçimleri gerçekleştirildi.

Dört farklı kategoride verdiğimiz bildiri ödülleri ve altı konu alanında Konuya Özel Bildiri Ödülleri sahiplerini buldu. Bildiri ödülü alan çalışmalar

hakem ve Editörler Kurulu’nun değerlendirmeleri ve sunumlar sırasında yapılan değerlendirme sonuçlarına göre belirlendi.

Kongrenin gerçekleşmesinde emeği olan pek çok kişiye bir kez daha teşekkür etmek isterim. Başta Kongre Başkanı ve Düzenleme Kurulu Üyelerine, Editörler Kuruluna, Bilimsel Kurul üyelerine, Kongre Danışma Kuruluna, Anabilim Dalı Başkanlarına, çalışma grubu yürütücüleri ve üyelerine, kurs sorumluları ve eğitimcilerine, öneriler ve geri bildirimlerde bulunan tüm üyelerimize destekleri için çok teşekkür ediyorum.

Davetimizi kırmayarak kongremizi zenginleştiren tüm konuşmacılara, oturum başkanlarına içtenlikle teşekkür ediyorum.

Dr. Hafız Cemal Lokmanhekim ve Eşi Sabiha Lokmanhekim Sağlık Vakfına, Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfına, Temiz Hava Hakkı Platformuna, Yasemin Açık Vakfı’na, Derneğimize kitap bağışında bulunan Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış’a ve tüm destekleyen kuruluşlara işbirlikleri için teşekkür ediyorum.

Kongremizi başarıyla hayata geçiren Pin Kongre ekibine de özverili ve profesyonel çalışmaları için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Son teşekkürüm de ülkemizin halk sağlığı alanındaki köklü, gelenekselleşmiş, farklı disiplinleri buluşturan kongremizde bizlerle birlikte olan katılımcılara. Sağlığın bir hak olduğunu, korumanın sağaltmaktan üstün olduğunu bıkmadan usanmadan savunan, halkın sağlığı için çalışmaktan, didinmekten yorulsa da vaz geçmeyen birlikte çalışan, üreten sizlere.

Koşullar ne kadar zorlasa da ilki 1988 yılında yapılan ve bu yıl 27. kez düzenlenen Halk Sağlığı Kongre’sinin devamlılığını sağlamak için özveriyle her yıl bir arada olmanın çok değerli olduğunu anımsatarak hepimizi kongremize sahip çıkmaya, her yıl kongrede buluşmaya davet ediyorum. 2026 yılında daha da ileriye taşıyacağına inandığım bir kongrede görüşmek dileğiyle.

Saygılarımla,

9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Sonuç Bildirgesi (10-13 Aralık 2025 / Antalya)

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) tarafından 10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen **9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi** başarıyla tamamlanmıştır.

Kongremizde yurtdışından ve ülkemizin dört bir yanından 306 katılımcı yer almıştır. Kongre bilimsel programı beş paralel salonda ilerlemiştir. İki salonda bilimsel oturumlar, üç salonda da sözlü bildiri sunumları yapılmıştır. HASUDER 15 Haziran 1995 tarihinde kurulmuş ve bu yıl 30. yaşını doldurmuştur. O nedenle ana salonlarımızı **30. Yıl Salonu** ve **Hıfzıssıhha Salonu** olarak adlandırılmıştır. Sözlü bildiri salonlarına da bu yıl içinde kaybettiğimiz üç değerli hocamızın anısına **İsmail Topuzoğlu**, **Gazanfer Aksakoğlu** ve **Ahmet Soysal** adları verilmiştir. 30. Yıl ve Hıfzıssıhha Salonlarında 31 oturum (panel, konferans, ikili konferans); İsmail Topuzoğlu, Gazanfer Aksakoğlu ve Ahmet Soysal sözlü bildiri salonlarında ise 32 sözlü bildiri oturumu gerçekleştirilmiştir. Oturumlarda 12'si yurtdışından olmak üzere farklı disiplinlerden 67 bilim insanı sunumlarıyla kongremize zenginlik katmıştır. Kongrede 236 sözlü bildiri sunulmuştur. Kongre öncesinde her biri tam gün süren üç kurs (Hava Kirliliği Araştırmalarında Air-Q ile Sağlık Etkisi Hesaplama, Sağlık Alanında Araştırma Planlama ve Yazmada Büyük Dil Modellerinin Kullanımı, Sistemik Derleme ve Meta-Analiz kursları) düzenlenmiştir.

HASUDER tarafından hazırlanan **"Halk Sağlığının İzinde"** belgesel filminin ilk gösterimi gerçekleştirilmiştir.

Kongre ana teması “Dirençli Sistemler, Sağlıklı Toplum” olarak belirlenmiştir. Dirençli sistemler sağlıklı toplumun temelidir. Dirençli sistemler, sadece kriz anlarında ayakta kalabilen sağlam yapılar değil, karşılaştığı güçlüklerden edindiği bilgi ve deneyimle kendini geliştiren, güçlendiren sistemlerdir. Sistemin yaşadığı sarsıntılara dayanması ve hızla toparlanabilmesi gerekir. Dirençli sistemler ekonomik, çevresel ve sosyal durumlara karşı, esneklik yeteneğiyle uyum göstererek toplumsal iyilik halinin sürekliliğini sağlar. Eğitimden gıda güvenliğine, güvenli kentlerden sağlık altyapısına kadar her alanda dirençliliğin sağlanması ve sonuçta dirençli sistemlerle desteklenen bir toplum, değişen koşullar ve ortaya çıkan sorunlar karşısında ayakta kalmaya devam edebilir. Bu çerçevede dirençli toplum, karşılaştığı ekonomik, çevresel, sağlıkla ilgili ya da siyasal krizler karşısında çökmeyen, işleyişini sürdürebilen, risklere hazırlıklı ve uyum kapasitesi yüksek toplumdur.

Kongrede, kongre teması ön planda olmak üzere halk sağlığının pek çok konusu ele alınmıştır. Tüm katılımcılara katkıları ve bilimsel üretimleri için teşekkür ediyoruz.

Halk sağlığı alanında güncel paylaşımların ve tartışmaların yer aldığı, sorunların ve çözüm önerilerinin ortaya konulduğu kongrede vurgulanan temel konular şunlardır:

1- Barış, halk sağlığının temel belirleyicisidir ve barış ortamı kurulmadıkça toplumların hiçbir temel hakkı tam olarak güvence altına alınamaz. Savaş ve çatışma koşullarında sağlık, su ve gıda hakları başta olmak üzere tüm haklar sistematik biçimde engellenmektedir. Bu çerçevede, Gazze başta olmak üzere dünyadaki tüm çatışma bölgelerinde barışın sağlanması ve sivillerin korunması yönünde uluslararası toplum tarafından gecikmeksizin kararlı, tutarlı ve etkin adımlar atılmalıdır.

2- Ülkemizde özellikle nüfus politikaları ve doğurganlığın teşviki konularında getirilen uygulamalara karşı eleştirel yaklaşımı korumak gerekir. Kadınların doğurganlığının demografik, ekonomik, sosyal bir araç olarak görülmesinin, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikleri derinleştirebileceği, bireyin ve özellikle de kadınların haklarına bir müdahale zemini yaratabileceği akılda tutulmalıdır.

3- Dirençli bir sağlık sistemi ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görünür kılan ve politika tasarımıyla hizmet sunumuna kadar tüm süreçlerde cinsiyete duyarlı yaklaşımı kurumsallaştıran bir çerçeveye mümkün olabilecektir. Kadınlar hem sağlık hizmetlerinin kullanıcısı hem de sistemin temel işgücü olarak yapısal eşitsizliklerden orantısız etkilenmektedir. Bu nedenle biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet temelli farkları dikkate alan veri üretimi ve hizmet modellerinin güçlendirilmesi zorunludur.

4- Dirençli sağlık sistemi için stratejik bir ürün olan aşının ülkemizde üretilmesi bir zorunluluktur. Bu konudaki çalışmalar artarak devam etmelidir.

5- Vektörlerle bulaşan hastalıklar Dünyada ve Türkiye’de önemli bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir. İklimsel değişiklikler önemli bir risk faktörü olmakla birlikte, sosyal, davranışsal ve tarımla ilgili çok sayıda faktör de buna eşlik etmektedir.

6- Sektörler arası iş birliği hem ulusal hem yerel ölçekte vektörel hastalıkların kontrolü için en önemli müdahale yaklaşımıdır. İyi tarım uygulamaları, hayvan sağlığı ve refahı çalışmaları, toplumda risk farkındalığının artırılması ve güvenli davranışın yaygınlaştırılması bu iş birliği temelinde sağlanabilir. Şeffaflık ve toplum katılımı sektörler arası verimli iş birliğinin ve buna bağlı olarak yeni karşılaşılabilecek risklere karşı dirençli sistemlerin başlıca anahtarıdır.

7- Dirençli çevreler oluşturmak için büyük endüstriyel kaza risklerinin azaltılması (BEKRA) gerekmektedir. Bu kazalar hem iş kazası, hem çevre felaketi olması nedeni ile Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı düzenlemeleri ve denetimleri ile önleme ve kontrol sürdürülmektedir.

8- Türkiye’de iklim krizinin de etkisiyle orman yangınları dikkat çeken bir artış göstermektedir. Gerek yangınların ortaya çıkışı gerekse sonrasındaki müdahalelerde ormancılık politikaları büyük önem taşımaktadır. Orman arazileri korunmalı, bu alandaki çalışmalar için bütçeden ayrılan pay artırılmalıdır. Toplum orman yangınları öncesi ve sırasında yapılacaklar konusunda bilgilendirilmelidir.

9- Nükleer santraller sera gazları oluşturmadığı için havayı kirletmeyen bir enerji türü olarak ülkemizde de gündemdedir. Ancak normal çalışmaları sırasında bile çevreye radyonüklid salımı, nükleer atıklara sebep olması, nükleer atıkların silah yapımında kullanılma potansiyeli olması, nükleer santrallerin teröristlerin hedefi durumuna gelebilmesi gibi nedenlerle öngörülemeyen risk oranları fazladır. Başta kanserlerin artışı olmak üzere, insan sağlığı, toprak, yeraltı ve yerüstü suları, balıklar, hayvancılık risk altındadır. Nükleer afetler için hazırlıklı olunmalı, ulusal radyasyon acil durum planı, afet ve acil durum yönetimi, hastane afet ve acil durum planları (HAP), Türkiye KBRN hizmet grubu planı güncel olmalı, sığınaklar artırılmalıdır.

10- İklim krizinin halk sağlığı üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, Türkiye'nin var olan sağlık altyapısının iklime dirençli hale getirilmesi ve bir iklim-sağlık eylem planının oluşturulması yaşamsal öneme sahiptir. İklimle dirençli sağlık sistemleri için gerekli olan politik liderlik ve çok sektörlü koordinasyon; iklim ve sağlık verilerinin izlenmesi; erken uyarı sistemlerinin kurulması;

eğitimli ve hazır sağlık iş gücü; İklima dirençli ve düşük karbonlu altyapılar, teknolojiler ve tedarik zinciri, İklima duyarlı sağlık programları, iklimle ilgili acil durum hazırlığı ve yönetimi, sürdürülebilir iklim ve sağlık finansmanı ve temel hizmetlerin kriz anında kesintisiz devam etmesi gibi temel özellikler bir an önce hayata geçirilmelidir.

11- İklim krizi olası afetleri ve etkilerini daha da karmaşıklştırmaktadır. Bu nedenle yaşayacağımız olası afet durumlarına yalnızca bölgesel değil ulusal ve hatta uluslararası düzeyde sektörler arası işbirliği bakış açısıyla hazırlanmak ve toplumu da bu sürece dahil etmek için bilgi ve farkındalıklarının arttırılması halk sağlığı eylemliliğinin öncelikli alanlarından olmalıdır.

12- Sağlıkla ilgili doğru veri kaynağına ulaşma, okuma, anlama, değerlendirme ve yaşama geçirme olarak tanımlanan sağlık okuryazarlığının, sağlıklı yaşam davranışlarının geliştirilmesinde çok önemli yeri vardır. Çocukluk yaşlarından itibaren sağlık okuryazarlığının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Sağlık okuryazarlığının artırılmasında, yaşam alanlarının tümünde sağlık okuryazarlığının artırılmasına yönelik çevresel düzenlemelerin yapılması etkili olacaktır.

13- Sağlık hizmetlerine ilişkin kararlar sadece uzmanlarla değil, toplumun da katılımıyla alındığında daha etkili ve adil hale gelir. Toplum katılımı pandemi gibi krizlerde güven ve etkileşimi güçlendirir.

14- Davranışsal bağımlılıkları da içine alan ruh sağlığı sorunları, kalp-damar hastalıkları, diyabet gibi bulaşıcı olmayan hastalıklar günümüzde en yaygın sağlık sorunlarıdır. Bunların önemli nedenleri arasında sosyal ve davranışsal etmenler bulunmaktadır. Ayrıca halk sağlığı acillerinde toplumla birlikte harekete geçmek, toplumsal dayanışmayı güçlendiren aktörler arasında yer almak için halk sağlığı ve sosyal bilimler iş birliği içinde olmalıdır.

15- Toplum ruh sağlığı sorunları arasında yer alan intiharlar, sağlığı etkileyen sosyal belirleyiciler yeterince ele alınmadıkça artış gösterecektir. Kırılgan birey ve toplumların özel olarak ele alındığı dirençli sistemler ile intiharların önlenmesi sağlanabilir. Etkili önleme stratejileri, intihar araçlarına erişimin kısıtlanmasını, ergenlik döneminde sosyal-duygusal becerilerin güçlendirilmesini, riskli bireylerin erken tanınmasını, birinci basamakta taramaların artırılmasını ve medyada sorumlu haberciliği içermektedir.

16- Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların (BOH) yönetiminde ülkemize özgü güçlüklerin belirlenmesi ve bunların aşılması için sürekli ve düzenli sürveyans çok önemlidir. Bu karmaşık izlemlerde "Artırılmış Zeka" yaklaşımı ile yapay zeka çalışmalarından yararlanılması sağlanmalıdır. Yapay

zeka, sağlık hizmetlerinde insan yargısını güçlendirmek için hekim liderliğinde ve hasta merkezli organize edilmelidir. Yapay zekanın amaç değil sağlık hizmetlerinde destekleyici araç olarak kullanılması gereklidir. Türkiye’de kanser süveyansı sınırlı sayıda ilde sürdürülmektedir. Bölgesel koşullara göre revize edilerek tüm ülkede ortak kanser süveyansının yapay zeka destekli olarak yapılandırılması tamamlanmalıdır.

17- Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların (BOH) izlenmesinde, birinci basamak sağlık hizmetlerindeki bölünme (aile hekimi birimi/merkezi, toplum sağlığı merkezi, sağlıklı hayat merkezi, KETEM vb.) en önemli sorundur. Sağlık hizmetlerindeki bu dağınıklığın giderilmesi tüm sağlık hizmetlerinde olduğu gibi BOH’un izlenmesindeki etkinliği de artıracaktır.

18- Halk sağlığı uzmanlık eğitiminde her ülkeye uygun tek bir model yoktur. Uzmanlık eğitiminin ulusal ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesi kadar uluslararası yaklaşımı da içermesi önemlidir. Halk Sağlığı uzmanlık eğitimi çalışmaları coğrafi ve kültürel farklılıklar gözetilerek, afetlere yanıtı içerecek biçimde ve “Tüm Politikalarda Sağlık” yaklaşımıyla sürdürülmelidir.

19- Çoklu krizlerde çocuklara yönelik sağlık hizmeti çocuğun üstün yararı gözetilerek sağlanmalıdır. Tüm çocuklar temel sağlık hizmetleri kapsamında olmalıdır. Krizlerde çevreden kaynaklanabilecek riskler tanımlanmalı, çevre süveyansı yapılmalı ve çocukların bu risklerden korunmasına ilişkin çok sektörlü hizmet sunumu sağlanmalıdır.

20- Sağlıklı bir yaşam için insan odaklı, dirençli kentler; sağlığı teşvik eden bir çevre tasarımıyla, sağlıklı konutlarda dirençli altyapı, sosyal ve kültürel açıdan destekleyici çevre gibi faktörleri dikkate alan yaklaşımlarla mümkündür.

21- Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin tamamı toplum sağlığı ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Hizmet sunumunda merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki eşgüdüm sorunların giderilmesi gerekmektedir.

22- İş sağlığı ve güvenliği alanındaki yapay zekâ uygulamaları, büyük veri analizi, gerçek zamanlı izleme sistemleri ve öngörücü modeller aracılığıyla mesleki risklerin erken saptanmasında ve önlenmesinde önemli bir potansiyele sahiptir. Bu teknolojilerin kullanılmasında etik ilkeler, veri güvenliği, çalışanların onamı ve insan merkezli yaklaşımın temel alınması gerekir. Yapay zekâ, insan emeğinin yerini almaktan ziyade, çalışanların karar verme kapasitesini destekleyen ve iş sağlığı sistemlerinin dayanıklılığını artıran bir araç olarak ele alınmalıdır.

23- Son dönemde sağlık hizmet sunumunda kalıcı sağlık politikaları yerine geçici ve süreli uygulamaların tercih edilmesi istenen sağlık çıktılarının elde edilememesine neden olmaktadır. Bu durum hem birinci basamak sağlık çalışanlarının uygulayıcı olarak zorlanmasına hem de uygulama çıktılarının değerlendirilmesinde zorluklar yaratmaktadır. Bunun yerine halk sağlığı uzmanlarının değerlendirici ve karar verici noktadaki destekleriyle, sağlık verilerinin düzenli takibi sonucu oluşturulacak ve düzenli aralıklarla kapsamlı ve niteliksel olarak değerlendirilebilecek kalıcı ve uzun süreli politikalara ihtiyaç vardır.

24- Sağlık sistemlerinin yönetiminde veri kullanımı oldukça kritiktir. Sağlık hizmetlerinin doğru değerlendirilmesi, durum tespitlerinin yapılması, müdahalelerin planlanması, kaynakların verimli yönetimi, araştırmalar aracılığıyla doğru kanıtların üretilmesi için nitelikli verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat hem ulusal düzeyde hem yerel düzeyde verilere erişim konusunda bazı sorunlar da yaşanmaktadır. Özellikle yerel düzeyde halk sağlığı bakış açısıyla veri yönetiminde yeni bir kurgulamanın yapılması, halk sağlığı uzmanlarının veriye erişiminin kolaylaştırılması sağlık hizmetlerinin sunumunu güçlendirecektir.

25- Topluma yönelik bilimsel soru sorma sistematığının temelinde araştırma iletişiminin olduğu unutulmamalı; bilimsel araştırmanın kimin için yapıldığı, sonuçların kimlerle ve nasıl paylaşılacağı sürecin başında planlanmalıdır.

*Halk sağlığı uzmanları olarak;
halk sağlığı alanında çalışan, emek veren, bilim üreten tüm
paydaşlarımızla birlikte, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da
sağlığın bir hak olduğunu ve korumanın iyileştirmekten üstün
olduğunu savunmaya, toplumun sağlığı için tüm kamu kurumları,
yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlarla iş
birliği yapmaya devam edeceğiz.*

9. ULUSLARARASI 27. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ DÜZENLEME KURULU

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği Seçimli Olağan Genel Kurulu Yapıldı

YÖNETİM KURULU

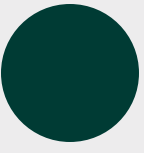
Prof.Dr. Bülent Kılıç (Başkan)
Dr.Öğr.Üyesi Bengü Nehir Buğdaycı Yalçın (Genel Sekreter)
Dr.Öğr.Üyesi Burak Kurt (Sayman)
Prof.Dr. Lütfi Saltuk Demir
Uzm.Dr. Salih Keskin
Uzm.Dr. Ahmet Furkan Süner
Uzm.Dr. Merve Tokatlı Doğan

DENETİM KURULU

Prof.Dr. Erhan Eser
Dr.Öğr.Üyesi Didem Daymaz
Doç.Dr. Hasan Durmuş

DİSİPLİN KURULU

Prof.Dr. Beyhan Cengiz Özyurt
Dr.Öğr.Üyesi Mithat Temizer
Öğr.Gör.Dr. Ahmet Can Bilgin

Halk Sağlığı Yeterlik Kurulu Seçimli Olağan Genel Kurulu Yapıldı

YÜRÜTME KURULU

Dr. Dilek Aslan (Başkan)
Dr. Asya Babaoğlu
Dr. Aliye Mandıracıoğlu
Dr. C. Tayyar Şaşmaz
Dr. Ayşe Emel Önal
Dr. Çiğdem Çağlayan
Dr. Lütfi Saltuk Demir

DENETLEME KURULU

Dr. Alp Ergör
Dr. Selma Karabey
Dr. Melike Yavuz

EŞYETKİLENDİRME KOMİSYONU

Dr. Ersin Nazlıcan
Dr. Hür Hassoy
Dr. Neriman Aydın

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

Dr. Gamze Çan
Dr. Mehtap Türkay
Dr. Mustafa Çakır

Halk Sağlığı Yeterlik Kurulu Eğitim Üst Kurulu'nun 14 Ocak 2026'da yapılan toplantısında Dr. Seçil Özkan Eğitim Üst Kurulu Koordinatörü, Dr. Filiz Abacıoğlu Eğitim Üst Kurulu Raportörü olarak seçilmiştir.

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

HASUDER EN İYİ BİLDİRİ ÖDÜLÜ

**Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerine Mekansal Ulaşılabilirlikte
Eşitsizlikler: Balıkesir Merkez İlçeleri Üzerine Coğrafi Bir Analiz**
Salih Keskin

HASUDER SAHADA ÇALIŞAN HALK SAĞLIĞI UZMANI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

**Gebelikte E-Sağlık Okuryazarlığı ile Yaşam Kalitesi
Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**
Semiha Zeynep Özsaydı, Rana Baykan Gürüz,
Leyla Tekdemir, Belgin Oral

KONGRE TEMASINA ÖZGÜ BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

**Türkiye’de Sağlık Personeli ve Yatak Dağılımında
Eşitsizlik Eğilimleri (2002–2023)**
Şeyma Yüstra Soğanda, Zeynep Tüzün, Kerem Arısın, Abdullah Uçar

İkincilik:

**Türkiye'de Tüberkülozun İl Düzeyindeki Belirleyicileri:
Kentsel Sağlık Göstergelerinin Analizi**
Mine Yenice, Nilay Etiler

Üçüncülük:

**Türkiye'de Yıllara Göre Anne ve Çocuk Mortalitesi:
Bölgeler Arası Sağlık Eşitsizliği Analizi**
Agah Ercömert

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

**DR. HAFIZ CEMAL LOKMANHEKİM VE EŞİ SABİHA LOKMANHEKİM
SAĞLIK VAKFI BİLDİRİ ÖDÜLÜ**

**Meclis Tutanaklarında Mevsimlik Tarım İşçiliği: 2020-2025 Dönemi
Eleştirel Söylem Analizi
Buğra Taygun Gülle, Büşra Tozduman**

YASEMİN AÇIK VAKFI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

**Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete ve Uyku Kalitesinin
Sigara Kullanımı İle İlişkileri: Türkiye’de Bir Kesitsel Çalışma
Ahmet Burak Avcu, Zehra Ulubaba, Umut Emin Ünlü, Nazım Ünlü, Sevde
Türkmenoğlu, Münira Nazlı Doğan, Şevval Üner, Ceren Uçar, Eylül
Vural, Adulnur Uçar, Numan Ülgen, Deniz Türkmen**

İkincilik:

**Bağımlılık Danışma Birimine Başvuran Bireylerin Sosyo-demografik
Özellikleri ve Tedaviye Yönlendirilme Durumlarının Değerlendirilmesi
Abdullah Emre Güner, Pelin Şavlı Emiroğlu, Merve Tokatlı Doğan,
Mehmet Burhan Küçükoğlu, Sıla Canbal**

Üçüncülük:

**Bir Küçük Sanayi Sitesinde Çalışanlarda Sigara Kullanım Sıklığı Ve
Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler
Beyhan Cengiz Özyurt, Sedat Yiğit, Vildan Küçüksümbül**

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

BULAŞICI HASTALIKLAR BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

**Aile Sağlığı Çalışanı Aşı İletişimi Eğitiminin Gebelerde Grip Aşısı Kabulüne
Etkisi: Bir Müdahale Araştırması**
**Burcu Ecem Uğuz, Özüm Yolcu, Fatma Güven, Leyla Üçeş
Harmanoğulları, Aslıhan Ardiç Çobaner, Emine Boynukara,
Caferi Tayyar Şaşmaz**

İkincilik:

**Tıp Fakültesi Dönem Altı Öğrencilerinin HPV Bilgi Düzeylerinin,
Farkındalıklarının Değerlendirilmesi**
Doğukan Yardımcı, Didem Daymaz Yılmaz, Meral Saygun

Üçüncülük:

**Aşı Tereddüdü Olan Bireylerin Bağışıklanma Hakkındaki Görüşleri:
Niteliksel Bir Çalışma**
Özden Erdem, Nazan Çalbayram, Rüveyda Ölmez Yalazı

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

BULAŞICI OLMAYAN HASTALIKLAR BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

Pubmed’de, Olumsuz Çocukluk Deneyimleri ve Obezite İlişkisini
İnceleyen Yayınların Değerlendirilmesi

Doğukan Yardımcı, Hilal Yazıcı, Beyza Nur Özkan, Elif Başak Özkan,
Bünyamin Yalçınkaya, Ahmet Ertem, Zeliha İlgiz Mermer, Mete Demirel,
Benay Topsaç, Buse Tayyibe Ertuğrul, Nuri Kılıç, Burak Çağrı Yıldız,
Didem Daymaz Yılmaz

İkincilik:

Manisa’da 18-64 Yaş Arası Bireylerde Obezite Farkındalığı ve Obez
Bireylere Yönelik Tutum

İlknur Oruç Özdemir, Berna Bilgin Şahin, Nur Pınar Bacaksız, Yiğit
Bozkurt, Petek Çetin, Necati Berk Ersöz, Berkay Hergül, Nazlı Selen
Kürbüz, A. Kaan Mutlu, Sıla Sağnak

Üçüncülük:

Bir Aile Sağlığı Merkezine Başvuranlarda Kanser Taramaları Bilgi,
Tutum ve Davranışları

Mert Aykut Akbulak, Meltem Çöl

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

ÇEVRE SAĞLIĞI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

Türkiye’de 2024 Yılında Meydana Gelen Hava Kirliliğine Atfedilen
Akciğer Kanseri Nedenli Ölümünün AİRQ+ Programı ile
Değerlendirilmesi
Durdunaz Ok, Melike Yavuz, Çiğdem Çağlayan

İkincilik:

Ekolojik Ayak İzi Farkındalığı ve Sağlığı Koruma Davranışlarının X, Y, Z
Kuşakları Açısından Değerlendirilmesi
Melis Uçar Erincin, Asya Banu Babaoğlu, Mustafa Agah Tekindal

Üçüncülük:

Bir Atık Ara Depolama Tesisindeki Sağlık Sektörü Kaynaklı Tehlikeli
Atıkların Değerlendirilmesi
İlknur Ayvaz, Nimet Emel Lüleci

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

Kocaeli İlindeki İtfaiyecilerde Genel Sağlık Durumu ve
Psikososyal Risklerin Değerlendirilmesi
Mehmet Ertan Güner, Ahmet Alp Aker

İkincilik:

Bir Üniversite Hastanesinde Gürültü ve Partikül Madde Ölçümleri:
2023-2025 Yılları Değerlendirmesi
Esra Hacılar, Rabia Çandır, Lütfi Saltuk Demir, Hasan Küçükkendirci,
Mustafa Kürşat Ayrancı, Hakan Kaban, Halil Çelik

Üçüncülük:

Çalışma Yaşamındaki Suriyeli Göçmen İşçiler:
Bir Sistemik Derleme
Mizgin Sünbül, Alp Ergör

UHSK 2025 Bildiri Ödülleri

TOPLUMSAL CİNSİYET KADIN VE ÜREME SAĞLIĞI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

Birincilik:

Üçüncü Basamakta Maternal Ölüme Ramak Kala Vakaların İncelenmesi:

Vaka-Kontrol Çalışması

Tuğçe Arslan Torba, Muhammed Fatih Önsüz, Selma Metintaş, Melih Velipaşaoğlu, Mehmet Can Keven

İkincilik:

Üniversite Öğrencisi Kadınlarda Meme Kanseri ve

Öz Muayene Eğitimlerinin Bilgi ve Farkındalık Düzeylerine Etkisi

Ersin Uskun, Özgür Önal, Sabriye Ercan, Mehtap Savran, Pelin Özkan Buyruk, Gizem Başer, Tuğçe Çamlıca

Üçüncülük:

Manisa'da Kentsel ve Yarıkentsel Bölgelerde Yaşayan

18-64 Yaş Evli Kadınlarda Kadına Yönelik Şiddet Sıklığı ve Tutumu

Berna Bilgin Şahin, Hüseyin Buğra Sert, Rojda Baynal, Emir Can Çetin, Kerime Çolak, Mert Güçer, Umut Ulaş İşler, İrem Ozandı, Veli Öztop, Ekin Türker

ÖZEL DOSYA

**UHSK 2025'İN
ARDINDAN**

Bilimsel kongreler yalnızca bildirilerin sunulduğu, oturumların izlendiği toplantılar değildir. Aynı zamanda mesleki hafızanın güçlendiği, ortak dilin kurulduğu ve sahadaki deneyimin görünür hale geldiği alanlardır. Bu açıdan bakıldığında, Antalya’da gerçekleştirilen Halk Sağlığı Kongresi birçok yönüyle güçlü bir iz bıraktı.

Öncelikle kongrenin Antalya’da yapılması önemli bir tercihti. İklim koşulları, mekânsal olanaklar ve şehir ortamı sosyalleşmeyi kolaylaştırdı. Ankara’da yapılan kongrelere kıyasla katılımcılar arası etkileşim daha canlıydı. Gelecek kongreler için, maliyetler benzer düzeyde tutulabildiği sürece Kıbrıs seçeneğinin de değerlendirilmesi anlamlı olabilir. Diğer branşlarda bu tür organizasyonların daha uygun fiyatlarla yapılabildiği biliniyor. Halk sağlığı için bunun sürdürülebilirliği elbette ayrıca ele alınmalı.

Oturumların içeriği güçlüydü. Alanında deneyimli hocalarımızı dinlemek her zaman kıymetli. Ancak oturum sonrasında söz hakkı dağılımı yeniden düşünülmeli. Hocalarımız konuştuğunda sahadan söz almak isteyen genç meslektaşlarımıza çoğu zaman alan kalmıyor. Bazen de “söylenecek her şey söylendi” duygusu oluşuyor. Önceliğin sahada çalışan arkadaşlara verilmesi, ardından hocalarımızın katkı sunması; hem katılımı artırır hem de genç meslektaşların özgüvenini destekler.

Kongre akışının basılı bir kitapçık halinde sunulması da önemli bir ihtiyaç. Programı önceden işaretlemek, ilgi duyulan oturumları kaçırmamak açısından basılı materyal hâlâ güçlü bir araç. Dijital programlar pratik olsa da sahada çoğu zaman yeterli olmuyor.

Asistanlar ve genç uzmanlar için özel tartışma oturumları planlanabilir. Soru sormanın ve görüş belirtmenin özellikle teşvik edildiği, değerlendirilme kaygısının olmadığı bu alanlar, mesleki özgüveni güçlendirecektir.

Kongre sonunda yapılandırılmış dijital geri bildirim formları ile görüşler toplanabilir. Bu yöntem, katılımcıların daha fazla geri bildirim vermesini

sağlar. Bu veriler bir sonraki kongre ekibi için somut yol haritası olabilir. Kongre temasıyla uyumlu tek bir ortak mesaj belirlenebilir. Örneğin bu yılın temasıyla örtüşen “Direnci sistemler, sağlıklı toplumun ön koşuludur” ifadesi, kongrenin belirlenen bir gününde tüm katılımcıların aynı görsel ve etiketle sosyal medya hesaplarında paylaşması teşvik edilebilir. Bu yaklaşım kongrenin görünürlüğünü artırır ve temanın akılda kalıcılığını güçlendirir.

Kongrenin somut bir iz bırakması adına, kırsalda bir köy okuluna küçük bir kitap seti, eğitim materyali ya da çocuklara yönelik sağlık içerikleri bağışlanabilir. Bu tür bir katkı, halk sağlığının sahayla bağını sembolik değil gerçek bir düzlemde görünür kılar.

Sahadan gelen sesleri görünür kılmak için “sahadan bir cümle” panosu oluşturulabilir. “Sahada beni en çok zorlayan şey...” ya da “Şunu değiştirsek işimiz kolaylaşır...” gibi. Bu cümleler daha sonra bir araya getirilerek paylaşılabilir. Benzer şekilde dijital bir kongre anı defteri hazırlanabilir. Katılımcılar “Bu kongreden aklımda kalan...” cümlesini tamamlar. Böylece kongreye dair ortak hafıza oluşur.

Sosyalleşme etkinlikleri kongrenin güçlü yönlerinden biri olabilirdi. Ancak dans, müzik ve benzeri etkinliklerden geç haberdar olunması nedeniyle birçok katılımcı bu alanları kaçırdı. Kongreye katılacaklar belli olduktan sonra geçici bir WhatsApp grubunun kurulması, etkinlik ve duyuruların buradan paylaşılması etkili bir çözüm olabilir. Kongre bitiminde grubun kapatılması da bilgi kirliliğini önler.

Katılımcılar arasındaki etkileşimi artırmak için ortak ilgi alanlarına yönelik küçük köşeler oluşturulabilir. Kitap, fotoğraf, spor ve sanat gibi alanlar üzerinden bağ kurmak kolaylaşır. Örneğin katılımcılar sahadan çektikleri bir fotoğrafı QR kod aracılığıyla yükleyebilir ve altına kısa bir not ekleyebilir. “Bu fotoğraf nerede çekildi, ne anlatıyor” gibi basit yönlendirmeler sohbeti başlatır. Benzer şekilde programda “sabah 20 dakikalık yürüyüş” gibi kısa ve isteğe bağlı etkinlikler planlanabilir.

Gözlemlerim ve kişisel deneyimim, katılımcıların çoğunlukla kendi alışık oldukları çevrelerde sosyalleşmeye devam ettiğini gösteriyor. Bu durumu aşmak için kahve aralarında on dakikalık mini eşleşmeler

yapılabilir. Renkli küçük kartlar dağıtılır, aynı renge sahip olanlar aynı masaya yönlendirilir. Unvan kullanılmaz. Katılımcılar yalnızca nerede çalıştığını ve o dönem neyle ilgilendiğini paylaşır. Süre sonunda herkes dağılır. Kısa ama etkili temaslar oluşur.

Deneyimli hocalarla kahve arası buluşmaları da planlanabilir. Resmî bir yapı olmadan, isteyenin yanına oturabildiği doğal sohbet ortamları hem hiyerarşiyi azaltır hem de etkileşimi artırır.

Bir sonraki kongrede bu seslerin daha fazla yankı bulması dileğiyle.

Uzm.Dr. Kezban Yavuz Emik
Sultanbeyli İlçe Sağlık Müdürlüğü

Selam Dostlar!

Gününüz aydınlık, ürününüz bereketli olsun!

“Dirençli Sistemler, Sağlıklı Toplum” ana temasıyla, 10-13 Aralık 2025 günleri arasında Antalya’da gerçekleştirilen 09. Uluslararası ve 27. Ulusal Halk Sağlığı Kurultayının ardından bakarken, elimizi Antalya’nın güneşine siper edip gözlerimizi kısıalım ve ayrıntıları görmeye çalışalım.

İyi seçilmiş, güncel ve çıktılarının toplumsal karşılığı olabilecek bir tema ile kurgulanmış kurultay için yer seçimi de çok iyiydi. Kurultay logosu ve afişler sizi önemli bir etkinliğin içinde olduğunuzu hissettiriyordu. Tıp eğitimi diliyle “olumlu eğitim atmosferi/çaylar, börekler, pastalar” fazlasıyla sağlanmıştı. Biyolojik gereksinimlerin sağlanamadığı ortamlarda eğitim etkinliği yapmamak gerekir. Eğer illa da öyle bir ortamda yapacaksanız paratoneriniz olmalı, çünkü üzerinize yıldırım düşebilir...

Kurultaylar Sağlık Bakanlığı olmadan olmamalı. Çünkü sağlık insan gücü yetiştirdiğin bir kuruma böyle bir toplantıda yer vermemek deyimi yerindeyse “kendi başına çalıp oynamaktır”. Hatta şunu söyleyebilirim ki; siyasi etkilerden arındırılmış bir sağlık bakanlığının düzenleme kurulu içinde bile olmasında sakınca görmezdim.

Bazı oturumları içerikleri ve sunuşları açısından da değerlendirerek irdelememizi derinleştirelim.

- **Çarşamba günü 11.15’te Sayın Hande Harmancı ve Kayıhan Pala, 13.30’da Sayın Muhammed Atak ve Bülent Kılıç’ın katıldığı oturumlar çok iyi kurgulanmıştı. Salondan gelen sorular ve yanıtları çok zihin güncelleyici ve bilgilendiriciydi. Karşılıklı soru-yanıt şeklindeki bu tür hazır bulunuşluk oturumlarını panellerden daha verimli buluyorum. Oturum başkanı Bülent Kılıç’ın salona sorduğu Türkiye’nin en büyük üç sorunu nedir? Sorusunun yanıtlarının anında perdeye yansıtılması da mini bir şaşkınlık sonrası algılandı. Çok güzeldi.**

- 14.30'da "Çatışma ve Savaş Koşullarında Toplumsal Dirençlilik" oturumu vardı. Çatışma ve savaş koşulları... Bu durum birden bire olmuyor elbette. On yıllardır bir ülke sömürülmüş, yoksullaştırılmış, deyimi yerindeyse tüm madenlerine çökülmüş ve artık nefes alamaz duruma getirilmiş ve ölmek üzere. Şimdi çıkıp bu insanlar aç yemek vermiyorlar ilaç vermiyorlar demek tribünlerden alkış almaktan başka neye yarar? Dünyadaki birçok ülke için yazılan senaryo böyle değil midir? Ayrıca tekelci kapitalist sistem bir günde savaş çıkarmıyor. Yazar Taylan KARA'nın kitaplarında dediği gibi önce "edebiyatla ahmaklaştırıyor, felsefeyle çökertiyor". Bu sistem Kongo'da kötü Gazze'de kötüdür de ülkemizle ilgili politikalarında iyi midir? Ayrıca tekelci kapitalist sistemin diline de dikkat etmeliyiz, kendileri yaparsa "etnik temizlik" başkasını suçlarken "soykırımdır".
- 16.15 "Sağlık Okuryazarlığı: Dijitalleşme, Medya ve Toplumsal Dönüşüm" Literacy: okuryazarlık, illiteracy: okuma yazma bilmemek. Bir dil için kullanılan okuma-yazma terimi, yanlış olarak "eğitim" anlamında kullanılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca okuryazar olmayan kişi konuşmak dışında dili kullanamayan anlamına gelir. Ama sağlıkta bu mümkün değildir. Belirli bir eğitim seviyesi olan kişiler, sağlık konusunda da bir bilgi ve beceriye sahiptir. Bunlar terminolojiye ilişkin gelemim uygulanabilirliğine... Hangi iddiada bulunuyor? Birey ve toplumun sağlık okuryazarlığı yokmuş olsaymış hastalıklar azalır mı. Peki, ben şöyle desem yanlış olur mu? Tekelci kapitalist sistem sorumlulukların hepsini bireyin üzerine atıp kurtulmak istiyor. Sağlık okuryazarlığın yok hastasın, tarım okuryazarlığın yok üretmiyorsun, finansal okuryazarlığın yok yoksulsun, bebek bakımı okuryazarlığın yok bebeklerin ölüyor, kedi bakımı okuryazarlığın yok kedin ölüyor diyorlar ve bu sonsuz olarak çoğaltılabilir... Her alanda olduğu gibi sağlık alanında da tarikatlar vardır. Onlar bu tür yapay terimleri bir anda keşfeder ve sonra tüm dünyaya yayarlar. "Kendi aklını kullanmaya cesaret edemeyip" sorgulamadan olduğu gibi kabul edenler ise konuya balıklama dalarlar. Böylece toplumun paradigmasını (algı düzeneğini) değiştirirler. Yeni ve para kazanılacak bakir bir sektör oluştururlar. Bizler SAĞLIĞIN BELİRLEYİCİLERİ VE SAĞLIK EĞİTİMİNİ unutur ve konuşmaz oluruz. Artık aranan sorumlu yoksulluk, eğitim seviyesinin düşüklüğü, işsizlik vb değildir. Çünkü aranan bulunmuştur; suçlu sağlık okuryazarlığı olmayan birey veya toplumdur. Bu arada Sağlık Bakanlığının da konuya bu kadar önem atfetmesi üzücüdür.

- Sözlü bildiri oturumları çok iyi bir eğitim fırsatı yaratıyor. Genç yazar arkadaşlar için söyleyebileceğiniz en ufak bilgi, makale yazımlarını geliştirecektir. O nedenle sürenin artırılması yönünde çalışılabilir.

MERAK EDİLENLER

Kurultaya kaç kişi katıldı? Kaç bildiri başvurusu yapıldı? Bildiri ret oranı ne oldu? Ödül verme ölçütleri nelerdi, nasıl hesaplandı?

GELİŞTİRİLMESİ GEREKENLER

- Belgesel biraz daha kısa ve monotonluğu kırmak içinde biraz daha hareketli olabilirdi.
- Daha fazla kitap standı olabilirdi.
- Günlük yaşamda da kullanabileceğimiz HASUDER logolu bir çanta olsa iyi olurdu. İçinde de daha iyi bir not defteri (Ayşe Akın Hocamın istediği gibi çizgisiz) kendimizi daha değerli hissettirebilirdi.
- Zaman yönetim becerisi olmayan akademisyenlere oturum başkanlığı görevi verilmemeli. Oturum başkanları süreyi kötü kullandığında, bunun salondaki dinleyiciye saygısızlık olacağının ayrıca diğer oturumları da zorda bırakacağının farkına varmalı. Görevlendirme yapılırken başkana, panelistleri araması ve zaman yönetimini önceden belirlemesi gerektiği söylenmeli.
- Programa bakmak için her seferinde karekod okutmak ya da telefona bakmak yorucuydu. Hiç olmazsa salonların kapılarında oturum programları olmalıydı.

KURULTAYIN YILDIZ OTURUMLARI

Kurultayın yıldız oturumlarından birincisi Türkiye’de Halk sağlığı uzmanlığının ve HASUDER’in kurumsal hafızasını oluşturacak belgeseldi. Yaşayanların anlatımıyla en doğru biçimde geleceğe miras bırakıldı. Ulu Önder Atatürk’ün de dediği gibi; “Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir”. İkincisi ise küresel ısınmanın, tek belirleyici olacağı yakın geleceğimizin senaryosunu anlatan Ali Demirsoy Hocanın konuşmasıydı. Gerçek bir çevrecinin bakış açısıyla ve en yalın haliyle, yerkürenin baretsiz ve koruyucu donanım olmadan uçurumdan yuvarlanmak üzere olduğumuzu anlattı.

Bu zor, yıpratıcı ve sorumluluk isteyen görevi başarıyla gerçekleştiren Kurultay düzenleme Kuruluna ve emeği geçen herkese çok teşekkür ederim. Dışardan konuşmak/eleştirmek her zaman kolaydır. Hiçbir eleştiri kurultayı düzenleme başarısını yadsıyamaz.

SEVGİLİ HALK SAĞLIKÇILAR

Türk Halk Sağlığının Dede Korkut'u Bilge Kişisi Çağatay Güler'in derslerde anlattığı bir öykü vardır. "Halk sağlıkçı yoldan taşı kaldıran kişidir." der. Bu öyküde yolda bir taş vardır. Bir araba bu taşa çarpar yolcuları yaralanır ve hastaneye götürülürler. Klinik hekimler yaralıları tedavi ederler. Sonuçta hastalar ve sahipleri klinik hekimlere nasıl teşekkür edeceklerini bilemezler ve minnettar kalırlar. Oysa "halk sağlıkçı hekim" o taşı gördüğünde yoldan kaldırır ve kazayı önlerdi. Ama hiç kimsenin ruhu duymazdı. O nedenle karşılığında hiçbir şey beklemeden taşı kaldıran kişidir "halk sağlıkçı"...

Üretene Saygıyla! Çünkü üretmeyen kendini tüketir!

**Resul Buğdaycı
Mersin**

Not: İsimlerin unvanlardan büyük olduğunu düşündüğüm için yazıda unvanları kullanmadım.

Merhabalar,

Halk Sağlığı Uzmanları Derneğimizin düzenlediği 10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya'da 9.Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde tekrar birlikte olmak çok güzeldi. Yeniden halk sağlığı ailesinin bir parçası olduğumu hissettim. Özellikle gelecek nesillere ders niteliği taşıyan "Halk Sağlığının İzinde" belgeseli için emeği geçen herkese teşekkürü borç bilirim. Halk sağlığı kongrelerimizi eğitim fırsatı sunduğu gibi yeni nesillerin alanda yetkin hocalarla tanışmasına ortam hazırladığı için çok değerli bir etkileşim aracı olarak görmekteyim. Bilimsel programlardan Ali Demirsoy hocanın oturumu geleceğe dair kaygılarımı artırsa da bir halk sağlığı çalışanı olarak sorumluluklarımızın ne kadar değerli olduğunu fark ettirdi. Ayrıca güzel bir ortamda gerçekleşen seçimde aklımda kalan özel bir anı idi. Kongrenin gerçekleşmesinde emeği olan herkese teşekkürlerimi sunarım.

**Prof.Dr. Zahide Koşan
Atatürk Üniversitesi
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD**

Bu yılki kongremiz 10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında 'Dirençli Sistemler, Sağlıklı Toplum' teması ile Antalya'da güzel bir lokasyondaki otelde bilimsel ve sosyal açıdan oldukça keyifli ve verimli geçti. Uzun bir aradan sonra tekrar değerli hocalarımız, meslektaşlarımız ve arkadaşlarımız ile bir araya gelmek bir motivasyon kaynağı olarak halk sağlığı alanında emek verdiğimiz bu yolda bizlere devam etme gücü ve enerjisi verdi.

Bu seneki kongreye sahada yeni göreve başlamış bir halk sağlığı uzmanı olarak katılmak, mesleki yolculuğum açısından benim için ayrı bir öneme sahipti. Gerek sahadaki halk sağlığı uzmanlarına odaklanan oturumlar gerek sahada farklı alanlarda deneyim kazanmış uzman arkadaşlarımız ile yaptığımız sohbetler bakış açımı genişletmeme neden olurken saha tecrübesi olarak yolun başında olan biri olarak bana umut ve güç verdi. Yeni bağlantılar ve dostluklar kurmak her kongrede olduğu gibi bu kongrenin de olmazsa olmaz en güzel yanlarından biriydi.

Kongrenin lokasyon olarak Antalya'da düzenlenmesi; deniz manzarası, otelin peyzajı ve dinlendirici atmosferiyle bilimsel yoğunluğun yanında bizler için nefes alıp tazelenebileceğimiz bir ortam sundu. Özellikle benim için Muş'a dönüp çetin kış koşulları ile mücadele öncesi güzel bir mola oldu.

Kongre öncesinde düzenlenen kurslar kapsamında, 'Hava Kirliliği Araştırmalarında AIR-Q ile Sağlık Etkisi Hesaplama' kursuna katılma fırsatı buldum. Çevre sağlığına özel ilgi duyan biri olarak, Dünya Sağlık Örgütü tarafından ücretsiz olarak sunulan bu yazılımı öğrenmek ve hava kirliliği çalışmalarında nasıl kullanılabileceğini uygulamalı şekilde görmek oldukça faydalıydı. Bununla birlikte, kursun sabah saatlerinde başlaması nedeniyle birçok katılımcı gece yolculuk yaparak kursa uykusuz ve yorgun olarak katılmak durumunda kaldı. Tabi ki belli bir amaç uğruna bir araya gelmiş bir grup olarak birbirimizden aldığımız enerji ve çay, kahve desteği ile enerjimizi ve dikkatimizi üst seviyede tutarak en verimli şekilde kursumuzu tamamladık. Bu anlamda kursun düzenlenmesinde

emeği geçen tüm hocalarımıza teŖekkr ederiz. neri olarak, kongre kapsamında düzenlenen kursların öğleden sonra baŖlatılması, katılımcıları gece yolculuk yapmak zorunda bırakmadan daha din bir Ŗekilde kurslara katılım imknı sunabilir.

Kongrede benim için ne çıkan oturumlardan birisi de katılımcıları arasında yer aldığım Türk Tabipleri Birliği tarafından 19-24 Ekim 2025 tarihlerinde 'Trakya'da İŖŖi Sağlığı, Ekoloji Sorunları ve Yürütülen Mücadeleler' baŖlıđı ile düzenlenen 36. Gezici Eğitim Semineri'ne (GES) ayrılan oturum oldu. GES kapsamında Trakya'da iŖŖi sağlığı ve ekoloji alanındaki güncel sorunları ve mücadele yöntemlerini yerinde gözlemleme ve multidisipliner bir bakıŖ açısı ile ele alma fırsatı bulduk. GES'i hem Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen katılımcılar ile yeni bağlantılar kurma hem de sahaya yönelik halk sağlığı uygulamaları açısından bölgesel bir tecrübe kazanma açısından oldukça faydalı buluyorum. Halk sağlığı asistanlarının asistanlık dönemlerinde GES'e katılarak unutulmaz anılar ve dostluklar biriktirmesini oldukça tavsiye ederim.

Bu seneki bilimsel programda iklim deđiŖikliđi baŖta olmak üzere yeŖil hastaneler ve karbon nötr sağlık hizmetleri gibi sağlıkta sürdürülebilirlik baŖlıklarına yer verilmesini büyük bir ilgiyle takip ettim. COP31'in 2026 yılında ülkemizde düzenlenecek olması göz önüne alındığında, gelecek yıl yapılacak olan kongremizde iklim deđiŖikliđi ile ilgili gerek ulusal gerek küresel politikalara odaklanan oturumların ön planda tutularak ülkemizi bu alanda daha ileriye taŖıyan güçlü ve dinamik bir etki yaratması beklentisi içerisindeyim.

Kongrenin bu sene benim için bir diğer önemli yönü, sözlü bildiri olarak sunduğum 'Bir Atık Ara Depolama Tesisindeki Sağlık Sektörü Kaynaklı Tehlikeli Atıkların Değerlendirilmesi' baŖlıklı uzmanlık tezimin evre Sağlığı alanında bildiri ödülüne layık görülmesi oldu. Uzun uđraŖ ve emeklerim sonunda ortaya çıkan tezimin böyle bir ödülle taçlandırılması benim için büyük bir mutluluk ve gurur kaynağıydı. Tez sürecimdeki değerli katkı ve destekleri için baŖta tez danıŖmanım olmak üzere yanımda olan herkese gönülden teŖekkr ederim. Kongre kapsamında düzenlenen farklı alanlardaki bildiri ödüllerinin yıldan yıla kapsamının geniŖletilmesini, genç araŖtırmacıları teŖvik etmesi açısından oldukça değerli buluyorum.

Bu kongrede ayrıca ilk kez uzman olarak HASUDER Olağan Genel Kurulu'nda oy kullanma imkânım oldu. Oldukça yüksek katılımlı ve heyecanlı geçen genel kurul halk sağlığı camiasının kurumsal aidiyetini ve dayanışmasını güçlü bir şekilde yansıttı. Yeni seçilen yönetim kurulumuza görevlerinde başarılar diliyor, derneğimizi daha ileriye taşıyacaklarına yürekten inanıyorum.

Kongre kapsamında aynı zamanda 'Halk Sağlığının İzinde' belgeselinin ilk gösterimi gerçekleştirildi. Alanımızın duayen hocalarının bilgi, tecrübe ve yaşam öykülerini bizlerle buluşturarak ilham kaynağı ve yol gösterici olan bu projeyi oldukça kıymetli buluyorum. Benzer şekilde, kuşaklar arası bilgi aktarımını hedefleyen projelerin artarak devam etmesini diliyorum.

Zengin bilimsel içeriği, sosyal ortamı ve mesleki paylaşım olanaklarıyla bu kongrenin alanımıza önemli katkılar sunduğunu düşünüyorum. Oluşturdukları sıcak ve samimi aile ortamı için HASUDER'e ve kongrenin düzenlenmesinde emeği geçen herkese çok teşekkür eder, nice kongrelerde buluşmayı dilerim.

Uzm.Dr. İlknur Ayvaz

Muş Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

10-13 Aralık 2025 tarihinde "Dirençli Sistemler Sağlıklı Toplum" temasıyla toplanan 9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, konusu ve katılımcıları ile gayet öğretici ve verimli bir kongreydi. Özellikle Sağlık Bakanlığından gelen değerli katılımcıların olduğu ben gibi periferde, birinci basamakta çalışan uzman arkadaşların dertlerinin, çalışma koşullarının konuşulduğu oturumların benim açımdan çok faydalı olduğunu söyleyebilirim.

Ayrıca iklim değişikliği, çevre sağlığı konularında yapılan oturumlar gerçekten hem öğretici hem de düşündürücüydü. Gerek güncel çevre sağlığı problemlerini farklı meslek gruplarından uzmanlardan dinlemek gerek çevre sağlığına ve iklim değişikliğine farklı meslek gruplarından hocalarımızdan dinlemek benim için konuyu bir bütün olarak ele almamda büyük fayda sağladı.

Sahada en çok karşılaştığım sorunlardan bir tanesi olan aşı karşıtlığıyla ilgili oturum da yine aynı şekilde hem öğretici hem de faydalı bir oturumdu. Kongrelerde bunun gibi daha birçok konuda sahada çalışan ben ve benim gibi uzman arkadaşların karşılaştığı problemlere yönelik oturumların olması, bu konularda hocalarımızdan bize rehberlik etmenlerini, sahada da yanımızda olmalarını bilmek mutluluk vericiydi.

Kongreye katılmak benim için biraz meşakkatli olsa da gerek sözlü sunumlarla gerek dikkat çekici ve öğretici oturumlarıyla kongre çok güzeldi diyebilirim. Kongreyi düzenleyen değerli hocalarıma teşekkür ederim.

**Uzm.Dr. Seyit Mert Tabanlı
Siirt Merkez Toplum Sağlığı Merkezi**

10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 9. Uluslararası ve 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, benim için hem bilimsel açıdan besleyici hem de mesleki anlamda motive edici bir deneyim oldu. Halk sağlığının güncel sorunlarını farklı boyutlarıyla ele alan bu kongreye katılmak, alanıma dair bakış açımı tazeleme fırsatı sundu.

Bilimsel programın güçlü yönlerinden biri, yalnızca teorik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp uygulamaya yönelik içeriklere de yer vermesiydi. Katıldığım AIRQ kursu, kongre deneyimimde önemli bir yer tuttu. Hava kirliliğinin sağlık etkilerinin nicel olarak hesaplanmasına odaklanan bu kurs, çevresel risklerin sağlık üzerindeki yükünü somut verilerle değerlendirme konusunda yeni bilgiler öğrenmemi ve çevre sağlığına dair çalışmalarımda kullanabileceğim pratik bir araç kazanmamı sağladı.

Kongre süresince katıldığım konferanslar ve sözlü bildiri oturumları, halk sağlığının çok boyutlu yapısını bir kez daha gösterdi. Farklı disiplinlerden konuşmacılar tarafından ele alınması, eleştirel düşünmeyi ve yeni perspektifler geliştirmeyi teşvik etti. Kongrenin ana teması olan "Dirençli Sistemler, Sağlıklı Toplum", tüm bilimsel program boyunca farklı başlıklar altında ele alındı. Sağlık sistemlerinin krizler, çevresel tehditler ve toplumsal eşitsizlikler karşısında dayanıklılığının artırılmasına yönelik sunumlar, halk sağlığının yalnızca hastalıklarla mücadele değil, aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı sistemler inşa etme sorumluluğu taşıdığını bir kez daha ortaya koydu. Bu temanın, hem akademik tartışmalar hem de sahada çalışanların anlatımları ile zenginleştirilmesi, benim açımdan kongrenin içeriğini daha bütüncül hale getirdi.

Kongrenin Antalya'da düzenlenmiş olması, sosyal etkileşim açısından da önemli bir avantaj sağladı. Ortak alanlarda yapılan sohbetler, oturum aralarında hocalarımızla gerçekleştirdiğimiz kısa paylaşımlar ve akşam saatlerinde farklı illerde sahada çalışan uzman arkadaşlarımdan mesleki deneyimlerini dinleme fırsatı bulmam benim için oldukça faydalıydı. Kongre otelinin deniz ve havuz gibi dinlenme alanları sunması, yoğun

bilimsel programın ardından katılımcıların dinlenmesine ve zihinsel olarak yenilenmesine katkı sağladı. Bu sosyal ortamın, bilimsel tartışmaları resmi oturumların ötesine taşıyarak daha samimi ve verimli bir hale getirdiğini düşünüyorum. Bir önceki yıl Ankara’da düzenlenen kongrede katılımcıların farklı otellerde konaklaması nedeniyle bu tür etkileşimlerin daha sınırlı kaldığı düşüncesindeyim.

Genel olarak UHSK 2025, benim açımdan yalnızca bilgi edinilen bir kongre değil; aynı zamanda mesleki motivasyonun tazelendiği ve halk sağlığı camiasına aidiyet duygusunun güçlendiği bir buluşma oldu. Kongrenin düzenlenmesinde emeği geçen tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür eder, bu geleneğin önümüzdeki yıllarda da aynı güçle devam etmesini dilerim.

Ar.Gör.Dr. Nur Banu Taşova
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 9. Uluslararası 27. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'ne katılma fırsatım oldu. Bu yılki tema "Dirençli Sistemler Sağlıklı Toplum" olarak belirlenmişti. Kongre bilimsel program ve sözlü bildiri oturumlarıyla zengin bir içeriğe sahipti. Emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunmak isterim. Ayrıca kongre hakkında görüş ve önerilerimi yazma fırsatı verdiğiniz için de teşekkür ederim.

Bu kongre benim araştırma görevlisi olarak katıldığım son kongre olması açısından ayrı bir öneme sahipti. Seneye sahada çalışan bir Halk Sağlığı uzmanı olarak katılmayı sabırsızlıkla bekliyorum. Halk Sağlığı asistanlığına başladığım yıl (2021) pandemi nedeniyle kongre online düzenlenmişti. Sonrasında ilk düzenlenen yüz yüze kongreyi kaçırdığım için üzülmüştüm ama neyse ki sonrasında tüm kongrelere katılabildim ve bu şekilde de devam etmeyi düşünüyorum. Çünkü Halk Sağlığı camiasının bir araya geldiği, farklı bakış açılarıyla birçok konunun tartışıldığı, sosyal yönüyle de çok güzel kazanımlar edinebildiğimiz kongremizi çok önemli buluyorum. Kongremiz yılda bir kez düzenleniyor ve kıymetini bilmeliyiz diye düşünüyorum. Geçen yıl Ankara'da yapılan kongre hem ben de dahil birçok kişi için daha ekonomikti hem de çok daha fazla katılım sağlandığı bir gerçek ancak; bence bu sene düzenlenen kongre daha güzel geçti. Tüm katılımcılarla aynı mekanda konaklamak akşam ve hatta gece boyunca etkileşimde bulunabilmek çok daha keyifliydi. Bu nedenle bu konseptin devam ettirilmesi tarafındayım.

Benim açımdan bu kongrenin diğer ayrı bir önemi de; HASUDER ve TTB Halk Sağlığı Kolu Halk Sağlığı Gezici Eğitim Seminerleri Ortak Oturumu'nda konuşmacı olmamdı. TTB Halk Sağlığı Kolu tarafından 36. düzenlenen ve çok verimli geçen "Trakya'da İşçi Sağlığı, Ekoloji Sorunları ve Yürütülen Mücadeleler" başlıklı gezici eğitim seminerine katılma şansım olmuştu. Bu gezici eğitim seminerinden kazanımlarımızı paylaşmak keyifli ve heyecan verici bir deneyim oldu benim için. Bizlere bu fırsatı verdiğiniz için de teşekkür ederim.

Paralel oturumlar devam ettiği için kaçırmış olduğuma hayıflandığım oturumlar olmakla birlikte; katıldığım oturumlardan çok faydalandım. Kongrelerde özellikle farklı meslek gruplarından konuşmacıların olduğu oturumlar daha çok dikkatimi çekiyor, bakış açılarımızın benzerliğini ya da farklılığını gözlemleyebiliyorum. Bu kongrede de buna fırsat veren birçok oturum vardı. Çatışma ve Savaş Koşullarında Toplumsal Dirençlilik, İklim Krizine Dirençli Sağlık Sistemleri, Çocukların Geleceği İçin Dayanıklı Sistemler Oluşturmak, Bulaşıcı Olmayan Hastalıklarda Risk İzleme ve Dijital Dönüşüm, Bilimsel Çalışmalarda Sessizliği Bozmak: Araştırma İletişimi ile benim ve arkadaşlarımin sözlü bildiri oturumlarına katılarak dolu dolu bir kongre geçirdim. Her bir oturumdaki bilgi paylaşımları oldukça kıymetliydi. Araştırma iletişimi ile ilgili oturum benim için ayrıca kıymetliydi. Bir anlamda özeleştiri yaptığımız ve “Araştırmaların gerçek amacı nedir?” , “Araştırma sonuçları nasıl topluma daha faydalı hale getirilir?”, “Araştırmalarımızın sonuçlarını nasıl paylaşmalıyız?” gibi sorulara ışık tutulan bir oturum oldu. ‘Halk Sağlığının İzinde’ belgeseli de dikkat çekiciydi. Belgeseli izlemek zamanda yolculuk yapmak gibiydi.

Kongre ile ilgili eleştiri veya öneri olarak da şunları söyleyebilirim: Ara sıra oturum sürelerinin uzaması/kayması bazen motivasyon düşürücü olabiliyor. Buna tüm oturum başkanlarının, konuşmacıların aslında tüm katılımcıların özen göstermesi gerekir diye düşünüyorum. Son gece yemek sonrasında bir etkinliğin “Gala Gecesi” formatında programa konmasının, kongreyi daha keyifli hale getireceğini düşünüyorum. Kongreyi özveri ile hazırlayan, emeği geçen herkese tekrar teşekkür ederim. Bir sonraki kongreyi sabırsızlıkla bekliyorum.

Ar.Gör.Dr. Ayşe İnaltekin
Çukurova Üniversitesi
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Kongremiz sürecinde katıldığım oturumlarda dikkat çekici bularak aldığım bazı notları, katılma fırsatı bulamayan meslektaşlarımla paylaşmak amacıyla HASGÜN'e yazmak istedim, umarım yararlı olur...

HASUDER tarafından organize edilen ve Türkiye'de halk sağlığı alanının en geniş katılımı toplantısı olan kongremiz, bu yıl 10-13 Aralık 2025 tarihleri arasında Antalya Kemer'de bulunan Akka Antedon Hotel'de gerçekleştirildi. Başlangıçta söylemek gerekir ki alan transferinden itibaren, konaklama yerine giriş yaptığımız 09 Aralık 2025 Salı gününden çıkış yaptığımız 13 Aralık 2025 Cumartesi gününe kadar gerek kongre organizasyonunu üstlenen PİN şirketinin ve gerekse konaklama tesisi personelinin içten, sempatik ve çözüm odaklı yaklaşımı için teşekkür etmek isterim.

Kongremizin ilk günü(10.12.2023 Çarşamba) ikinci oturumda, HASUDER başkanı Sayın Prof. Dr. Bülent KILIÇ'ın moderatör olduğu "Güncel Küresel Politikaların Etkisinde Sağlık Sistemlerimiz Ne Kadar Dirençli? toplantısında, DSÖ Azerbaycan Ofisi sorumlusu Sayın Prof. Dr. Hande HARMANCI, küresel olarak sağlık için ayrılan bütçenin giderek azaltıldığını, DSÖ'de 2020'de 80 milyar \$ olan kaynak ayırımının 2025'de 35 milyar \$ düzeyine gerilediğini ve bunun en büyük nedeninin bu kaynağın %23'ünü temin eden ABD ve İngiltere'nin etkisiyle olduğunu, pandemi yorgunluğu ve politik kararların bu sonuçlara etken olduğunu, DSÖ'de dokuz binden fazla çalışan varken %20 personel azaltmaya gidildiğini ve "Küresel sağlık diplomasisi" konusunun halk sağlığı eğitimine katılması gerektiğini açıkladı. Oturumun diğer konuşmacısı değerli meslektaşımız ve millet vekili Sayın Prof. Dr. Kayıhan PALA, küresel alanda olduğu gibi Türkiye'de de 2026 bütçesinde sağlığa ayrılan payın sadece %7.8 olmasına karşın bütçenin %14.4'ünün faiz ödemelerine ayrıldığını, diğer ödemelerle tüm sağlık giderlerinin ancak %11 kadar olduğunu, sağlık bütçesindeki oransal azaltmanın en çok kamusal harcamalarda olduğunu, sağlığın bireysel sorumluluk olarak görüldüğünü ve harcamaların bireyselleştirildiğini, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çocuk işçiliği ile mücadele için 2026 bütçesinde

kaynak konulmadığını belirtti. Sayın PALA, son 30 yılda küresel sağlık finansmanındaki değişimler ile özellikle Covid-19 pandemisinde artan bütçelerin pandemi sonrası azaltılması ile bittiğini, Türkiye’de 18 şehir hastanesine 2026 yılında 136 milyar TL ödenecek olmasının sağlık bütçesinin kamusal finansmanı ve kamusal sağlık yatırımlarını azalttığını açıkladı.

Aynı gün üçüncü oturumda, Sayın Prof. Dr. Ferruh N. AYOĞLU’nun moderatör olduğu “Sağlık Bakanlığı Perspektifinden Dirençli Sağlık Sistemleri” oturumunda Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürü Sayın Doç. Dr. Muhammed Atak, genel müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ile sağlığın gelişimine güncel yaklaşımlarla dijital kayıt ve izlem sistemi çalışmalarının getirdiği kolaylıkları açıkladı. Oturumda diğer konuşmacı HASUDER başkanı Sayın Prof. Dr. Bülent KILIÇ da sağlık bakanlığı organizasyonunda ve yaptığı çalışmalarda HASUDER’in kurumsal olarak ve halk sağlığı uzmanlarının bireysel olarak mesleki katkılarını ve bu katkıların etkinliği için istihdam, özlük hakları ve liyakat ile görevlendirilmelerinin sağlık bakanlığının örgütsel dirençliliğinin artırılacağını açıkladı.

Kongrenin ilk gün oturumlarının sonunda izletilen "HALK SAĞLIĞININ İZİNDE" HASUDER Belgeseli İlk Gösteriminde, katkıda bulunan değerli hocalarımızın (Prof. Dr. Sabahat TEZCAN, Prof. Dr. Ayşe AKIN, Prof. Dr. Nazmi BİLİR, Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU, Prof. Dr. Çağatay GÜLER, Prof. Dr. Zafer ÖZTEK) Türkiye’de Halk Sağlığının tarihçesini ve yaşadıkları olayları çok güzel bir sunumla izleme zevkini yaşadık.

Kongremizin ikinci gününde değerli hocamız Sayın Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış’ın moderatör olduğu “Halk Sağlığı Tıpta Uzmanlık Eğitimi ile İlgili Güncel Analizler” oturumunun ilk konuşmacısı Prof. Kristiina Patja-Helsinki Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Başhekimisi ve Halk Sağlığı Bölüm Başkanı-Finlandiya, “Halk Sağlığı Tıpta Uzmanlığı Gelecek Perspektifleri: UEMS Bakış Açısı” sunumunda; tıp alanında her yer ve uygulama için aynı tip çözüm olmadığını, sağlık politikalarına halk sağlığı bakışının ve sağlığın sosyolojik ve ekolojik özelliklerini de katılması gerektiğini, bilgi içeriği yanında kurumsal alt yapı ve personel standardizasyonu ile bazal değerleri belirlenen halk sağlığı uzmanlarının sağlık yönetim birimlerinde görevlendirilmesinin yararını açıkladı.

Oturumun ikinci konuşmacısı Sayın Türkiye'de Prof. Dr. C. Tayyar Şaşmaz, "Halk Sağlığı Tıpta Uzmanlık Eğitimi"nin kısa süre önce çevrim içi uygulanan anket analizlerine göre; sahada çalışan halk sağlığı uzmanları en çok çalışacakları kurumlara/sahaya yönelik eğitim istedikleri, halk sağlığı uygulamalarının amacı yanında uygulamalarının da öğretilmesini istedikleri, mevcut idari yapının sahada uzmanlık eğitimine uygun pozisyon ve uygulama alanı açmasını ve yazılım uygulamalarını kapsamasını istedikleri, saha eğitiminin en az bir yıl olmasını ve uygulamalı salgın yönetimi vb. konularını içermesinin gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitim programlarının saha uygulamaları dikkate alınarak revize edilmesi, uygulamalı saha eğitim süresinin bir yıla çıkarılması, uygulamalı saha eğitimlerinde daha fazla pratik yapılması önerilmiştir.

Kongremizin ikinci günü (11.12.2025 Perşembe) öğleden sonra 30 Yıl salonundaki "İş Sağlığı Alanında Yapay Zeka Uygulamaları" oturumunda, Sayın Prof. Giovanna Tranfo-İtalya, "Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Yapay Zeka Uygulamaları" konuşmasında; yapay zekanın amaç değil araç olduğu ve öyle kalması gerektiği, giderek maliyeti düştüğü için bir çok işte kullanılabildiği ve küçük işletmelerin de ulaşabileceğini belirtmiştir. İşyerlerinde en iyi nasıl kullanılabileceğinin planlanmasının gerektiğini, özellikle işyerlerinde kimyasal parametrelerinin ölçümleri ile maruziyet modellemelerinin yapılabildiğini belirtmiştir. Aynı oturumda İSGÜM personeli Sayın Ayşe Erim, "Türkiye'de İş Sağlığı Alanında Yapay Zeka Uygulamaları" sunumunda maruziyet değerlendirme sistemi/aracı olarak ücretsiz hizmet sunan "TREXMO" sisteminin kullanılabileceğini örnek uygulamalarla göstermiştir.

Kongremizin üçüncü günü (12.12.2025 Cuma) öğleden önceki "Bulaşıcı Olmayan Hastalıklarda Risk İzleme ve Dijital Dönüşüm" oturumunda, Sayın Prof. Dr. Gül Ergör, 'BOH Risk Faktörleri: 2023 Türkiye Hane Halkı Sağlık Araştırması' sunumunda TÜİK ve Sağlık Bakanlığı verilerinin ve analizlerinin istatistiksel uyumsuzluklar içerdiğini, yeni ölçütlerle yeniden değerlendirme ve analizlerin yapılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Aynı oturumdaki ikinci konuşmacı Sayın Prof. Dr. Belgin Ünal, 'BOH Kontrolünde Sürveyans: Ulusal ve Yerel Düzey İçin Öneriler' sunumunda, sürveyansın halk sağlığı ve BOH için temel uygulama alanlarından birisi olduğunu, DSÖ'nün BOH (başlıca kardiyovasküler

hastalıklar, Diabetes Mellitus, Kanser, KOAH, Ruhsal hastalıklar ve yaralanmalar) Önlenmesinde Küresel Eylem Planı çerçevesinde mortalite, morbidite ve engellilik yükünün azaltılmasının hedeflendiğini belirtmiş, BOH kontrolünde ulusal politika, kapasite ve sağlık sistemi uyumunun gerektiğini, ülkemize özgü BOH önleme güçlüklerinin belirlenerek bunların aşılmasının gerektiğini ve bu aşamada yeteri düzeyde yapay zeka yöntemlerinin kullanılmasının sağlanabileceğini belirtmiştir. Oturumun üçüncü konuşmacısı Sayın Prof. Dr. Sultan Eser, 'Kanser Sürveyansında Yapay Zeka Destekli İlerleme' sunumunda, kanser kayıtlarının sürveyansında yapay zekanın kullanımının mümkün olduğunu, Türkiye'de sınırlı sayıda ilde sürdürülen standardize kanser kayıtları sisteminin tüm ülkeye yayılarak ve yapay zeka destekli yöntemlerle verilerin analizlerinin yapılarak sürveyansın sürdürülmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca birinci basamak sağlık hizmetlerinin bölünmesinin BOH izlenmesinde birincil risk olduğunu ve sağlık hizmetlerindeki bu uygulamanın düzeltilmesinin hizmetin etkinliğini artıracaklarını da vurgulamıştır.

Kongremizde bilimsel açıdan etkin ve kalıcı bilgilerin paylaşıldığı birlikteliğimize neden olduğu için başta dernek başkanımız sayın Prof. Dr. Bülent Kılıç ve kongre sekreteri sayın Prof. Dr. Derya Çamur olmak üzere emeği geçen düzenleme kurulu üyelerine ve aktif olan katılımcılarımıza çok teşekkür ediyorum, 2026'da daha kalabalık ve sosyal etkinliği artırılmış kongremizde buluşmak dileğiyle...

Prof.Dr. Ferdi Tanır
Çukurova Üniversitesi
Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

“HALK SAĞLIĞININ İZİNDE” BELGESELİNİN İLK GÖSTERİMİ KONGREMİZDE YAPILDI

AYŞE ÇAĞATAY NAZMİ NECATİ SABAHAT ZAFER
AKIN GÜLER BİLİR DEDEOĞLU TEZCAN ÖZTEK

HALK SAĞLIĞININ İZİNDE BELGESEL

BİR
HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ
YAPIMI

YÖNETMEN
CEM KUNDAKÇI & HAKAN ERDAL

YÖNETMEN CEM KUNDAKÇI & HAKAN ERDAL YAPIMCI HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ (HSD) ADINA CEM KUNDAKÇI YÖNETÜCÜ
YAPIMCI İZLANT KÜÇÜK KÖZÜŞ YARIN KURULU AHMET ÇAN BİLİR İZLANT KÜÇÜK KÖZÜŞ YARIN KURULU AHMET ÇAN BİLİR İZLANT KÜÇÜK KÖZÜŞ YARIN KURULU
ERDOĞRU GÖRÜNTÜ YÖNETMENİ HAKAN ERDAL KAMERA METİN KATIRAKI BURAK SAYGILI OSMAN İŞK CEM KUNDAKÇI SES KAYIT SAHİ
ÖZER KÖRÇAN ATILAN BERKANT UYSAL BESELENDİRME HAKAN ERDAL SINEM AYÇÖN METİN YAZARI HAKAN ERDAL CEM KUNDAKÇI SEDEF MERZECİ
KURGU YÖNETMENİ CEM KUNDAKÇI HAKAN ERDAL KURGU DİLARA YILMAZOĞLU SES TASARIM HAKAN ERDAL KURGU DİLARA YILMAZOĞLU SES TASARIM HAKAN ERDAL KURGU DİLARA YILMAZOĞLU
AFİŞ TASARIM HAKAN ERDAL ÖZGÜN MÜZİK AHMET RAUF ULUSOY MÜZİK MASTERING SINAN CENGİZ
BİR HESLUSER YAPIMCI 63025

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği olarak, 2024 yılında Türkiye’de halk sağlığı biliminin ve uygulamalarının gelişimini anlatan bir “Belgesel” çalışması başlatma kararı almıştık. 12 Aralık 2025 tarihi itibarıyla belgeselimizin ilk gösterimini yaparak bu sözümüzü tutmuş oluyoruz.

Bu belgesel, yazılı kaynakların ötesine geçerek, bu alanı şekillendiren kişilerin deneyimlerini, tanıklıklarını ve birikimlerini gün yüzüne çıkararak, bu anlatıların genç kuşaklara iletilmesini görsel olarak sağlamış olmaktadır. Bu sayede halk sağlığının geçmişine ışık tutarken geleceğe de güçlü bir rehber bırakmamızı sağlamış oluyoruz. Böylece hem mesleki mirasımız korumuş hem de toplum sağlığını geliştirme yolunda yönümüzü belirleyen değerli bir hafıza oluşturmuş oluyoruz.

“HALK SAĞLIĞININ İZİNDE” belgeselinin yönetmenliklerini Cem Kundakçı ve Hakan Erdal yaptılar. Özgün müzikleri Antalya Konservatuarından öğretim üyesi Ahmet Rauf Ulusoy besteledi. Senaryo metin yazarlığını Cem Kundakçı, Hakan Erdal ve Sedef Merzeci, kurguyu ise Dilara Yılmazoğlu yaptı.

Önümüzdeki beş yılda Türkiye’yi bekleyen en önemli halk sağlığı sorunları nelerdir?

YÖNETİM SOHBETLERİ

Prof.Dr. Bülent Kılıç

LİYAKATA DAYALI YÖNETİM-II

"Liyakat yoksa adalet, adalet yoksa devlet uzun süre, ayakta kalmaz."
-Nizamülmülk-

Personel yönetimi, doğrudan insan unsuruyla ilgili olduğu için; toplumdan topluma farklılık gösterir. Bu yüzden bütün toplumlar için geçerli, evrensel bir personel yönetim sisteminden söz edemeyiz. Ancak, personel yönetiminin evrensel ilkelerinden söz edebiliriz. Bu ilkelerden en önemlisi liyakat ilkesidir. Liyakat ilkesinin uygulanmasıyla birlikte personel yönetimi; akılcı, objektif ve çağdaş bir kimliğe kavuşmuştur. Böylece kamu yönetiminin evriminde ilk büyük adım liyakat ilkesiyle atılmış; diğer gelişmeler ancak onu izleyerek ortaya çıkabilmiştir. Liyakat sisteminde iki ana uygulama vardır:

1- Kariyer Sistemi: Avrupada yaygındır. Rütbe sistemi de denir. Eğitim ve personel odaklıdır. Atanmanız ve yükselmeniz eğitiminize bağlıdır. Dolayısıyla kadro sizin geldiğiniz duruma/statüye ve eğitiminize bağlıdır. Türkiye'deki akademik atama sistemi bu yönetime daha uygundur.

2- Norm Kadro Sistemi: ABD'de yaygındır. İş ve kadro odaklıdır. İşin gerektirdiği kadrolar (norm kadrolar) belirlenir. Dolayısıyla

yükselmeniz kadro durumuna bağlıdır. Eğer kurumda bu kadro varsa ve siz de uygunsanız yükselilebilirsiniz veya atanırsınız.

Yönetsel ve Siyasal Yozlaşma / Torpil Türleri

Atamalardaki en kötü durum "yozlaşma" veya "yağmacılık" diye adlandırılan atama yöntemleridir. Gelişmiş ülkelerin tamamında son yüz yıl içinde terkedilmiştir. Bizim gibi geri kalmış ülkelerde politikacılar tarafından severek ve utanmadan uygulanır. Aşağıda bu alanda en çok görülen dört yöntem verilmektedir:

1. Adam Kayırmacılık: Adam kayırmacılık, bir kişinin beceri, kabiliyet, başarı ve eğitim düzeyi gibi faktörler dikkate alınmadan yalnızca politikacı ve bürokratlar ile olan akrabalık, arkadaşlık-dostluk ilişkileri esas alınmak suretiyle, kamu görevlisi olarak iş başına getirilmesidir.

- **Nepotizm:** Atamanın akrabalık ilişkilerine dayalı olarak yapılmasıdır. Nepotizm latince "nepot-yeğen" kelimesinden türemiştir.

- **Kronizm:** Atamanın arkadaşlık-dostluk ilişkilerine dayalı olarak yapılmasıdır.

Türkçe'de kullanılan "iltimas" kelimesi de esasen bu iki kavramı ifade etmektedir. Halk dilinde nepotizm ve kronizm "torpil" (kısa yoldan ve en üst düzeyde sonuca varma) kavramıyla özdeşleşmiş durumdadır. Eş-dost ilişkilerinden kaynaklanan bu tür yozlaşmayı kimi yazarlar da "kabilecilik" veya "kulüpçülük" olarak da tanımlamaktadırlar. Onlara göre kabilecilik, kamu yönetimi birimlerindeki ilişkilerde ya da bu birimlerle toplumsal çevre arasında meydana gelen karşılıklı ilişkilerde, aynı okulda okumuş olmak, aynı yöreden olmak ve aynı siyasal partinin çizgisinde bulunmak gibi özgül ölçülerin ön plana alınması, yönetim çalışmalarını düzenleyen evrensel ilkelerin ise geri planda bırakılması olayıdır. Günümüzde birçok ülkede kamu görevlilerinin işe alınmalarında liyakat (yeterlik) ve eşitlik ilkeleri yerine, objektif olmayan birtakım ölçütler gözetilerek adam kayırma işlemi yapıldığı bilinmektedir

2. Siyasal Kayırmacılık: Siyasal partilerin iktidara geldikten sonra, kendilerine destek veren seçmen gruplarına değişik şekillerde ayrıcalıklı işlem yaparak bu kimselere haksız çıkar sağlamalarına "siyasal kayırmacılık" adı verilmektedir. Diğer bir anlatımla, bu tür yozlaşmada siyasal partiler yandaşlarını, seçim dönemlerinde ettikleri yardımlar nedeniyle bir anlamda ödüllendirmektedirler. Siyasal kayırmacılığın, "partizanlık" veya "politik yandaşlık" olarak da ifade edildiği

görülmektedir. İki türü vardır:

Patronaj: Politik süreç içinde yer alan siyasal partilerin, iktidarı ele geçirdikten sonra kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan müsteşar, genel müdür vb üst düzey yöneticileri görevden almaları ve bu görevlere yine siyasal yandaşlık, ideoloji, nepotizm-kronizm gibi faktörler esas alınarak yeni atamalar yapmalarına verilen isimdir. Aşırı patronajlık ve aşırı partizanlık, birçok toplumda yönetsel ve siyasal yozlaşmaların en yaygın olarak uygulanan türlerini oluşturmaktadır.

Zealotry: Patronajın kesin ve katı bir kural haline getirilmesi, aksinin telaffuz dahi edilmemesidir. Aşırı partizanlıktır. Özellikle kamu hizmetlerini yürütmekle görevli hizmet birimlerinde ve parti devletlerinde yaygın bir şekilde uygulanmaktadır.

3. Hizmet Kayırmacılığı: Politikada oy verme sözü karşılığında iki tarafın birbirini tutmasıdır. Yani seçimi kazanan partinin kendisine oy verenlere arka çıkmasıdır. Hizmet kayırmacılığı ve oy ticareti olarak tanımlanan "logrolling" in özel bir durumudur. Bu tür yozlaşmada, bir siyasal parti adayı seçimleri yeniden kazanabilmek için, daha önce kendisine destek veren seçmenlerin bulunduğu bölgelere, diğer bölgelere oranla daha fazla hizmet sunmaya çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle hizmet kayırmacılığı, iktidarda bulunan siyasal partinin, gelecek seçimlerde iktidardaki yerini korumak amacıyla bütçe tahsisatlarını, oylarını maksimize edecek şekilde seçim bölgelerine tahsis etmesi ve böylece bütçe kaynaklarını yağmalaması olayıdır (stadyum, oto yol vb yapımlarda öncelik tanınması)

4. Gönül Yapma (Suvasyon): Gönül yapma siyasal kayırmacılığın, hizmet kayırmacılığının ve adam kayırmacılığın değişik bir uygulamasıdır. Orijinal adı ile "suvasion", iktidarda bulunan parti tarafından; seçim öncesinde kendisine yardımcı olan bazı grupların (tarikatlar, vakıflar, dernekler, şirketler vb), seçimlerden sonra devletin olanaklarından diğer halka oranla daha fazla yararlandırılması olarak tanımlanmaktadır. Örnek olarak bazı devlet kurumlarından (THY, DDY vb) veya yerel yönetimlerden (yandaş BŞB'lerden) indirimler, ihaleler verilmesi vb.

Kamu hizmetlerinin sürekli olarak geliştiği ve genişlediği günümüz dünyasında; kamu görevlerini gereği gibi yerine getirebilmenin, çağdaş devlet olabilmenin tek çaresi, liyakat ilkesine dayanan bir personel sistemi ile işe

başlamaktır. Anayasa ve yasalarımıza bakacak olursak, liyakat ilkesinin kimi eksiklikleriyle birlikte, benimsenmiş olduğunu görürüz. Ancak bu durum uygulamaya tam olarak yansıtılabilmiş değildir. Personel sistemimiz; ne tam liyakat ilkesine dayanmaktadır ne de kayırmacılığa; ikisi arasında bir yerde bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemizin kamu personel yönetimini, "siyasal kayırmacılığa oldukça açık zayıf bir liyakat sistemi" olarak tanımlayabiliriz. Ancak günümüzden yaklaşık bin yıl önce Asya Selçuklu İmparatorluğunun en önemli veziri Nizamülmülk'ün (devletin düzenini sağlayan kişi anlamında) söylediği gibi "*Liyakat yoksa adalet, adalet yoksa devlet uzun süre ayakta kalamaz.*"

Sevgili okurlar, gelecek sayıda yönetim sohbetlerine kaldığımız yerden devam edeceğiz. Liyakata dayalı atamalarla ilgili varsa sizin de gözlem ve görüşlerinizi yazmanızı bekliyorum.

TÜRKİYE SAĞLIK RAPORU 2025

Editörler

Prof. Dr. Bülent Kılıç • Prof. Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu • Prof. Dr. Derya Çamur

HASUDER'DEN YENİ KİTAP

TÜRKİYE
HALK SAĞLIĞI
TARİHİNE
İZ BIRAKANLAR
VE
GENÇ KUŞAKLARA
ÖĞÜTLERİ

SÖYLEŞİ

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI
TARİHİNE
İZ BIRAKANLAR

PROF. DR. AYŞE AKIN

SÖYLEŞİ

EPİDEMİYOLOJİ SOHBETLERİ

Prof.Dr. Gül Ergör

EPİDEMİYOLOJİNİN MABEDİNDE NELER OLUYOR?

1990 da Atlanta'daki Emory Üniversitesi'nde master yapmaya gittiğimde Centers for Disease Control (CDC) ile ilk kez tanıştım. Böyle bir kuruluşun varlığından haberdardım, çünkü Hacettepe'de Halk Sağlığı asistanlığım sırasında, bir Amerikalı Enfeksiyon Hastalıkları profesörü emeklilik sonrası dünyanın farklı köşelerindeki öğrencilerinin bulunduğu kurumlara giderek altı ay misafir öğretim üyeliği kapsamında Hacettepe'deydi. Enfeksiyon Hastalıkları Bilimdalı Başkanı Prof Dr Erdal Akalın onun "fellow"larından birisiydi. Ben de orada rotasyon yaparken, bu ünlü hoca Dr. George G Jackson'ı tanıma fırsatı bulmuştum. Türkiye'de bulaşıcı hastalıkların durumu ile ilgili bir sunum yapmıştım. Bu sunumdan sonra sizin ülkenizde sürveyansın güçlenmesi için CDC deki gibi güçlü bir laboratuvara gereksiniminiz var demişti. Halk Sağlığı ile laboratuvarı pek bağdaştıramamıştım o zaman.

Emory Üniversitesi'ni bana öneren Prof. Jackson idi. Buradaki Halk Sağlığı Okulu'nun en önemli özelliği CDC ile içiçe bir eğitim yürütülmesi, öğretim üyelerinin pek çoğunun

"adjunct faculty" diye adlandırılan CDC çalışanı olmasıydı. Bu okulda öğrenci olunca CDC'yi daha yakından tanımak, yaz stajı yapmak, tezi buradaki birimlerden birinde yürütmek gibi olanaklara kavuşuluyordu. Bu kurumda 2500 epidemiyologun çalıştığını öğrenince "bir gün benim ülkemde de böyle bir kurum olur mu?" diye hayal kurmaktan kendimi alamadım. Ne kadar hayalperestmişim. Neyse...

Beni en çok etkileyen "Salı Sabahı Seminer" ine katılmaktı. Salı sabahı CDC'nin haftalık bülteni Mortality Morbidity Weekly Report (MMWR) yayınlanırdı ve sabah 09:00 da başlayan seminerde o haftaki sayının makaleleri toplantı salonunda sunulurdu. MMWR makaleleri çoğunlukla CDC deki Saha Epidemiyolojisi (EIS) fellowları tarafından yazılır ve sunulur. Bu seminerlerin en heyecanlı anları da sunum sonrası salondaki mikrofonların önünde sıraya giren deneyimli epidemiyologların soru sordukları bölümdü. Bu ustaların sorularını dinledikçe "bir gün ben de böyle soru sorabilir miyim acaba" diye düşünürdüm.

CDC nin ÷lkedeki saygınlığı ve bu kuruma duyulan güven çok etkileyiciydi. T÷m tıp camiası yanı sıra, toplum ve medya da aynı şekilde kurumun açıklamalarına kulak veriyor, ve kararlar sorgusuz kabul ediliyordu. Devletin kurumu olmasına karşın, bilimsel özerkliği bu güvenin en önemli nedeniydi. Son aylardaki gelişmeler geçmiş zaman kipi kullanmama neden oluyor. Trump yönetimi geldiğinden beri CDC ye öldürücü darbeler vurmaktadır. ABD’de halk sağığına ilk darbe Robert F Kennedy Jr’ nin Health and Human Services (Sağık Bakanlığı) Sekreteri olarak atanması ile gerçekleşti. Bu kişi hekim değıl, aşı karşıtlığıyla bilinen bir politikacı. CDC, FDA, NIH ona bağılı olan federal kuruluşlar. Doğal olarak birlikte çalışmak istediğı bir kişiyi, Susan Monarez’i Temmuz 2025 de CDC ye direktör olarak atadı. Bu atama liyakata uygundu, ancak verilen emirleri tartışmadan yerine getirmediğı için 29 gün sonra görevden aldı. Monarez, senatoda verdiğı ifadede, Kennedy’nin CDC çalışanlarının yolsuzluğına bulaştığını, endüstri tarafından satın alındığını, çocukları öldürdüğ÷n÷ ve umursamadıklarını söylediğini ifade etti. Kennedy CDC nin aşı takviminin değışmesini istiyordu ve bunu dikte ediyordu, Monarez bu uygunsuz durumu senatoyla paylaşınca işten atıldı. Bunu takiben birçok üst düzey yöneticiler de istifa ettiler.

Eyl÷l başında CDC’yi yöneten yedi eski direktör New York Times a bir mektup yazdılar. Yazıda Carter’dan Trump’a kadar tüm Amerikan Başkanlarıyla çalıştıklarını

ama bu dönemde yaşananların ne kendilerinin ne de ÷lkenin hiç görmediğı gelişmeler olduğunu belirtiyorlardı. Alınan kararlardan tüm Amerikan halkının sağığı ve güvenliği konusunda endişe duyduklarını belirttiler. Mektupta “Bu durum kabul edilemez ve politik görüş÷ ne olursa olsun tüm Amerikalılar alarına geçmelidir. CDC’de çalışanlar, topluma hizmete duydukları inançla çalışırlar, onların sağığı önceleyen, bilimi destekleyen ve arkalarında duran bir bakana gereksinimi var, ve ÷lkemizin de.” diyerek, sözlerine son verdiler. CDC yapısı gereğı her zaman politikadan etkilenen bir kurumdur. Hükümet hangi konuların daha öncelikli olacağını hangi konuların üzerine gidilmeyeceğini belirleyebilirdi, ama hiçbir zaman aşının otizm ile ilgisi olabilir, bazı aşılar gereksizdir gibi bilimsel gerçeklerin çarpıtılmasını isteyemezdi. Danışma kurullarındaki yetkin bilim insanları yerine kalifiye olmayan kişileri yerleştirmezdi.

Böyle güçlü ve etkili kurumları, politikacıların bu kadar çabuk yaralayabilmeleri ve yok etmeleri inanılır gibi değıl. Bütün dünyaya halk sağığı alanında yol gösteren bir deniz feneri olmayınca yola nasıl devam edilir? Bizim gibi gelişmekte olan ÷lkelerde zaten bilimle olan zayıf bağılar zarar görünce nasıl onarılır? Gerçeğın sesini duyurmak için bilim insanlarının yeni oluşumlarla, kurumlarla dünyaya ulaşacağını düşünmek istiyorum ama bu arada ortaya çıkan boşlukta insanlığın en hafif hasarla kurtulmasını diliyorum.

CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ve ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALLARI AKREDİTASYON BELGELERİNİ KONGREMİZDE ALDILAR

UNFPA TÜRKİYE OFİSİ

HASUDERHALK SAĞLIĞI DOSTU ÖDÜLÜNE

ADAY GÖSTERİLME GEREKÇESİ

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu – UNFPA, 1969 yılından bu yana kadınların ve gençlerin sağlıklı, güvenli ve üretken bir yaşam sürmeleri için dünyanın dört bir yanında çalışmalar yürütmektedir. Türkiye’de ise 1971 yılından beri devlet kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle güçlü bir işbirliği içinde faaliyet göstermektedir.

UNFPA ile Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) arasındaki işbirliği de bu uzun soluklu çabanın önemli bir parçasıdır. 7. Ülke Programı kapsamında yürütülen IP-Implementation Partner sözleşmesi, özellikle afetler sonrası dönemde toplumun en kırılgan gruplarına ulaşmak açısından belirleyici olmuştur. 6 Şubat depremlerinin ardından HASUDER’in Hatay’da başlattığı kadın sağlığı hizmetleri UNFPA Türkiye’nin desteğiyle 1 Ağustos 2023 – 28 Şubat 2025 tarihleri arasında büyük bir kararlılıkla yürütülmüştür. Bu süreçte kurulan HASUDER Kadın Sağlığı Hizmet Birimi hem sabit hem de mobil olarak hizmet vermiş; bir hekim, iki hemşire ve bir şoförden oluşan ekip yüzlerce kilometre yol

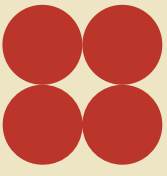
katederek ihtiyaç sahiplerine ulaşmıştır. Mobil hizmetin devamı için bir panelvan aracın kiralanması da UNFPA’nın desteğiyle mümkün olmuştur. Bu işbirliği kapsamında toplam 8264 kadına ulaşılmış; kadın sağlığı eğitimi, aile planlaması danışmanlığı ve ücretsiz aile planlaması malzemeleri sağlanmıştır. Kadınların yaklaşık yüzde 77’sine mobil hizmetlerle ulaşılması, afet koşullarında erişilebilir sağlığın önemini bir kez daha göstermiştir.

Proje yalnızca hizmet sunumuyla sınırlı kalmamış; 5-6 Haziran 2024’te İskenderun’da deprem bölgesinde çalışan sağlık personeline yönelik Kadın ve Çocuk Sağlığı Eğitimi düzenlenmiş, 7 Haziran 2024’te ise “Afetlerde Kadın Sağlığı Hizmet Sunumunda İş Birlikleri” başlıklı geniş katılımlı bir sempozyum organize edilmiştir. Bu etkinlikler, afetlerde kadın sağlığına ilişkin bilgi paylaşımını ve kurumlar arası dayanışmayı güçlendirmiştir.

Tüm bu çalışmalar; kadınların en zor zamanlarda dahi güvenli, erişilebilir ve nitelikli sağlık hizmetlerine ulaşmasını mümkün kılan güçlü bir ortaklığın ürünüdür. İşte bu nedenle seçici kurul, UNFPA Türkiye Ofisinin toplum sağlığına olan değerli katkıları ve Hatay’daki kadın sağlığı hizmetlerine verdiği benzersiz destek nedeniyle 2025 yılı Halk Sağlığı Dostu Ödülü’ne layık görülmesini oybirliğiyle kabul etmiştir.

UNFPA Türkiye Ofisine, sahada fedakârca çalışan ekiplerimize, gönüllü üyelerimize ve bu işbirliğini mümkün kılan tüm diğer paydaşlara gönülden teşekkür ederiz.

HASUDER Yönetim Kurulu

KAZA KIRIMI

Prof.Dr. O. Alp Ergör

GEÇTİĞİMİZ YILDA EMEĞİN SAĞLIĞI, GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN...

Yine HASGÜN zamanı geldi. Duyumsuyorum, telefonun ucundaki sıcak sesi yazısını geciktirenlere karşı duyduğu kızgınlığı saklamayı başarsa da yüzlerce kilometre uzaktan duyumsuyorum o alıcı kuş bakışını... Haklı, 3 ay önce “Bak, bu kez...” demişti. Ben de “kaygılanmamasını, kaza analizi ile ilgili yazmayı sürdüreceğimi” söylemiştim kadim dostuma.

Üç ay sandığımdan / umduğumdan hızlı geçti... HASGÜN kararlı biçimde okuyucuya erişmeyi sürdürüyor. Ferruh’un da Yönetimin de duracağı yok... Ne güzel. Durmasınlar. Çok önemli ve değerli bu kolektif üretim. Ancak ben o hıza yetişemedim, o disiplini özümseyemedim. Bu da ağır bir yük.

Yükü ağırlaştıran şeylerden biri de 2025 yılını geride bırakırken emeğin sağlık ve güvenliği açısından çok kötü bir dönemden geçmiş olmamız.

Şöyle düşününüz, bizim alanımızın temel paradigması bütün iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenabilir olmasına dayanır. Buradan yola çıkarak her iş kazası ve meslek hastalığının önlenabilir bir sonuç olduğunu

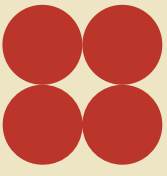
düşünmeliyiz. Tam da bu gerekçeyle nedenleri ortaya koymaya çalışırız her iş kazasından, her meslek hastalığı kuşkusu ya da tanısından sonra. Unutmayınız, her iş kazasına bağlı ölüm, tehlike ve risk yönetiminin başaramadığını gösterir; tehlike ve riskleri yönetemediğimiz, doğru ve etkin önlemleri alamadığımız için canlarımızı yitirdiğimizi gösterir. Bu nedenle, hukuk kuramı açısından doğru olmasa da çok açık bir ilişkiyi gösteren “iş cinayeti” terimi kullanılır.

İş cinayetlerinin sürdüğü, dahası arttığı bir dönem yaşıyoruz.

Söz gelimi art arda acı haberleri aldığımız Kasım, 256 işçi cinayetiyle 2025 yılı içinde ölümlü iş kazası sıklığı en yüksek ay oldu (yüz binde 1.35).

2025 yılının son çeyreklik diliminde iş kazası sıklık hızı ve ölümlülüğünde en yüksek sektör “yine” inşaat oldu.

İnsanlarımızı yitirdik. Örneğin Dilovası’nda, İŞKUR hizmet merkezine komşu bir işletmede, 7 insanımız yanarak can verdi. Yananlar arasında 3 çocuk işçi vardı. Yanarak ölenlerin yalnızca bir tanesi sigortalıydı.

KAZA KIRIMI

Aynı dönemde, tarım işkolunda, özellikle taşıma sürecinde canlarımızı yitirdik. Son derece iyi bildiğimiz bir tehlike ve risk süreci olduğu halde göçer işçilerin tarlalara götürülmesi sırasında yine tıklım tıklım dolu servisler devrildi.

Bu iş cinayetlerinden herkes sorumlu, işveren, kamu yönetimi, toplum, akademi, bu işten artı gelir elde edenler, herkes, hepimiz bir biçimde sorumluluk taşıyoruz. Hiçbir sorumluluğu olmadığını düşünenler bile yurttaş sorumluluğu üzerinden yükümlülüklerini sorgulamalıdır.

Neden sorumluyuz?

Gereğini yapmadığımız için...

Tehlike ve riskleri yönetemediğimiz için...

Emekçinin sağlığı ve güvenliğine odaklanan bir ülkede yaşamadığımız için...

Kazaların nedensel çözümlemesinde hala Heinrich'in 1932'de önerdiği "ilahî isteği" bir faktör olarak kullandığımız için...

İnsan faktörünü irdelerken, emekçiden kaynaklanabilecek olası sapmaları yönetmeye odaklanmak yerine çalışandan bir suçlu bulmaya çalıştığımız için...

Emeğin sağlık ve güvenliğinin korunmasına öncelik vermediğimiz için...

Ölenlerin ardından üzülüp sonra onları ve neden öldüklerini, öldürüldüklerini unuttuğumuz için...

Çalışma ortamlarını oluştururken, işletmeyi "kurarken" emeğin ve çevrenin korunması için gerekenleri yapmadığımız için...

Denetimlerde yetkinliğimizi kullanmadığımız, yetkimizi kullanmaktan da kaçındığımız için...

Emeğin en çok sömürüleceği, tehlikelerle karşılaşmanın en yoğun yaşanacağı kriz dönemlerinde denetimleri askıya aldığımız için...

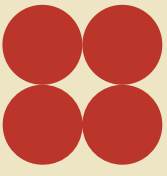
Risk değerlendirmelerini kâğıt üzerinde yaptığımız için...

İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin özerk çalışmasını, alanın temel etik ilkelerinden biri olduğu halde, sağlayamadığımız için...

Yalnızca danışman olduğumuzu öne sürdüğümüz, arka planda yapılması gerekenleri yapmadığımız için...

İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin eğitiminde niteliğin tümüyle ortadan kalkmasına göz yumduğumuz için.

Üniversitelerde yetkinliği olmayan kadrolarla ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları açtığımız için...

İş sağlığı ve güvenliği açısından karşılanmayan gereksinimin büyük olduğunu bildiğimiz halde, küçük ve orta ölçekli işletmelere, tarım sektörüne yönelik bir önlem almadığımız için...

Kamu yönetiminde, genel müdürlüklerde, daire başkanlıklarında bu işin ve kurumun içinden gelenlere, liyakatle yükselenlere yol açmak yerine bu görevleri nepotizmin hareket alanı olarak gördüğümüz için...

Literatürdeki adına ve yerine uygun olmadığı halde özel hizmet birimlerinin adına ortak sağlık ve güvenlik birimleri (OSGB) dediğimiz ve bu birimleri bir Yasa'nın içinde başat hizmet sunum aracı haline getirdiğimiz için...

OSGB'leri denetlemediğimiz için...

Daha önce denendiği halde Sağlık Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı teknokratlarını bir araya getirip bir iş – işçi sağlığı, güvenliği sürveyans sistemi kurmayı becermediğimiz için...

Bu alanın göstergelerini doğru ve zamanında izlemediğimiz, izleyemediğimiz, dolayısıyla önlemler için stratejiler geliştiremediğimiz için...

Kapitalist sistem içinde, sosyal devletin temel mekanizması olan, işçi, işveren ve devletten oluşan üçlü yapının parçalanmasına seyirci kaldığımız için...

Sendikal örgütlenme ve toplu iş sözleşmesi kapsamında çalışmanın fiilen ortadan kalkmasına izin verdiğimiz için...

Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemine geçince unutulmuş Ulusal Konseyi ancak hatırladığımız, ancak bu kez yapısına TTB, TMMOB gibi meslek örgütlerini almadığımız için...

...

Nedenlerin ardındaki nedenlerin alt kırılımlarını sayfalarca sıralamak olası ancak bir yerde durmak gerekiyor. Önleyebileceğimiz ölümlerin sorumlusuna kapitalizm diyerek pratikteki sorunlardan kaçmamız da olası değil. Adım adım ilerlemek, birlikte, örgütlenerek emeğin sağlık ve güvenliğini korumak için çalışmak gerekiyor.

Her adımda tarafların ve paydaşların birlikteliğini gözetmek gerekiyor.

Devletin yapmadığını yapmak bu alanda hedef ve stratejiyi belirlemek gerekiyor. Yaşam, de facto bize bunu dayatıyor.

Kaza inceleme sistematığı yerine iş sağlığı sisteminin yapısal özelliklerine göndermeler yaptım; sosyal politika ve emek sağlığının ayrılmaz bir bütün olduğunu vurgulamaya çalıştım. Burada durmalıyım sanırım.

Bir sonraki HASGÜN'de daha umutlu ve teknik bağlamı zengin bir yazıda buluşmak dileğiyle.

Sağlıkla kalınız.

İSPANYA VALENCIA OVASI SU MAHKEMESİ (Tribunal de las Aguas)

Prof.Dr. A. Öner Kurt

İspanya, Valencia Plaza de la Virgen (Bakireler Meydanı), 18 Eylül 2025 Perşembe günü öğlen vakti, Santa María Katedrali Havariler Kapısı'nın önünde bekleyen bir kalabalık.(Fotoğraf 1)
Beklenen şeyin önemli olduğunu hissediyorum ve soruyorum, bu insanlar neden toplandı? Her perşembe saat 13.00'de burada su/sulamacılar mahkemesi toplanıyor, hem de aralıksız bin yıldır... Bir halk sağlıkçı olarak bu cümleleri duyunca merakım artıyor. Katedralin yan tarafındaki binanın girişinde merdivenlerin üst basamağında siyah giysili, siyah şapkalı, elinde

Fotoğraf-1

Fotoğraf-2

uzunluğu kendi boyunda mızrak tutan bir kişi (Fotoğraf 2). Su Mahkemesi Şerifi (baş muhafız) Carlos Nácher, mahkemenin başlamasını bekliyor. Su şerifi su kanallarındaki savakları açıp kapamakla görevli olan ve suyun dağıtımını yöneten "atandador" olarak adlandırılan görevli gibi giyinmiş. Elindeki mızrağın pirinçten yapılmış

Fotoğraf-3

iki ucu var; alt uç sivri, üst uç çengel ve sivri olarak iki kısımdan oluşuyor. Atandador, su kanal kapaklarını yıllarca bu mızrak ile açıp kapamış. (Fotoğraf 3)

İspanya'da Valensiya Ovası Su Mahkemesi ve Murcia Ovası Bilgeler Konseyi olmak üzere geleneksel iki su yönetimi mahkemesi var. Sulamacılar mahkemelerinin tarihi Endülüs Emevileri dönemine (dokuzuncu ila on üçüncü yüzyıllar) kadar uzanıyor. Valencia Su Mahkemesi, dokuz topluluktan toplam 11.691 üyeyi temsil eden her suyolunu temsilen seçilmiş sekiz yöneticiden oluşuyor. Murcia Bilgeler Konseyi'nin ise 23.313 üyeli toprak sahiplerini coğrafi olarak temsil eden yedi üyesi var. Valensiya Ovası Su Mahkemesi ve Murcia Ovası Bilgeler Konseyi 2009 yılında UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne kabul edilmiş.

Bu yazıdaki metin ve fotoğraflar Valensiya Ovası Su Mahkemesi hakkında.

Yaklaşık bin yıl önce Emeviler Turia Nehri'nden gelen suyun dağıtımına dayanan bir sulama sistemi kullanıyorlardı ve zamanın hükümdarı, bu sistemi kontrol etmek için bu mahkemeyi resmen kurar. 13'ncü yüzyılda Aragon Kralı, Barselona Kontu ve Montpellier Lordu Jaume el Conqueridor mahkemeyi resmileştirir. 1978'den beri İspanyol hukuk sisteminin resmi bir parçası olmuş ve bu mahkemelerin aldıkları kararlar İspanyol yasalarına göre de tanınmaktadır.

Valensiya ovası Turia Nehri'nden gelen suyla ve buna bağlı sekiz suyolu/kanal ile beslenmektedir. (Fotoğraf 4) Mahkemenin sorumlu olduğu bu sekiz suyolu; Quart, Benàger i Faitanar, Tormos, Mislata, Mestalla, Favara, Rascanya ve Rovella.

Fotoğraf-4

Fotoğraf-5

Mahkemenin görevi; ovanın sulanması sürecinde Turia Nehri'nden gelen suyla karmaşık kanal ağının adil ve sorunsuz bir şekilde işlemesini sağlamaktır. Mahkeme, anlaşmazlıkları sözlü olarak hızlı, şeffaf ve tarafsız bir şekilde çözmektedir. Her kanalın yerel çiftçilerden oluşan bir su kullanıcı topluluğu vardır ve her topluluk, mahkemeye Valensiya çevresindeki sulanan tarla sahiplerinden temsilci olarak bir üye seçer. Üyeler, sulama sistemini kullanan çiftçiler tarafından her iki yılda bir demokratik olarak seçilir. (Fotoğraf 5)

Normalde çiftçi olan bu üyeler mahkeme esnasında yöresel elbiselerini giyiyor, 17'nci yüzyıldan kalma ahşap ve deri sandalyelerde daire şeklinde oturuyor ve kararlarını veriyor. Mahkemenin haftalık oturumları, hem yerel halka hem de turistlere açıktır. Yani Valensiya'ya özgü olan bu su mahkemesi, halkın önünde toplanıyor.

Mahkeme başladıktan sonra Su mahkemesi Şerifi, Valensiya bölgesinde sulama konusunda uzlaşmazlık yaşayan, sorunu olan kişi olup olmadığına ilişkin birkaç defa yüksek sesle duyuru yapıyor. (Fotoğraf 6) Mahkeme, bir önceki hafta içinde ortaya çıkan tüm anlaşmazlıkları dinliyor ve kararlarını yerinde, sözlü olarak, çoğunlukla yerel dil olan Valensiyaca olarak açıklıyor. Mahkemede alınan tüm kararlar kesindir ve temyiz edilemiyor. Kararlar hemen o an veriliyor ve taraflara sözlü olarak bildiriliyor. (Fotoğraf 7, 8)

Fotoğraf-6

Fotoğraf-7

Fotoğraf-8

Örneğin, nehrin yukarısındaki bir çiftçi kendisine ayrıldan fazla su alırsa veya kanal temizleme görevlerini yerine getirmeze, nehrin aşağısındaki etkilenen bir çiftçi davasını mahkemeye taşıyabilir. Kanal sistemini yöneten kurallar yüzyıllar boyunca sözlü olarak aktarılmış. Denilen o ki; bu kararlar bugün olduğu kadar geleceği de göz önünde bulundurarak uygulanmaktadır. Sonuçta "yukarıdaki fazla su, aşağı taraftaki sulamacılar tarafından kullanılıyor, böylece suyun tamamı kullanılmış oluyor."

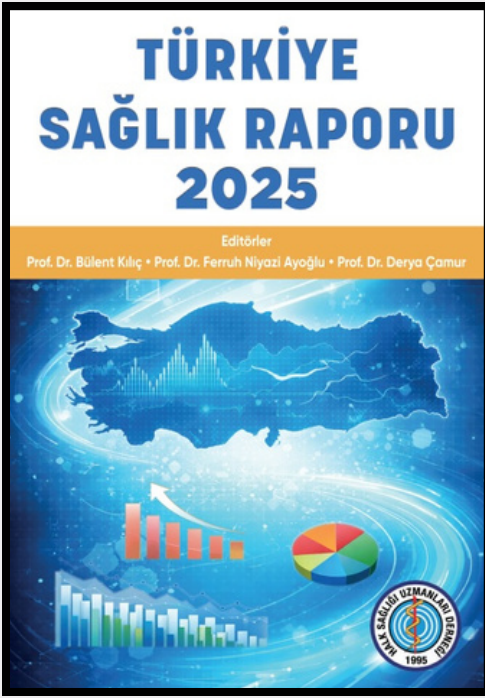
Sulama sisteminin yapısı, çiftçilerin katılımı ve sorunların hızlı bir şekilde çözülmesi, Mahkeme'yi dünya çapında üne kavuşturmuş ve diğer kurumlar için bir model olarak kullanılmıştır. Sorunların çözümünde sembolik kalmamış, gerçek nedenlere değinerek kalıcı ve etkili çözümler üretmiştir.

Özetle, Valencia Su Mahkemesi, su gibi kıt bir kaynağın kolektif yönetimi ve idaresi için yerinde bir örnektir. Su kullanıcılarına anlaşmazlıklarında arabuluculuk hizmeti sunmakta ve her sulamacının haklarını güvence altına alarak sulama açısından bir koruma görevi görmektedir.

Gündem

Değerli HASGÜN okuyucuları,
2025 yılının Ekim–Kasım–Aralık döneminde, yıl sonu olması nedeniyle halk sağlığı alanını yakından ilgilendiren çok sayıda ulusal ve uluslararası rapor yayımlandı. Bu sayıda, söz konusu dönemde yayımlanan ve halk sağlığı açısından öne çıktığını düşündüğümüz raporları, temel bulgularını yansıtacak şekilde birkaç cümleyle özetlemeye çalıştık. Ayrıca, ayrıntılı incelemek isteyen okuyucularımız için diğer raporların bağlantılarını da bölümün sonunda bir araya getirdik.
Faydalı olmasını diler, yeni yılınızı kutlarız.

Doç.Dr. Asya Banu Babaoğlu
Dr.Öğr.Üyesi Ayşegül Ekemen
Ar.Gör.Dr. Melis Uçar Erincin

HASUDER tarafından daha önce 2012, 2014 ve 2020 yıllarında hazırlanan Türkiye Sağlık Raporları, Türkiye'nin sağlık alanındaki yapısal sorunlarını dönemsel olarak ele almıştır. Bundan sonra 5 yıllık dönemlerle hazırlanması planlanan raporun 2020-2025 yıllarını kapsayan baskısı yayınlanmıştır.

Erişim adresi: <https://www.halksagligiokulu.org.tr/kitap-detay/1092>

COP30 SPECIAL REPORT ON CLIMATE AND HEALTH WHO, KASIM 2025

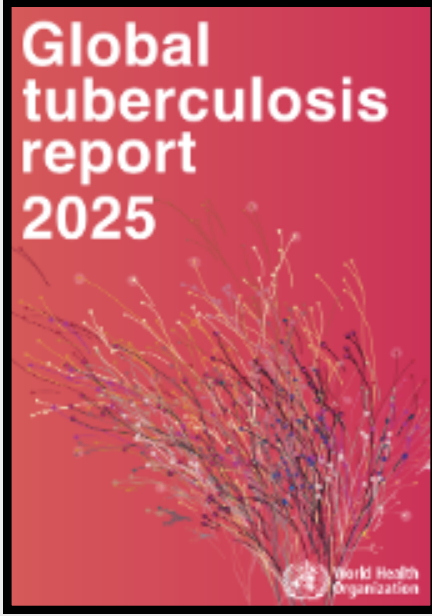
Isı kaynaklı hastalıklardan kaynaklanan ölümler 1990'lardan bu yana %63 artmış olup, şu anda yılda 540.000'den fazla can kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, fosil yakıt kaynaklı hava kirliliği her yıl 5 milyondan fazla erken ölümden sorumludur.

Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/m/item/cop30-special-report-on-climate-and-health>

GLOBAL TUBERCULOSIS REPORT 2025

WHO, KASIM 2025

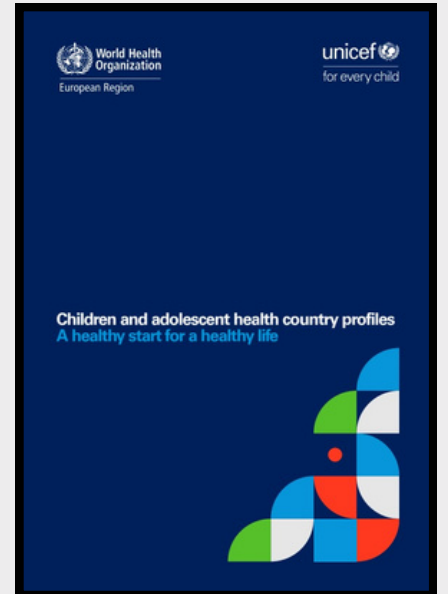
Dünyada 2024 yılında tahminen 10,7 milyon kişi tüberküloza yakalanmış ve hastalık nedeniyle 1,23 milyon kişi yaşamını yitirmiştir. Tüberküloz, tek bir enfeksiyon etkeninden kaynaklanan ölümler açısından dünyada en ölümcül hastalık olma özelliğini korumakta olup, aynı zamanda küresel ölçekte ilk 10 ölüm nedeni arasında yer almaya devam etmektedir. Türkiye ise 2024 yılı tüberküloz insidansı açısından 100.000 nüfusta 10–49 vaka görülen ülkeler arasında yer almakta olup, düşük–orta (lower moderate) düzeyde hastalık yüküne sahip ülkeler arasında sınıflanmıştır.

Erişim adresi: <https://www.who.int/teams/global-programme-on-tuberculosis-and-lung-health/tb-reports/global-tuberculosis-report-2025>

CHILDREN AND ADOLESCENT HEALTH COUNTRY PROFILES: A HEALTHY START FOR A HEALTHY LIFE

WHO, ARALIK-2025

Türkiye, 5 yaş altı çocuk ölüm hızında binde 12,8 ile Fransa'nın yaklaşık üç katı, İspanya'nın ise yaklaşık dört katı düzeyindedir. Ayrıca WHO Avrupa Bölgesi'ndeki 53 ülke arasında en yüksek ergen (10–19 yaş) ölüm hızına sahip ülkedir.

Erişim adresi: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2025-12775-52549-81601>

TRACKING UNIVERSAL HEALTH COVERAGE: 2025 GLOBAL MONITORING REPORT

WHO&WORLDBANK, ARALIK 2025

- 2023 itibarıyla 4,6 milyar kişi hâlâ temel sağlık hizmetlerine tam erişemiyor.
- 2,1 milyar kişi ise sağlık harcamaları nedeniyle ciddi mali zorluk yaşıyor.
- Cepten yapılan sağlık harcamalarının en büyük kalemini ilaçlar oluşturuyor.
- Dünya genelinde insanların ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerine erişmesi ve bu hizmetler için yoksullaşmaması için daha güçlü kamu finansmanı, birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve sosyal politikalarla desteklenen bütüncül bir yaklaşım şart.

Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240117815>

WHO GLOBAL REPORT ON TRENDS IN PREVALENCE OF TOBACCO USE 2000–2024 AND PROJECTIONS 2025–2030

WHO, EKİM 2025

Dünya genelinde 2000 yılında %33,1 olan yetişkin tütün kullanımı prevalansı, 2024 itibarıyla %19,5'e düşmüştür. 2024 verilerine göre kullanıcıların %83'ü erkektir. Kadınlarda kullanım hızı erkeklere göre çok daha hızlı düşmektedir. E-sigara kullanımına dair veriler kısıtlı olmasına rağmen ilk küresel tahminlere göre 13–15 yaş grubunda e-sigara kullanımının %7,2 düzeyinde (14,7 milyon ergen) olduğu ve yetişkinlerden (%1,9) çok daha yaygın olduğu tahmin edilmektedir.

Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240116276>

STATE OF GLOBAL AIR 2025

HEALTH EFFECTS INSTITUTE (HEI)&INSTITUTE FOR HEALTH METRICS AND EVALUATION (IHME), EKİM 2025

2023 yılında hava kirliliği dünya genelinde 7,9 milyon ölüme(her 8 ölümden biri) ve 232 milyon sağlıklı yaşam yılının kaybına neden olmuştur.. Bu kaybın büyük bir kısmı Bulaşıcı Olmayan Hastalıklardan (BOH) kaynaklanmaktadır. Örneğin, sadece hava kirliliğine bağlı demans nedeniyle 11,6 milyon sağlıklı yaşam yılı kaybedilmiştir

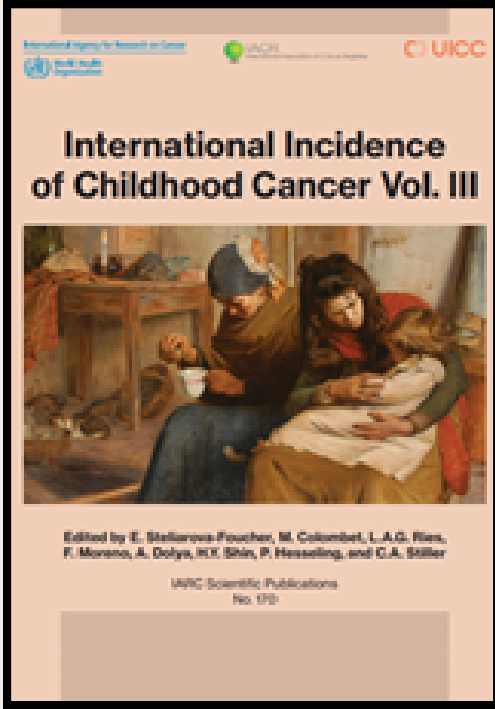
Erişim adresi: <https://www.healthdata.org/research-analysis/library/state-global-air-2025>

GLOBAL BURDEN OF DISEASE 2023: FINDINGS FROM THE GBD 2023 STUDY IHME, EKİM 2025

•Küresel olarak erken ölüm ve sakatlığın en büyük üç nedeni hipertansiyon, hava kirliliği (partikül madde) ve sigara kullanımıdır
•2013 ve 2023 yılları arasında, diyabet, anksiyete ve depresif bozukluklar nedeniyle kaybedilen sağlıklı yaşam yıllarında keskin artışlar yaşandı.

Erişim adresi: <https://www.healthdata.org/research-analysis/library/global-burden-disease-2023-findings-gbd-2023-study>

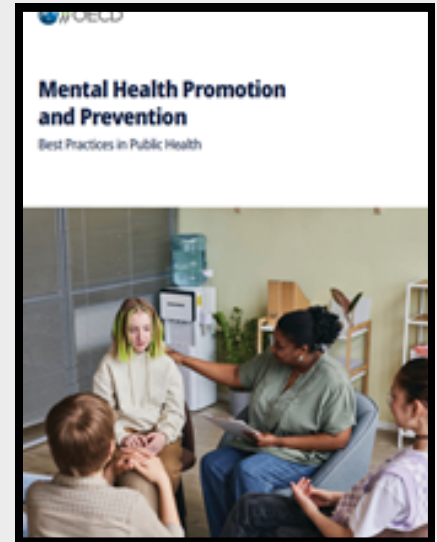

Dünya genelinde çocukluk çağı kanserlerine ilişkin en güncel verileri toparlayan serinin 3.sünde 82 ülke ve bölgedeki 308 nüfus tabanlı kanser kayıt merkezinden elde edilen veriler kullanılmış olup, çoğunlukla 1990–2012 dönemini kapsamaktadır. Ayrıca seride ilk kez ergenler (15–19 yaş grubu) de değerlendirmeye alınmış olup, Türkiye'ye ait veriler de yer almaktadır.

Erişim adresi: <https://publications.iarc.who.int/Book-And-Report-Series/Iarc-Scientific-Publications/International-Incidence-Of-Childhood-Cancer-Volume-III-2025>

MENTAL HEALTH PROMOTION AND PREVENTION -BEST PRACTICES IN PUBLIC HEALTH OECD, EKİM 2025

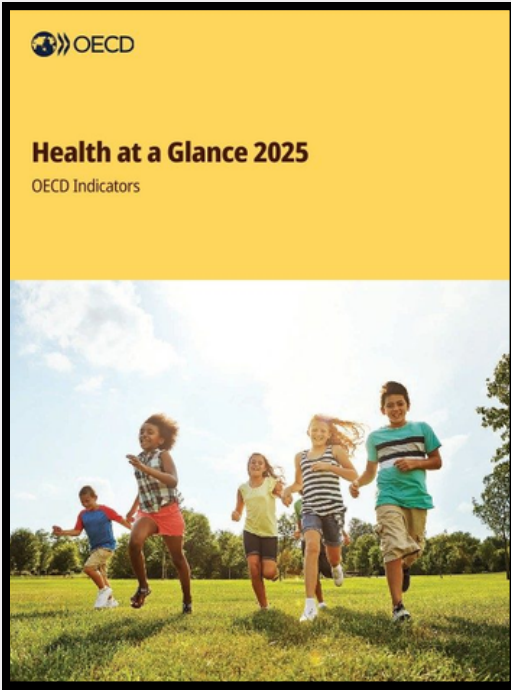
OECD'nin halk sağlığında iyi uygulamaların değerlendirilmesine yönelik geliştirdiği Best Practices yaklaşımına dayanarak hazırlanmıştır. Ruh sağlığını geliştirmeye ve ruhsal sorunların ilerlemesini önlemeye yönelik 11 iyi uygulamayı tanımlamakta, bu müdahalelerin belirtilerin şiddetini ve süresini azaltmada, koruyucu faktörleri güçlendirmede ve eğitim ile iş yaşamındaki kayıpları azaltmada etkili ve maliyet-etkin olduğunu göstermektedir.

Erişim adresi: https://www.oecd.org/en/publications/mental-health-promotion-and-prevention_88bbe914-en/full-report.html

HEALTH AT A GLANCE 2025

OECD, KASIM 2025

OECD üye ülkeleri, kilit ortaklar ve katılım sürecindeki ülkeler arasında nüfus sağlığı ve sağlık sistemlerinin performansına ilişkin temel göstergeleri karşılaştırmalı olarak sunmaktadır. Ülkeler ve zaman içindeki farklılıkları, sağlık durumu, tıbbi olmayan risk faktörleri, sağlık hizmetlerine erişim ve bakım kalitesi, sağlık harcamaları ile sağlık sistemi kaynakları başlıkları altında ele almakta olup, bu baskının tematik bölümü toplumsal cinsiyet ve sağlık konusuna ayrılmıştır.

Erişim adresi: https://www.oecd.org/en/publications/health-at-a-glance-2025_8f9e3f98-en/full-report.html

TÜRKİYE HIV/AIDS KONTROL PROGRAMI 2025-2030

Dünya genelinde AIDS oranını azaltmak amacıyla Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve UNAIDS, 2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen "95-95-95" stratejisine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu strateji, HIV ile yaşayan bireylerin %95'inin tanı almasını, %95'inin tedaviye ulaşmasını ve %95'inin viral yükünün baskı altına alınmasını hedefler.

Erişim adresi: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf>

THE STATE OF THE WORLD'S CHILDREN 2025 STATISTICAL COMPENDIUM UNICEF, KASIM 2025

Çocuklar ve ergenlerin sağlık, beslenme, eğitim, HIV/AIDS, WASH ve sosyal koruma gibi alanlardaki küresel ve ülkeler düzeyindeki güncel göstergelerini kapsamlı ve karşılaştırılabilir istatistiklerle sunmaktadır.

Erişim adresi: [https://data.unicef.org/resources/sowc-2025/?](https://data.unicef.org/resources/sowc-2025/?utm_campaign=SOWC%20statistical%20compendium%202025&utm_medium=email&utm_source=Mailjet)

[utm_campaign=SOWC%20statistical%20compendium%202025&utm_medium=email&utm_source=Mailjet](https://data.unicef.org/resources/sowc-2025/?utm_campaign=SOWC%20statistical%20compendium%202025&utm_medium=email&utm_source=Mailjet)

SAĞLIK HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ 2024 TÜİK, ARALIK 2025

Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sa%C4%9Fl%C4%B1k-Harcamalar%C4%B1-%C4%B0statistikleri-2024-54188>

2025 TÜRKİYE TÜTÜN RAPORU

Erişim adresi: <https://www.yesilay.org.tr/media/c25prem4/tutun-raporu-2025.pdf>

SAĞLIK İSTATİSTİK YILLIĞI 2025

Erişim adresi: <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/52859/0/siy2024tr31122025pdf.pdf>

Yukarıda bahsedilen raporlar dışında Ekim-Kasım-Aralık 2025 döneminde yayımlanan ve ilginizi çekebileceğini düşündüğümüz bazı raporların bağlantıları aşağıda yer almaktadır.

OECD

- Ekim 2025: The Economic Benefit of Promoting Healthy Ageing and Community Care

Erişim adresi: https://www.oecd.org/en/publications/the-economic-benefit-of-promoting-healthy-ageing-and-community-care_0f7bc62b-en/full-report/component-2.html#acknowledgement-d1e36-b0cc453fdd

- Aralık 2025: The State of Cardiovascular Health in the European Union

Erişim adresi: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/12/the-state-of-cardiovascular-health-in-the-european-union_6fb915f3/ea7a15f4-en.pdf

SAĞLIK BAKANLIĞI HSGM

- Aralık 2025: COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Tanı ve Tedavi Rehberi

Erişim adresi: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/Yayinlarimiz/Rehberler/covid19_tani_tedavi.pdf

INSTITUTE of HEALTH EQUITY

- Kasım 2025: Inequalities, Pandemics and Social Protection: Evidence review for the Global Council on Inequality, AIDS and Pandemics

Erişim adresi: <https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/inequalities-pandemics-and-social-protection-evidence-review-for-the-global-council-on-inequality-aids-and-pandemics>

- Kasım 2025: Children and Young People's Health Equity Collaborative

Erişim adresi: <https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/the-children-and-young-peoples-health-equity-collaborative>

- Kasım 2025: Child Health Equity Monitoring Framework

Erişim adresi: <https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/child-health-equity-monitoring-framework>

UNWOMEN

- Aralık 2025: Addressing Care in Times of Conflict and crisis

erişim adresi: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/12/guidance-note-addressing-care-in-times-of-conflict-and-crisis>

- Kasım 2025: The Gender Equality and Climate Policy Scorecard: Advancing Accountability in Nationally Determined Contributions

Erişim adresi: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2025-11/progress-of-the-worlds-women-fact-sheet-01-gender-equality-and-climate-policy-scorecard-en.pdf>

UNHCR

- Kasım 2025: Mid-Year Trends 2025

Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/media/mid-year-trends-2025>

- Kasım 2025: 2025 Global Compact on Refugees Indicator Report

Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/media/2025-global-compact-refugees-indicator-report>

WHO

- Kasım 2025: WHO recommendations on care for women with diabetes during pregnancy

Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240117044>

- Aralık 2025: Global strategy on digital health 2020–2027

Erişim Adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240116870>

UNFPA / UN WOMEN

- Aralık 2025: Dijital Şiddet: Teknoloji Destekli Cinsiyete Dayalı Şiddet Rehberi

Erişim adresi: <https://turkiye.unfpa.org/tr/publications/dijital-siddet-teknoloji-destekli-cinsiyete-dayali-siddet-rehberi>

WORLD BANK

- Kasım 2025: At a Crossroads: Prospects for Government Health Financing Amidst Declining Aid

Erişim adresi: <https://www.worldbank.org/en/topic/health/publication/government-resources-projections-health-financing-report>

- Kasım 2025: Smart Buys: High-Value Actions for Health Sector Adaptation

Erişim adresi: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/d74f4285-f581-4205-a69d-004be2155676>

ECDC

- Ekim 2025: European standards of HIV prevention and care: Module on HIV and co-morbidities

Erişim adresi: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/european-standards-hiv-prevention-and-care-module-hiv-and-co-morbidities>

- Aralık 2025: Monitoring of the responses to sexually transmitted infection epidemics in EU/EEA countries, 2024

Erişim adresi: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/monitoring-responses-sexually-transmitted-infection-epidemics-eueea-countries>

EUROPEAN OBSERVATORY on HEALTH SYSTEMS and POLICIES

- Aralık 2025: Reducing inequalities in cancer care: A health system approach to implementing change

Erişim adresi: <https://eurohealthobservatory.who.int/publications/i/reducing-inequalities-in-cancer-care-a-health-system-approach-to-implementing-change>

- Aralık 2025: Synthesis Report 2025: Health Policy Reform Trends in the EU

Erişim Adresi: <https://eurohealthobservatory.who.int/publications/country-health-profiles/soheu2025/synthesis-report-2025>

GUTTMACHER INSTITUTE

- Ekim 2025: Adding It Up 2024: Investing in Sexual and Reproductive Health in Low- and Middle-Income Countries

Erişim adresi: <https://www.guttmacher.org/report/adding-it-up-2024-investing-sexual-and-reproductive-health-low-and-middle-income-countries>

SAYIKLAMALAR

Prof. Dr. Servet Aker

AFEDERSİNİZ. SİZ HANGİ TÜRDENSİNİZ?

*“Bir milletin büyüklüğü ve ahlaki gelişimi,
hayvanlara olan davranış biçimi ile değerlendirilir.
-Mahatma Ghandi-*

Yüzyıllardır insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olan hayvanlar, insanlık tarihi boyunca insan hayatını derinden etkileyen önemli aktörler olmuştur. Günümüzde hayvanlar, insanlar için çok farklı anlamlar taşıyabilmektedir: aile üyesi, arkadaş, dost, yoldaş, refakatçi, eşya, mal, kaynak, yiyecek ya da düşman. Bu çeşitlilik, hayvanlara yönelik insan tutumlarının neden kendi içinde karmaşık ve çelişkili bir yapı sergilediğini de açıklamaktadır.

Türcülük (Speciesism), bir canlının ahlaki değerinin ya da sahip olabileceği hakların, ait olduğu biyolojik türe göre belirlenmesi gerektiğini savunan düşünce ve pratikler bütünüdür. Kavram ilk kez Richard Ryder tarafından 1970’li yıllarda dile getirilmiş, Peter Singer’ın katkılarıyla etik literatürde saygın ve aynı zamanda huzursuz edici bir yer edinmiştir. Türcülük, en yalın hâliyle, “insan olmak” ile “daha fazla ahlaki önem taşımak” arasında kurulan, çoğu zaman sorgulanma zahmetine dahi katlanılmayan sezgisel bağın kavramsallaştırılmış hâlidir. Bu

bağın sezgisel olması, onu masum kılmamakta; aksine eleştiriye daha gerekli hâle getirmektedir.

Amerikan Psikoloji Derneği, türcülüğü “Genellikle insan üstünlüğü varsayımına dayalı olarak, insan olmayan hayvanlara karşı ayrımcı, önyargılı veya sömürücü uygulamalar” şeklinde tanımlamaktadır. Literatürde bu tür uygulamalar “insan-merkezli türcülük” başlığı altında ele alınmaktadır. Ancak türcülük, yalnızca insan ile hayvan arasındaki sınır hattında işlememektedir. İnsanların hayvan türleri arasında kurdukları ahlaki hiyerarşilerde benzer biçimde türcülüğün farklı tezahürleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, evcil hayvanlar lehine ve evcil olmayan hayvanlar aleyhine işleyen bu ayrımcılık biçimi, literatürde “evcil hayvan türcülüğü” olarak adlandırılmaktadır. Buna göre pek çok kültürde kedi ya da köpekler, domuz veya fare gibi türlere kıyasla daha yüksek ahlaki statüye sahip olabilmekte; bu statü farkı çoğu zaman biyolojik değil, duygusal yakınlık üzerinden temellendirilmektedir.

Türçül düşünce biçimi, insanı ahlaki evrenin merkezine yerleştirirken, bu merkezliğin gerekçesini çoğu zaman açık biçimde temellendirmez. Bu yaklaşıma göre insan; akıl, bilinç, dil, ahlaki muhakeme ve kültür üretimi gibi özellikleri sayesinde diğer türlerden niteliksel olarak ayrılmakta ve bu ayrım, insana öncelikli bir ahlaki statü tanınmasını meşrulaştırmaktadır. Ahlaki topluluğun sınırları ise karşılıklılık ilkesine dayandırılır. Haklar ve yükümlülükler, ahlaki sorumluluk taşıyabilme kapasitesini gerektirir. Hayvanların bu tür bir sorumluluk üstlenememesi, onların tam anlamıyla ahlaki özne olarak kabul edilmemelerine ve dolayısıyla insanlarla eşit haklara sahip olmamalarına gerekçe olarak sunulur.

Bu çerçevede hayvanların gıda, deney, giyim, eğlence ya da iş gücü gibi alanlarda araçsal biçimde kullanılması, insan yararı söz konusu olduğunda kabul edilebilir görülür. Belirleyici ölçüt çoğu zaman insana sağlanan faydadır. Türçülük yanlısı perspektif ayrıca doğada türler arasında hiyerarşik bir düzen bulunduğunu ve insanın bu hiyerarşinin en üstünde yer aldığını varsayarak, insanın diğer türler üzerinde tasarruf hakkına sahip olduğu fikrini savunur. Hayvan kullanımına dayalı pratiklerin tarihsel ve kültürel olarak köklü oluşu da bu yaklaşımı besler. Et tüketimi, hayvan deneyleri ya da avcılık gibi uygulamalar bu nedenle ahlaki açıdan sorunlu değil; “normal” ve “kaçınılmaz” olarak değerlendirilir. İnsan refahının önceliği vurgulanır; insan sağlığı, ekonomik çıkarlar ve bilimsel ilerleme söz konusu olduğunda hayvanların çıkarları ikincil kabul edilir. Özellikle tıbbi deneylerde, insan yaşamını kurtarma amacı, diğer tüm ahlaki kaygıları askıya alabilen güçlü bir gerekçe işlevi görür.

Buna karşılık türçülük karşıtı görüşler, tür temelli ayrımcılığa ahlaki bir gerekçe atfedilemeyeceğini savunur. Bu yaklaşım, türçülüğün ırkçılık ve cinsiyetçilikle aynı mantıksal yapıya sahip olduğunu ileri sürer. Sırf farklı bir türe ait olduğu için bir canlının çıkarlarını daha az önemli görmek, keyfi bir ayrımcılık biçimidir. Tür, ahlaki açıdan ilgili bir ölçüt olarak kabul edilmez. Duyarlılık temelli yaklaşıma göre belirleyici soru, bir varlığın düşünülmesi

ya da konuşabilmesi değil, acı çekme kapasitesine sahip olup olmadığıdır. Acı çekebilen her varlığın çıkarları ahlaki değerlendirmeye dâhil edilmelidir. Tür bu noktada ikincil bir özelliktir.

Bu çerçevede geliştirilen “sıra dışı vakalar” iddiası, ahlaki değerlerin akıl, dil ya da özerklik gibi ölçütlere bağlanması hâlinde bebeklerin, ileri düzey bilişsel engeli olan bireylerin ya da demans hastalarının hayvanlara benzer şekilde “daha az değerli” sayılması gibi kabul edilemez sonuçlara yol açabileceğini belirtmektedir. Ayrıca insanlar arasında zekâ, güç, bilinç ve yetenek bakımından büyük farklılıklar bulunmasına rağmen eşit ahlaki değer atfedilirken, türler arasında bu eşitliğin reddedilmesi, insan üstünlüğü iddiasının tutarsızlığını ortaya koymaktadır. Hak temelli yaklaşımlar ise bazı hayvanların bilinçli deneyimlere sahip olduklarını ve kendi yaşamlarını öznel olarak deneyimleyen “bir yaşamın öznesi” olduklarını vurgulayarak, bu varlıkların yalnızca araç olarak kullanılmalarının değil, hak sahibi bireyler olarak tanınmalarının gerektiğini savunur. Türçülük karşıtları, hayvanların yalnızca insan amaçları için araçsallaştırılmasının Kantçı etik açısından dahi sorunlu olduğunu, bu tutumun indirgemeci ve sömürücü bir anlayışı yansıttığını ileri sürer. Bazı aktivistler, insan-merkezci etik anlayışının ekolojik yıkımı, kitlesel hayvan sömürsünü ve iklim krizini meşrulaştıran bir zihinsel zemin ürettiğini belirtmektedir. Buna karşılık türçülük karşıtlığının, insanı diğer canlılardan yalıtmayan; daha ilişkisel, bütüncül ve kapsayıcı bir etik perspektif sunduğunu iddia etmektedirler.

Bu tartışmada, kişisel olarak herhangi bir tarafın mutlak savunucusu değilim. Bununla birlikte bir halk sağlığı çalışanı olarak her türlü önyargı ve damgalamanın karşısında konumlandığımı belirtmek isterim.

Türler arası önyargı modeli, türçülük ile insan gruplarına yönelen ayrımcılık pratikleri arasındaki bağlantıları açıklamayı amaçlayan

kuramsal bir çerçeve sunar. Bu modele göre, insanı diğer hayvan türlerinden kesin çizgilerle ayıran bireyler, bazı insan gruplarını daha kolay biçimde insanlık kategorisinin dışına itebilmekte ve bu gruplara karşı önyargılı tutumlar geliştirebilmektedir. Hayvanların insandan uzaklaştırılarak daha düşük bir statüye yerleştirilmesi, bazı insan gruplarının da bu “alt statüdeki” hayvanlara benzetilerek insan kategorisinin dışına itilmesini kolaylaştırabilmektedir. Böylece dış gruplara yönelik olumsuz tutumlar ve bu gruplara yönelen kötü muamele biçimleri meşrulaştırılabilmektedir. Model, hayvanlara atfedilen değerlerin ve onlara yönelik algıların, insan gruplarına ilişkin tutumları doğrudan şekillendirebildiğini ileri sürer. Bu açıdan bakıldığında, ırkçılık, İslamofobi ya da mülteci karşıtlığı gibi ayrımcılık biçimlerinin önemli kaynaklarından birinin, insan ile hayvan arasında kurulan katı ve hiyerarşik ayrımlar olduğu ileri sürülebilir. Dolayısıyla, hayvanlara biçilen toplumsal değer ile insan gruplarına yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin rastlantısal olmadığı ileri sürülmektedir.

Wyckoff’un ortaya koyduğu “ilişkili baskılar” hipotezi ise, kadınların baskı altına alınması ile hayvanların tahakküm altına alınması arasında yapısal ve ideolojik benzerlikler bulunduğunu savunur. Eko-feminist kuramcılar ile hayvan hakları savunucuları, kadınların, hayvanların ve doğanın metalaştırılarak sömürülmesinin başlıca nedenlerinden birinin kapitalist ve ataerkil değerler sistemi olduğunu uzun süredir vurgulamaktadır. Bu yaklaşıma göre, erkek egemen toplumsal düzen hem kadınlar hem de hayvanlar üzerinde benzer tahakküm mekanizmaları üretmektedir.

Türcülüğün yalnızca cinsiyetçilikle değil, farklı ayrımcılık biçimleriyle de güçlü ilişkiler içinde olduğu gösterilmiştir. Çok sayıda araştırma, etnik ve dini kimliklere ya da cinsel yönelimlere yönelik olumsuz tutumlara sahip bireylerin, hayvanların sömürülmesine dayalı uygulamalara daha yüksek düzeyde destek verdiklerini ortaya koymaktadır. Kanada’da gerçekleştirilen bir çalışmada,

türcülük düzeyi yüksek bireylerin yaşlılar, çevreciler, feministler, engelliler, sanatçılar, yerli topluluklar, Müslümanlar, işsizler, spiritüel bireyler, vejetaryenler, göçmenler ile gey ve lezbiyenlere karşı daha olumsuz tutumlar sergiledikleri saptanmıştır.* Türkiye’de yürütülen bir araştırmada ise, türcülük düzeyi arttıkça kadınlara ve mültecilere yönelik tutumların daha olumsuz hale geldiği görülmüştür.** Bu bulgular, Allport’un “genelleştirilmiş önyargı” kavramının hayvanlara yönelik tutumları da kapsayacak şekilde genişletilebileceğini düşündürmektedir. Allport’a göre bireyler, belirli bir gruba yönelttikleri olumsuz tutumları, ilk bakışta ilişkili görünmeyen diğer gruplara da aktarma eğilimindedir. Güncel kuramsal yaklaşımlar ise bu tür genelleştirilmiş önyargıların özellikle marjinalleştirilmiş, düşük statüye sahip, toplumsal değişim talep eden ya da mevcut hiyerarşileri sorgulayan gruplara yöneldiğini ileri sürmektedir. Hayvanlar da bu çerçevede, toplumsal olarak düşük statüde konumlandırılan gruplar arasında değerlendirilebilir.

Son Söz

1. Evrenin kuralları belirlenirken, kuralların insana göre yazıldığı konusunda kuşkuluyum.
2. İnsan olmanın sunduğu ontolojik avantajları kullanmak, her zaman etik değildir.
3. Ahlaki genişlememiz teoride sınırsız; pratikte ise zorlayıcıdır, ancak kaçınılmaz olarak sınırlı kalmak zorunda değildir.

*: Jackson, L.M. (2019). Speciesism Predicts Prejudice Against Low-Status and Hierarchy-Attenuating Human Groups. *Anthrozoös*. 32(4): 445-58.

** : Köseoğlu, F. (2023). Hayvanlara Yönelik Ayrımcılığı Gruplar Arası Düzlemde Ele Almak: Türcülüğün Sosyal Baskınlık ve Sosyal Temsiller Kuramları Bağlamında İncelenmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].

Kaynak:

Cesur S. ve ark. Sosyal Psikolojiye Giriş II. İstanbul Üniversitesi Yayınları. 2025

HASUDER'DEN

18. AVRUPA HALK SAĞLIĞI

KONGRESİ'NE KATILIM

11-14 Kasım 2025 tarihlerinde Helsinki'de 2900 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen ve 3294 bildirinin gönderildiği; 1300'ü poster, 344'ü sözlü, 333'ü poster başı sözlü olarak sunulduğu "Investing for sustainable health and well-being" temalı 18. Avrupa Halk Sağlığı Kongresine Yönetim Kurulu olarak 5 üyeye katılım gösterdik. Bu katılım HASUDER açısından EUPHA kongrelerinde gerçekleşen en büyük yönetim kurulu temsiliyeti oldu. Bunu önümüzdeki yıllarda da devam ettirmek istiyoruz. Kongre öncesinde gerçekleştirilen EUPHA Governing Board toplantısına da HASUDER adına Başkan B Kılıç katıldı. Ayrıca Türkiye'den gelen 40 kadar halk sağlığı uzmanı/akademisyeni katılımı nedeniyle hem son yıllardaki en geniş katılım

gerçekleştirildi hem de ülkemizin tanıtımı açısından da güzel bir toplantı oldu. Kongrede ayrıca World Federation of Public Health Associations Yönetim Kurulundan Dr Marta Lomazzi (PhD) ile de görüşüldü. Merkezi İsviçre Cenevrede bulunan WFPHA üyeliği için yaptığımız görüşmede üyeleri farklı disiplinlerden olan halk sağlığı derneklerini asıl üyeliğe kabul ettiklerini, bu nedenle HASUDER'i ancak "associate member" olarak alabileceklerini belirttiler (dernek üyelik aidatı yıllık 150 CHF). 2026 yılı WFPHA kongresinin 6-9 Eylülde Güney Afrika'da Cape Town'da gerçekleştirileceği belirtilerek HASUDER de kongreye davet edildi.

HASUDER'DEN 4 KASIM 2025'DE “DIRECT RELIEF in EUROPE: FOUNDING FORUM” TOPLANTISINA KATILIM

Direct Relief in Europe: Founding Forum Agenda	
Date:	November 4, 2025
Location:	PALAIS FRANKFURT, Große Eschenheimer Str. 10, 60313 Frankfurt am Main
Theme:	Partnerships for Impact: Building Resilient Health Systems Together
14:00–15:00	Welcome Reception
15:00–15:20	Opening Remarks Amy Weaver, Chief Executive Officer, Direct Relief
15:20–15:40	Regional Perspectives: Priorities and Collaboration Opportunities Eileen O'Sullivan, Deputy Mayor of Frankfurt Andriy Sadovyy, Mayor of Lviv
15:40–16:15	Quick-Fire Impact Sessions: Partners' Perspectives Introduction of Key Partners by Katerina Takovska, Regional Director EMENA, Direct Relief Speakers: Dr Beatrice Wale Addai, CEO/President, Peace and Love Hospitals/Breast Care International Ms Anna of Ugglas, Chief Executive, International Confederation of Midwives Dr Bulent Kiliç, President, HASUDER (Turkish Association of Public Health Specialists) Mr Andrej Vršansky, CEO/President, League for Mental Health Slovakia/Mental Health Europe Ms Mariana Svircuk, Executive Director, Unbroken Ukraine
16:15–16:45	Coffee & Networking Break
16:45–17:30	Panel Discussion The Business of Giving: Best Practices for Medicine Donations in Europe Moderated by Amy Weaver, CEO, Direct Relief Panelists: Daniela Neuendorf, Lead Corporate Giving, Bayer Aurélien Hubert, Head of Humanitarian Aid and Emergency Response, Foundation S Fiona Cook, Director, Corporate Responsibility, Sandoz Lina Andersson, Head of Global Sustainability, Viartis Fatih Cakmak, Associate Director, Access to Medicines, Teva
17:30–17:45	Q&A Roundtable Discussion with Audience Moderated by Amy Weaver, CEO, Direct Relief Representatives from Direct Relief's Programs Team and Corporate Engagement Team will participate in the discussion and respond to questions from the audience.
17:45–18:00	Spotlight Session Ukraine Partnership A powerful moment to highlight Direct Relief's partnership with Ukraine's Ministry of Health. Remarks from Edem Adamanov, Deputy Minister of Health of Ukraine
18:00–18:15	Closing Reflections Amy Weaver, CEO, Direct Relief Final words of thanks and vision for Direct Relief's future in Europe.
18:15–19:30	Cocktail & Canapé Reception Celebrate the founding moment together informally with drinks, hors d'oeuvres, and networking.

ABD kökenli insani yardım kuruluşu “Direct Relief” Avrupa ofisini 4 Kasım 2025 tarihinde Frankfurt'ta açtı. “Direct Relief in Europe: Founding Forum” isimli toplantıya katılan HASUDER başkanı Bülent Kılıç “Evaluating Post-Earthquake Health Services in Türkiye - Building Resilient Health Systems Together” başlıklı bir sunum yaptı. “Direct Relief” yardım kuruluşu HASUDER üzerinden Hatay'da organize edilen toplum tabanlı mobil sağlık hizmetlerini depremden sonraki 2 yıl boyunca finanse etmişti. Kılıç sunumunda ağırlıklı olarak kriz döneminde hizmetlerin sürekliliği ve toplum tabanlı mobil sağlık ekipleri hizmet modelini anlattı.

DÜŞÜNCE ODASI

Coşkun Bakar

AKLIN TARİHİNDEN KESİTLER; İLK ÖĞRETMENLER - İLK ŞÜPHECİLER - İLK HÜMANİSTLER - İLK MUGALATACILAR - İLK ENTELLER: SOFİSTLER

“O zamana kadar gençliğin bütün kültürü okuma, yazma ve hesaptan ibaretti; bunlara müzikle jimnastiği ve sonraları resmi de ekleyebiliriz. Ne var ki siyasi hayatın icaplarına, gelişen fikri hayatın ihtiyaçlarına yetmiyordu bu. Günümüzün liselerine ve yüksekokullarına benzeyen herhangi bir müessese de yoktu Eski Yunan’da. Bu boşluğu doldurmak lazımdı, olgun ve şuurlu bir avuç insan hocalığa adadı kendini; şehirden şehre gidiyor, topladıkları gençlere ders veriyorlardı... devletten herhangi bir ücret almıyorlardı; hayatlarını kazanmak için çeşitli alanlara yayılmak zorundaydılar. Sofist, zamanımızın hocalarına benzemez, devletle hiçbir münasebeti yoktur, kendini belli bir ihtisasa da hapsedemez. Çağının bütün ilimlerini kucaklamalıdır; hatip ve yazar olarak da bin bir güçlkle karşı karşıyadır. Başarı kazanmak için her tartışmayı göze almak, rakiplerini alt etmek zorundadırlar, bizim gazeteciler gibi. Bir kelimeyle beşinci asırda sofist, yarı hoca, yarı gazetecidir.”

Kaynak: Cemil Meriç. Mağaradakiler. Bütün Eserleri 8. İletişim Yayınları. İstanbul.2020:25.

Orhan Hançerlioğlu’nun Felsefe Ansiklopedisi’nde “Sofist” kelimesi “Bilgici” ile karşılanmaktadır. Farklı dillerde, sofistai, mugalatacı, safsatacı, sophiste, sophist, sofista olarak adlandırılmaktadır. Antik Yunan’da Platon öncesi felsefe öğretmenleri sofist olarak adlandırılırdı. Platon’dan sonra boş sözlerle yanıltmacalık yapan anlamı yüklenmiştir. Önceleri Yunan coğrafyasında yaşayan şairler, filozoflar, sanatçılar hatta yedi bilge sofist olarak tanımlanmıştır. Sofistlerin çevrelerine ve yerleşik inançlara yönelik kuşkucu yaklaşımları, değişime yönelik düşünceleri ve eğitimden yüksek paralar kazanmaları toplum nezdindeki itibarlarını etkilemiştir. Sofistlere göre nesnel

bilgiye ulaşmak olanaksızdı, her şeyin ölçüsü insandı ve Tanrı’nın varlığı ya da yokluğu bilinemezdi.

Sahne MÖ 5.Yüzyılda Atina’da kuruluyor. İyonya bölgesinde yeşeren, Kroton ile Elea’da boy atan felsefe, yeni mekânına yerleşmek üzeredir ki burada zirvesini de yaşayacaktır. Çağın önemli siyasi olayları, Pers istilas ve Yunan kentlerinin direnişi ile Peloponnes Savaşı’dır. Dönemin sosyal ve ekonomik arka planında deniz ticaretini, paranın bir değişim değeri olarak yaygınlaşmasını, kentlerde pazar ekonomisi ile yazının düşüncenin aktarılmasına yaptığı katkıyı sayabiliriz.

Sofistlerin ortaya çıkacağı döneme kadar Yunan Felsefesinin temel sorunu evrenin temeli olan ilk madde, varlık, oluş ve değişim üzerine odaklanmıştı. Herakleitos ve Parmenides'in ortaya attığı birbirine zıt düşünceler bir gerilim hattı oluşturmuştu. Değişmez bir varlık arayışındaki ısrar ile bunun yerine sürekli bir değişimi içeren bir oluş sürecinin konulma çabası, günümüze kadar devam edecek olan idealist ve materyalist düşünce akımlarının ortaya çıkmasına yol açmak üzereydi. Tam da bu dönemde sahneye çıkan sofistler, Platon tarafından geliştirilecek olan idealist kavramlarının ihtiyaç duyacağı düşünsel gerekçeleri hazırlayacak olan düşünürler olarak tarihe geçmişlerdir.

Sofistlerin eserlerinin büyük bir kısmı günümüze ulaşmamıştır. Onları kendilerinden sonra gelen filozofların eserlerinden izleyebiliriz. Sofistlerin en önemli isimlerinden birisi olan Protogoras'ın tanrılar hakkındaki bilinemezci görüşleri nedeniyle yargılandığı, sürüldüğü ve kitaplarının da Atina'da yakıldığı söylenmektedir.

"Tanrılara gelince, ne onların var oldukları, ne var olmadıkları, ne de ne şekilde olduklarını biliyorum, çünkü bu konuda bilgi edinmeyi engelleyen çok şey vardır: onların duyularla algılanmamaları, insan hayatının kısalığı..."
(Kaynak: Ahmet Arslan. İlkçağ Felsefe Tarihi Sofistlerden Platon'a. Cilt 2. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.2016:27.)

Sofist kelimesinin anlamının bilgeden safsatacıya dönmesi Aristophanes, Platon ve biraz da Aristoteles'in yarattığı olumsuz algıda

yatmaktadır. Muhtemelen Atina'da önceleri sofistlerle ilgili çok da olumsuz bir algı bulunmamaktaydı. Ancak ünlü Peloponnes Savaşı, bu durumu tersine çevirdi. Sofistlere karşı olumsuz tavırlar, Protogoras ve Anaksagoras'ın yargılanması ve Sokrates'in idamına giden sürece yol açmıştır. Sokrates'in yargılanmasının nedenleri arasında doğa felsefesi ile ilgilenmesi, sofistlik tutumları ve Atina'nın gençlerini tanrılara karşı kışkırtması gibi suçlamalar yer almıştır.

Sofistlerle ilgili olumsuz yargıların ilk kaynağı dersleri karşılığında para talep etmeleridir. Literatüre göre bu para astronomik miktarlara ulaşmaktadır. Tarihe ders karşılığı para alan ilk insanlar olarak geçen sofistler, Platon cephesinden bakıldığında ciddi bir rahatsızlık kaynağıdır. Böylece eğitim belirli bir faydayı amaçlayan ve ona ulaşabilecek gelir seviyesindeki insanlara yönelik bir nesneye dönmektedir.

Diğer filozoflarda olduğu gibi sofistleri tanımlayacak bir düşünce akımından söz etmek çok kolay değildir. Bilakis sofist düşünürlerin birbirleriyle çelişen düşüncelerinden bahsedebiliriz. İnsana ve kültüre yönelik sözleriyle hümanist akımların, bilgi ve varlığa yönelik şüpheci yaklaşımlarıyla kuşkucu felsefenin, doğa ve toplum yasaları ayrımlarıyla toplumsal sözleşmenin ilk örneklerini sundukları söylenmektedir. Bununla birlikte sofistleri diğer düşünürlerden ayıran farklılık yöntemlerinde yatmaktadır. Yaşadıkları dönemin Atina'sında kent demokrasisinin gelişmesiyle mecliste, agorada ve mahkemede kullanılan retorik ve

diyalektik sanatları oldukça popüler hale gelmiştir. Bu sanatların özelliği hitap ettikleri ya da tartıştıkları kişileri ikna etmektir. Bu çerçevede eğitimi de kurumsallaştıran sofistlerin temel beklentileri hakikatin anlaşılması değil, içinde yaşanılan dönem için yararlı ya da faydalı olanın öğretilmesi olmuştur. Eğitim almış bir Atinalı iyi hatip ve tartışmacıdır. Karşısındakini kendi görüşleri doğrultusunda ikna edebilir ve gerekirse de yanıltabilir. Önemli olan hakikatin değil yararının ve faydalı olanın bilgisidir. Zaten duymasal olan bilgi öznel, kişiden kişiye ve zamana göre değişebilir. O yüzden varlığı bilmemiz ya da anlatmamız mümkün değildir. Bu yüzden öğrenilmesi ve öğretilmesi gereken hakikat olamaz, öğrenilmesi gereken faydalı olan olmalıdır.

“Hiçbir şey var değildir; var olsaydı bile bilinemezdi; bilinebilseydi bile başkasına anlatılamazdı. (Gorgias) ”

(Kaynak: Ahmet Arslan. İlkçağ Felsefe Tarihi Sofistlerden Platon’a. Cilt 2. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.2016:23.)

Sofistler ile ilgili tartışmalar günümüze kadar ulaşmaktadır. Felsefe tarihi onlarla ilgili olumsuz yorum ve sözlerle doludur. Birçok kaynakta sofistlerin dönemin düşünce ve inançları üzerinde sarsıcı etkiler yarattıkları iddia edilmektedir.

“Sofistler ahlak, siyaset ve din konusunda etkileri zamanımıza kadar devam edecek olan öğretiler geliştirmişlerdir. Bu öğretilerin genel sonucu ise geleneksel, ahlaki, siyasi ve dini inançların, anlayışların güvenilir bir temeli olmadığını göstermek olmuştur. Sofistler

tarafından geliştirilen felsefe, Yunan sitesinin o zamana kadar kendine dayanarak yaptığı ahlâksallığı, dinseliliği ve siyaseti tahrip etmiş, ancak onun yerine olumlu, kalıcı bir şey koymamıştır. Sokrates ve Platon ise bu tahrip sonunda ortaya çıkan toplumsal tablonun bilincinde olan filozoflar olarak işe koyulacak ve sadece varlık ve bilgi konusunda değil, değerler konusunda da yeni bir bakış açısı sağlayıp, yeni kavramlarla ve yeni bir zeminde felsefeye yeni bir yön vereceklerdir. Bu idealist Atina felsefesidir. ”

(Kaynak: Ahmet Arslan. İlkçağ Felsefe Tarihi Sofistlerden Platon’a. Cilt 2. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.2016:78.)

Aristoteles’in bilgi sınıflamasını takip ettiğinizde teorik felsefe ve pratik felsefe ile karşılaşsınız. Teorik felsefe doğa, dolayısıyla tanrısal olanın, pratik felsefe insani olanın bilgisine karşılık gelmektedir. Teorik felsefe zorunluluk ve hakikatin bilgisi iken, pratik felsefe insan eylemlerine bağlı tercihlerinin sonucu ortaya çıkan iyi ya da faydalının bilgisini içermektedir. Pratik felsefe sitede yaşayan insanların işlerinin düzenlenmesi ve iyi yaşamak için gerekli olan faydalı bilgilerin karşılığıdır. Temelinde insan eylemleri ve iradesi olan pratik felsefe öğrenilebilir ve öğretilir. Sofistler 5.Yüzyıl Atina’sında daha iyi bir yaşam için bunları öğretme iddiası ile ortaya çıkmışlar ve şehir şehir dolaşarak insanları eğitmeye talip olmuşlardır. Devlete, tarikata ya da bir gruba dayanmadıkları için kendi geçimlerini sağlamak için ücret talep etmişlerdir.

“Sofistlerin başardığı en büyük şey eğitimdi. Yunanlıların eğitilmesi gerektiğini öğretiler

hem de tek tek değil, devletin bile eğitilmesi gerektiğini, yurttaşlığın öğrenilebilir bir şey olduğunu gösterdiler. Para da aldılar, hem de büyük paralar aldıkları söyleniyor... Ama eğitim sorununu öne çıkardılar... Sofistlerin en önemli yanı eğitim ve öğretimi gündeme getirmeleriydi. Ve eğitimde ne vardı? Gramer, retorik, diyalektik, bunlar daha sonra trivium ve quadrium diye septem artes liberales (yedi özgür sanat) olarak Ortaçağ'da, Romalılarda meşhur olacaktır... Başka aritmetik, geometri, astronomi ve müzik, bu yedi sanatı öğretiyordu sofistler..."

Kaynak: Düccane Cündioğlu. Felsefe Dersleri. Sofistler-11.Ders. Erişim adresi: <https://felsefedersleri.com>

Böylece o güne kadar tapınak yazıcıları ile başlayan eğitim geleneksel formatının dışına çıkmaya ve toplumla ilgili olan konularla ilgilenmeye başlamıştır. Ancak bir yandan da o güne kadar kesin olan dogmalara da saldırarak.

"Sofistler kesin dogmaları zayıflatmışlardır. Ve felsefenin biricik olanaklı koşulu sofizmdir. Yani kesinlikleri törpüleyen, hiçbir kesinlik yokmuşçasına, her şeyi kuşkuyla düşüren, çözen, dağıtan, anarşist, nihilist, yıkıcı ve kuşkucu düşünceler, hakikatten bu çok yıkıcıdır, aynı demokrasi gibi. Bir yönüyle, kötümser yönüyle bakarsanız yıkıcıdır; ama aslında yapıcıdır. Toplumdaki büyük karşıtlıkları çok küçük uzlaşmalarla çözer. Bunu dil üzerinden yapar..."

(Kaynak: Düccane Cündioğlu. Felsefe Dersleri. Protogoras-Gorgias-12.Ders. Erişim adresi: <https://felsefedersleri.com>)

Düccane Cündioğlu sofistlerle ilgili derslerinde, onların toplumda çok önemli kültür aktarıcıları

olduğunu iddia etmekte ve sofistin günümüzün entel olarak küçümsenen kesimine karşılık geldiğini belirtmektedir. Ancak toplum içinde bilginin ve kültürün yaygınlaşmasının da bu enteller vasıtasıyla olabileceğini söylemektedir. Atina'da ortaya çıkan ve hepsi farklı dillerden konuşan enteller bilgiyi toplumun tabanına ve onların anlayabileceği bir dilde aktarma becerisi geliştirdiler. Bu sayede her kafadan farklı bir ses çıktı ve demokrasinin düşünsel alt yapısı gelişebildi. Bu beceriyi entelektüel ile uzman düzeyinde olan bilim insanının aynı maharetle göstermesi çok da mümkün görünmemektedir. Bilginin derinliklerine ulaşabilen entelektüel ile sadece kendi alanının derinlikleri ile sınırlı uzman akademisyen toplumun ihtiyacı olan bilgiyi sunmakta son derece zorlanmaktadır. Bu ortamda ortaya çıkan sofist-entel, entelektüellerden ya da uzman akademisyenlerden aldığı, zaman zaman da yanlış aktardığı söylemleri sayesinde toplum aydınlanmaktadır. Entelin derdi öğrendiği sığ bilgiyi satmak ya da karşısındakini ikna etmek olduğu için, zaman zaman onu kandırdığı da olmaktadır. Ancak tüm bunlara rağmen eğitimin ve bilginin tabana yayılması sofist-entel sayesinde mümkün olabilmiştir ki günümüzün örgün eğitim öncesi düzenli eğitim kurumları da sofistler sonrasında kurumsallaşmıştır. Bunun en güzel örneği Platon'un yüzyıllarca ayakta duran akademisidir.

Tüm bu bilgileri alt alta sıraladığımda ve akademimizin içinde bulunduğu pozisyon ile karşılaştırdığımda önüme şöyle bir tablo çıkıyor; *her ne kadar çoğunluğumuz bir bilim alanının uzmanı olacak bilgilere sahip olsak ve de bazılarımız entelektüele ulaşacak çabalar*

içinde bulunsak bile, yine de sofiste daha yakın gibi duruyoruz. Ancak çoğunluğumuz sofistten bir noktada çok ayrı bir yere konumlanıyoruz...

Sofist, düşüncesini fiyatını kendi belirlediği bir para karşılığında satıyor ve toplumsal inanç ve yargıları sorgulamaktan çekinmiyordu. Günümüzün enteli ya devlet ya sermaye ya da farklı inanç grupları üzerinden hayatta kalmaya çalışıyor. Hem sofist hem de entel ikna etmek, bazen de aldatmak amacıyla retorik ve diyalektik sanatını kullanmış ya da kullanmaya devam ediyor. Sofist bunu kendi çizdiği sınıra göre özgür olarak belirlerken, günümüzün enteli geçimini sağlayan sosyal yapının iman sınırları içinden çıkamıyor. Hangisinin daha dürüst ya da daha özgür olduğunun kararını, varın siz verin...

Kaynaklar:

- Ahmet Arslan. İlkçağ Felsefe Tarihi Sofistlerden Platon'a. Cilt 2. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.2016.
- Cemil Meriç. Mağaradakiler. Bütün Eserleri 8. İletişim Yayınları. İstanbul.2020.
- Düccane Cündioğlu. Felsefe Dersleri. Sofistler-11.Ders, Protogoras-Gorgias-12.Ders. Erişim adresi: <https://felsefedersleri.com>
- Orhan Hançerlioğlu. Felsefe Ansiklopedisi. Kavramlar ve Akımlar. Remzi Kitabevi. Ankara.
- Platon. Theaitetos. (Çev: Furkan Akderin). Say Yayınları. İstanbul.2020.
- Umberto Eco. Antik Yunan. (Çev: Leyla Tonguç Basmacı). Alfa I Tarih Yayınları. İstanbul. 2019.
- Umberto Eco ve Riccardo Fedriga. Felsefe Tarihi. Antik Yunan. (Çev: Leyla Tonguç Basmacı). Alfa I Tarih Yayınları. İstanbul. 2020.
- Eflatun. Sofist. Batı Klasikleri. (Çev: Mehmet Karasan). Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.1988

1 FOTOĞRAF LÖYKÜ

Günlerden 11 Aralık 2025, Perşembe, öğlen vakti. Bornova, Doğanlar Mahallesi Hurdacılar Çarşısına fotoğraf çekimine gittim, iki saate yakın bütün sokaklarını çaprazlama gittim geldim, sokakta tek tük insanlar dolaşıyor, hurda depolarından neredeyse çıt çıkmıyordu. Haliyle fotoğraf açısından verimli bir gezi olmadı. Yoruldum. Telaş içine giden birine çay içip dinleneceğim bir yer var mı yakınlarda, diye sordum. Bulunduğumuz sokağı dik kesen köşeyi gösterdi, bu esnada başında şapkasıyla elindeki askıda iki kahve hızlı adımlarla giden kişi ki sonradan öğrendim Fatsalı kahveci Yunus usta, göz kenarıyla bize baktı ve yoluna devam etti. –“Bak karşıdaki tabeladan sola dön, az ilerde Dutlu Kahve var, eski, en az yüz yıllık, Rumlardan kalma”. Tabelada; “Bornova”, “Pınarbaşı” ve “Doğanlar Şapeli Kültür Merkezi” levhaları var. Yol eski, sokaklar eski, evler eski ama insanın yüreğini burkan türden değil bu eskilik, alıp götürən yaşanmışlıklara, geçmişe, güzelliklere. Köşeyi döndüm, iki dut ağacının arasında iki masa, sandalyeler ve

muhabbet halinde insanlar. Kapının sol tarafında Dostlar Kiraathanesi tabelası. Merhaba diyerek içeri girdim, bir suskunluk, tanımadık biri, elinde fotoğraf makinası, -abi sen gasteci misin ve devam eden sorular. Biraz sonra Kahveci Yunus girdi içeri, -“Kiliseye girdim, dinden çıkmamışımıdır değil mi? Oğlum imam, duymasın ha!”. Şaka mı ciddi mi tam anlayamadım, bugün bile ayırt edemiyorum ciddiyetinin düzeyini. Bir çay alıp kapı önüne çıkınca, dilsiz birini bile konuşturacak muhabbete dâhil oldum. Halil İbrahim, Rıfat, Hasan, Rıza, Sami; -Ya kerdeşim insan kendi ülkesinin takımı yerine başka takım tutar mı? -Ben takım tutmadım ki, bahis oynadım. (Konu, iki gün önceki Monaco-Galatasaray maçı. Maçı Monaco 1-0 kazandı.) Kazandığım parayla çaylarınızı ısmarlayacağım, bak parayı sizinle paylaşıyorum. -Çay ile olmaz, yemek isteriz. -Tamam, öğlen kebaplar benden. Abi bak sen de çay parası verme, benim hesaba yazdır ha, ben Sami. Diyerek bana gülümsüyor. -Var ya sen sırf Fenerli olduğun için Monaco'ya para yatırdın. Düşmanlık

yapıyorsun bize.

-Oğlum sen nankörsün, insan kendi memleketinin takımını tutmaz mı? -Ben Monaco'nun kazanacağını anladım, bak on bin kayme aldım, niye laf ediyorsunuz ki!

-...

Kadir'in annesi ölmüş duydunuz mu? İşi zor valla. Ne yapacaksın mukadderat.

-Hadi cenaze namazına gecikmeyelim.

-İki çay ne kadar?

-Abi senin çayları Monaco ödedi.

-Sağ olasın.

Yolun az ilerisinde Bornova'nın güneydoğusuna düşen bölgede Doğanlar Şapeli Kültür Merkezi. 19'uncu yüzyıl ortalarında Yunanlı Ortodokslar inşa etmiş, o dönem etrafı zeytinlik olan bu kilise bugün evlerin arasında utangaç bir misafir gibi sakin etrafa bakıyor. Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014 yılında restore edilmiş ve halen kültür merkezi olarak kullanılıyor. İçeri giriyorum ve masada iki boş kahve fincanı. İlahi Yunus Usta.

A. Öner Kurt

Yazarken senindir sözcükler,
bittiğinde yazmak, herkesin olur...

MAVİ YAZILAR

Prof. Dr. Ferruh N. Ayoglu

KIŞ DÜŞLEMESİ

Düzensizdi çatal bıçaklar. Düzensizce serpiştirilmiş küçük meze tabakları vardı. Aynı düzensizlikteydi rakı ve su şişeleri. Birkaç meze lokması vardı tabaklarda. Kadehlerde benzer rakı seviyesi. Her şey yığılmış mıydı masaya, yoksa hiçbir şey kaldırılmasın mı istemişlerdi oturanlar masadan; hayatın ta kendisi gibiydi. Düzensizlik ve içinde saklanan o ahenkti belki de masayı yaşanmış, yaşanıyor kılan.

Rivayet odur ki... Osmanlı vezirlerinden, Nafiâ ve Ziraat Nazırlığı da yapmış Köse lakaplı Mehmet Raif Paşa ile soyu Kırım hanlarına dayanan Servet Hanımın çocuğu olarak 1877 yılında babasının valilik görevinde bulunduğu Beyrut'ta doğmuştu. Öyle düzenli gittiği bir okul olmadı; dolaşıp durdular babasının işi nedeniyle. Yine de iyi bir eğitim aldı; şanslıydı, özel öğretmenleri vardı. Fransızca, edebiyat, müzik, piyano dersleri aldı. Edebiyata meraklıydı, şiirler yazardı.

Yıl 1890'dı, Nişantaşı'ndaki konaklarının çocuk odasında kardeşi Belkis ile oynuyorlardı. Zamanın konaklarının çoğu ahşaptı; farklıydı onlarınki, herkes bilirdi, Taş Konak derlerdi. Aniden odayagiren bir adam kaçırmaya çalıştı onu ama başaramadı. Reji memuru Mehmet Ali'ydi odaya dalan. Dedikodusu çıktı olayın. Babasının yürek terazisine güvenirdi, yanlış tartmazdı, hatta Hz. Ömer'e benzetirdi onun adaletini. Yalvardı, ama

dinletemedi. Yanlış tarttı bu sefer terazi. Annesi de çare olamadı. Oysa çok severdi annesini, örnek alırdı, yardımsever, merhametli bir kadındı; "şevkatin narin kıvılcımlarıyla tutuşan bir yıldız" derdi annesi için. Köse Mehmed Raif Paşa kızının Mehmet Ali'yle evlenmesine karar verdi. İstanbul'da kalmaları olmazdı. İhsan Raif Hanım, daha 13 yaşındaydı, gelin gitti İzmir'e.

Onu ve eşini İstanbul'dan İzmir'e taşıyan vapur, Blackwall Yard Tersanesinin 1843'de ikiye ayrılması sonrası kurulan, Richard ve Henry Green kardeşlerin Dicky Green Tersanesi'nde 1890 yılında yapılmış ve aynı yıl hizmete girmişti. Sac gövdeli yandan çarklı bir yolcu vapuruydu. Şirket-i Hayriye, İhsan koymuştu 37 baca numaralı vapurun adını. Orası pek bilinmez rivayetlerde ama şaşırmış olmalı İhsan Raif Hanım vapurun ismini görünce. Belki de gülümsemiştir kaderin oyununa. Kararıp bacanın isiyle gökyüzü, çaldığında düdüğü vapurun, nasıl baktı son kez İstanbul'a, neler geçti içinden, orası da anlatılmaz rivayetlerde.

Masa, deniz kıyısındaydı. Hemen yanı başında masanın, kıyıda, barınağın sıra sıra baştankara balıkçı tekneleri. Geceydi. Geceydi ama ne soğuktu ne de sıcak. Karanlığın alıp götürün bir aydınlığı vardı. Altı kişiydiler masanın etrafında; dört erkek, iki kadın.

Rivayet odur ki... 14 yıl sürdü Mehmet Ali'yle evliliği, üç çocuğu oldu. Mutsuzdu İhsan Raif Hanım. Başka kadınlarla da ilişkisi vardı Mehmet Ali'nin. Kabullenemezdi böyle bir şeyi. Ailesi razı oldu, ayrıldı kocasından. O zamanlar olacak iş değildi bir kadının kocasını boşaması. Boşadı kocasını.

İkinci kez evlendi. Ama o da olmadı. Eşi, ilk gecelerinde, elini öptürmek istemişti İhsan Raif Hanıma. Olmazdı, kabullenemezdi. Ayrıldı eşinden.

Sonra aşık oldu. Şahabettin Süleyman ile evlendi. Yazardı Şahabettin Bey, ve sekiz yaş küçüktü eşinden. Biraz dağınık ama beyefendi bir adamdı. Çok iyi gelmişlerdi birbirlerine. Edebiyatla iç içeydiler ikisi de. Eve gelip giden konuklar arasında Yahya Kemal, Ahmet Haşim gibi isimler vardı. Lakin, anlatılanlara bakılırsa, Şahabettin Bey için de önemli bir dönüşümdü bu evlilik. Sözcükleri Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na bırakıp aktaralım bu aşkın ve evliliğin öyküsünü.

"Beyoğlu'nun sefahat âlemleriyle Babiâli mahallesinin basın bohemi içinde kendini derbederliğe vermiş Şehabettin Süleyman o konak ve yalı Hanımefendisine nasıl ve hangi yollardan yanaşabilmişti? Bunu, Rûbab dergisinde İhsan Raif imzalı şiirlerin daima Şahabettin Süleyman imzasını taşıyan yazıların tam orta yerine alınışlarından anlayabilirdik. O şiirlerle bu yazılar Rûbab dergisinin sayfalarında âdeta sarmaş dolaş olmuş gibiydiler. Bu sembolik birleşmeyi, daha sonra her ikisi arasındaki mektuplaşmalar gerçek bir kavuşma haline sokacak ve Şişli'de İhsan Hanımın özenle dayayıp döşediği apartmanında bir evlenme ile sona erecekti.

Sona ermek mi? Lâkin, bu evlenme Şahabettin Süleyman için daha ziyade yeni bir hayatın başlangıcı olmuştur. Zira, İhsan Raif Hanımefendi, bir perinin sihirli değneğiyle dokunduğu hırpani bir çoban çocuğunu dibâlar giyinmiş bir prens heyetine çevirişi gibi, Babiâli mahallesinin harabatı ve pasaklı yazarını, birdenbire, bir Sultan kocası, bir Damadı Hazreti Şehriyarî haline sokmuştur."

Ahmet Haşim "Benim anladığım hece vezni ile" diyor, "milli şiiri iki kişi yazmıştır: Rıza Tevfik ve İhsan Raif Hanım". Şahabettin Süleyman Bey de sevilen, tutulan bir öğretmendi. 1908 yılı sonunda Vefa İdâdisi Fransızca öğretmenliği ve müdür yardımcılığı görevine getirilmişti ama Çıkamaz Sokak ismiyle yazdığı piyes "ahlaksızlığı yayıcı" bulunduğu için 1910 yılının mayıs ayında bu görevinden uzaklaştırıldı. 1909 yılında, kurulmasına öncülük ettiği, edebiyat ve sanat dergilerinde yazılar yazan gençleri bir araya getiren Fecr-i Ati (geleceğin ateşi) adındaki topluluğun "Sanat şahsi ve muhteremdir" sloganı ona aitti. Sonraları, Mekteb-i Sultanisi'nde Osmanlıca öğretmenliği, Darulmuallimin-i Aliye'de edebiyat ve Fransızca öğretmenliği ve müdür yardımcılığı, Galatasaray Mekteb-i Sultanisi'nde edebiyat ve İstanbul Sultanisi'nde felsefe öğretmenliği yaptı.

Birinci Dünya Savaşı yıllarıydı. Doktorlar her ikisine de sağlıkları için iyi geleceğini söyleyince, 1916'da İsviçre'ye Davos'a gittiler. 1919 yılının başıydı, Şahabettin Bey hastalandı. Basit bir soğuk algınlığı sandılar önce, hayatını kaybetti, oraya defnettiler. İspanyol Gribiydi. İhsan Raif Hanım memlekete dönmeye karar verdi.

Masadaki adamlardan en genci, bir kez daha doldurdu boşalan kadehleri. Garsona işaret edecekti boşalan su şişelerini alması için, göz göze geldiler karşısındakiyle, vazgeçti.

Rivayet odur ki... İhsan Raif Hanım İsviçre'den dönerken yanında Bell isimli bir arkadaşları vardı. Sıkıntılı günlerinde yanında duran, destek veren Bell, bu yolculukta da yalnız bırakmamıştı. Sonra aşkını açtı İhsan Raif Hanıma. Müslüman oldu. Hüsrev adını aldı. Evlendiler. 1919'du. 42 yaşındaydı. Bağımsızlığı, Kurtuluş Savaşını destekledi. Sonra, hastalandı İhsan Raif Hanım. Hüsrev Bey tedavi için Paris'e götürdü eşini. 1926'ydı. Durumu kötüye gitti. Ameliyata aldılar. Kalkamadı masadan. İyi adamdı Hüsrev Bey, Türkiye'ye getirdiler, Aşiyân Mezarlığına defnettiler.

Masadaki adamlardan, masanın ucunda, sırtı denize dönük oturan, açık renk ceketini omuzuna atmıştı. Her iki yanında iki kadın oturuyordu. Bakımlıydılar. Adamlardan diğeri, gözlüklü olan, tanburun tellerine dokundu; ceketliydi. Kareli bir gömlek giymişti ceketinin içine. Bilmemek mümkün değildi Kemani Serkis Efendinin bestesini; Kimseye etmem şikâyet, ağlarım ben halime... Nereden gelmişti şimdi aklına? Nihavent makamındaydı, curcuna usullü. Ses uzatmalarıyla tanınan makam, Klasik Batı müziğinin sol minör dizisiyle uyuşur.

Rivayet odur ki yine... 1885’de İstanbul’da doğmuştu. Şahabettin Süleyman ile aynı yaşıydılar. Babası Üsküdarlı kemençeci Onnik Efendi’ydi. Yatkındı müziğe. Zamanının keman üstadı Aleksan Ağa’dan dersler aldı. Ustalaştı, Kemani Serkis Efendi diye anıldı. Besteler yaptı, aranan bir müzisyendi. Rast makamına kürdi dörtlüsü ilave ederek rast-kürdi makamını oluşturduğu söylenir. Lusi Yeramyas ile evlendi, 1921 yılında Paris’e yerleştiler, 1944’te orada öldü.

Akıp gitti Kemani Serkis Efendinin notaları tanburun tellerinden geceye. Adamlardan gözlüklü olan ve ceketli, kareli gömleği olan ceketinin içinde, bir başka çalışıyor gibiydi sanki bu gece tanburu. İçten, yüreğinden söylüyordu, açık renk ceketini omuzunda olan. Arada, gökyüzüne takılıyordu gözleri. Arada sağında oturan kadına. Kadın da ona bakıyordu ara ara söylerken şarkıyı. Yürektendi onun da sesi. Belli oluyordu.

Masadaki adamlardan diğeri, tanbur çalan gözlüklü ve ceketli, kareli gömleği olanın karşısında oturan, söylemiyordu şarkıyı. Kadehini kaldırıp gözüyle “sıhhatinize” dedi masada oturanlara sanki. Dinliyordu sadece. Söylemiyordu. Kocaman, uzun bir yudum aldı rakıdan. Ceketini yoktu. Kısa kollu bir gömlek giymişti. Derinlerde bir yerde, kalan bir şeyi arıyor gibiydi. Belki de yarım kalan bir öyküsü vardı onun da herkes gibi.

Arada bir yerlerde, Kemani Serkis Efendinin notaları akıp giderken yüreklerden geceye, bir balıkçı motoru geçti pat pat pat sesleriyle arkadan. Farkına varmadılar. Masanın yanı başındaki baştankara balıkçı teknesinin kışında bir adam oturuyordu. Elinde, yarıya kadar rakı dolu bir çay bardağı, çay bardağını tutan parmaklarının arasında ateşi filtresine yaslanmış ezik bir sigara. Selamlaştılar. Geceye dalan piyadenin dümen suyu değdi baştankaranın kışına. Şöyle bir oynadı baştankara, o kadar. Sigaranın ateşi bir iz bıraktı karanlık gecede. Bir anlığına. Kimse bilmedi onları ve olanları.

“Kimseye etmem şikâyet, ağlarım ben halime Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbâlîme Perde-i zulmet çekilmiş, korkarım ikbâlîme Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime” TRT’nin Türk Sanat Müziği arşivinde 7271 repertuvar numarasıyla kayıtlıdır. Bestecisinin Kemani Serkis Efendi olduğu yazar. Ondan bahsetmez 7271 numaralı repertuvar. İhsan Raif Hanım yazmıştı “Kimseye etmem şikâyet” diye başlayan bu dizeleri. 13 yaşında. Çocuk gelin olarak giderken İzmir’e. Konaktan ayrılmadan.

Yararlanılan kaynaklar:

Ø Baykuş S. İhsan Raif Hanım’ın Şiirlerinde Milli Romantik Duyuş Tarzı. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Amasya, Ağustos 2020.

Ø Gırlangıç Ç. Kimseye etmem şikâyet – Asırlık haykırışın buruk hikayesi. Erişim adresi: <https://indigodergisi.com/2016/10/kimseye-etmem-sikayet-asirlik-haykirisin-buruk-hikayesi/>

Ø İhsan Râih Hanım. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/İhsan_Râif_Hanım

Ø “Kimseye etmem şikâyet” güftesinin öyküsü. Erişim adresi: <http://www.musikidergisi.com/haber-4598-kimseye-etmem-sikayet-guftesinin-oykusu....html>

Ø Polat NH. Şehâbettin Süleyman. Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/sehabeddin-suleyman>

Ø Şahabettin Süleyman. Erişim Adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Şahabettin_Süleyman

Ø Şirket-i Hayriye Vapurları. Erişim adresi: <https://sehirhatlari.istanbul/tr/sirketi-hayriye/sirketi-hayriye-vapurlari-393>

Dergilerimizden

Turkish Journal of Public Health

Volume:23, Issue:3, 2025

Editor in Chief:

- Yücel Demiral

Section Editors:

- Belgin Ünal
- Niveen Abu-Rmeileh
- Caferi Tayyar Şaşmaz
- Sevgi Canbaz
- Julia Critchley
- Ahmet Nuri Emecen
- Meryem Merve Ören Çelik
- Nelta Edwards
- Tuğrul Erbaydar
- Işıl Ergin
- Nilay Etiler
- Fouad Fouad
- Hande Harmancı
- Özge Karadağ
- Sibel Kıran Bayar
- Peter Phillimore
- Özlem Terzi
- Shahaduz Zaman
- Hakan Baydur
- Recı Meseri
- Asya Banu Babaoğlu
- Asiye Uğraş Dikmen

1. Incidence rate and determinants of multimorbidity in the community: A retrospective cohort study
Ali Köse, Ayşe Tural Altaş, Zeynep Sedef Varol, Buşra Tozduman, Gül Ergör, Alp Ergör
2. Determinants of treatment motivation among tuberculosis patients at a community health center in Medan, North Sumatra, Indonesia
Navita Hasiani Simanjuntak, Sailer Rizki Sari Simaremare, Muhammad Nirwan, Yahvi Pardamean Manik
3. Sex differences in abdominal obesity: Findings from a cross-sectional study abdominal obesity by sex
Kübra Çiçek, Pınar Dünder, Gülsüm Şanlı Erkekoğlu
4. Peer victimisation and social anxiety disorder among adolescents: the mediating role of perceived social support
Obaloluwa Adeyemo, Bede Akpunne, Oluwatobiloba Okeniyi, Elizabeth Akpunne
5. The prevalence of technological addictions and related factors in university students
Abdul Kadir Albayraktar, Nazım Ercüment Beyhun, Cansu Ağralı, Yusuf Emre Bostan, Murat Topbaş, Sevil Turhan, Aykut Karahan, Cilem Bilginer, Nihan Kalkandeler Özden, Gizem Nur Şakar
6. The attitude-behavior gap in vaccine acceptance among medical students: A single-center study
Ufuk Acar, Burcu Beyazgül, İbrahim Koruk
7. Development and psychometric evaluation of future physicians' approach to health literacy scale (F-PATHS)
Tülin Çoban, Sarp Üner, Sevgi Turan, L. Hilal Özcebe, Damla Özyürek, Fahriya Has Akdağ, Bürge Atılğan, Hülya Şirin, Seçil Özkan
8. Pesticide safety and PPE use among farmers in a high-exposure region of Türkiye: An extended theory of planned behavior approach
Ezgi Çelik Sarpmaz, Meltem Çiçeklioğlu, Aslı Davas
9. Assessment of the Safety Climate Among Formal Sector Drivers: Insights from A Public University, Ghana
James Prah, George Appertey, Ebenezer Aggrey
10. Occupational health literacy as a mediator between burnout and work engagement in teachers
Mehmet Veysi Velioğlu, Habip Balsak
11. A cross-country comparison of health promotion for the unemployed people in Germany and Türkiye
Ayşe Şeyma Turgut Arıkan, Alfons Holleder
12. The role of healthcare centers in psychosocial support of children during crises
Mahmoud Khodabandeh
13. The role of quinary prevention in digital health literacy
Ebru Uğraş, Erhan Şimşek, Öykü Su Tulumtaş
14. Improving methods in online health research: A response to "digital health literacy: Hepatitis B information quality on internet platforms"
Salih Keskin

Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi

Cilt:3, Sayı:3, Aralık 2025

Baş Editör:

- Burcu Tokuç

Editörler:

- Pınar Okyay
- Gamze Çan
- Çiğdem Çağlayan
- Beyhan Cengiz Özyurt
- Mahmut Yardım

Teknik Editörler:

- Yusuf Demirtaş
- Ferhat Yıldız

Yayın Kurulu:

- Burcu Tokuç
- Ferruh N. Ayoğlu
- Gamze Çan
- Pınar Okyay
- Derya Çamur

Çocuklarda Aşı Kararsızlığı ve Aşı Reddi: Literatür ve Güncel Veriler Işığında Bir Derleme

Burcin Nalbantoglu

Sağlıkta Sosyal Eşitsizlikler, Hakkaniyet ve Sindemik Yaklaşım

Osman Hayran

Türkiye ve Dünyada Modern Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetlerinin Tarihsel Gelişim Sürecine Genel Bir Bakış

Devran Karpuz, Bülent Kılıç

Koroner Arter Hastalığı Tanısı Alan Olgularda İşyerindeki Kardiyak Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi

Esra Aydın Özgür, Yücel Demiral, Ebru Özpelit

Sağlıklı Hayat Merkezlerinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Kezban Yavuz Emik, Mehmet Akif Sezerol

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Öğrencilerinde Algılanan Sağlık Hizmeti Kalitesi ve Sağlık Hizmeti Kullanımı

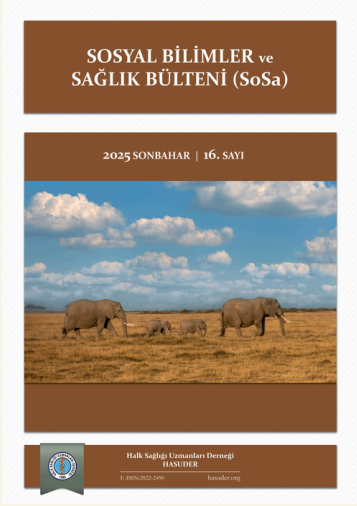
Ali Mesut Temizer, Gamze Varol, Serap Baysal

Editöre Mektup

Çocuk Ölümleri

Muzaffer Eskiocak

HASUDER Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni 2025 Sonbahar, Sayı 16

**Doğal Zeka Yapımı Çizgilerin Ustası Barış Baklan
Oğuz Dicle**

**COVID-19 Pandemi Sürecinde Sağlık Çalışanlarının Yeme Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi: Bir İstanbul Örneği
Fulya Türkmençalıkoğlu, Meryem Merve Ören Çelik**

**Çocuklarda Yetersiz Beslenme ve Eşitsizlik: Seçilmiş Ülkeler Arası Karşılaştırmalı Bir Analiz
Temmuz Gönc Şavran**

**İstanbul'da Bir Tekstil İşyerinde Çalışanlar Arasında İş Güvenliği Kültürünün Değerlendirilmesi
Ahmet Baran, Nuray Özgülnar**

**Modern Tıpta Dualizmin İzleri: İndirgemecilikten Bütüncüllüğe Geçiş
Buğra Taygun Gülle**

**Pelin Esmer'in O da Bir Şey mi? Filminde Gerçeklik, Kurmaca ve Görsel Anlatının Palimpsest Katmanları
Deniz Gönc**

**Hem Kitap Hem Film: SPARTAKÜS
Bülent Kılıç**

**Kendini Gerçekleştiren Kehanetler: Film ve Dizilerde Distopik Anlatının İdeolojisi
Aylin Leblebici Öztürk**

**Bir Eğitim Deneyimi: Halk Sağlığı ve Sosyal Bilimler Dersi
Gökçe Hazar Otçu, Hacer Nalbant, Selma Karabey**

**Türkiye'de Transhümanizm ve Posthümanizm Konulu Tezlerin Bibliyometrik Analizi
Ahmet Furkan Süner, Ahmet Can Bilgin**

Baş Editör:

- Ahmet Can Bilgin

Editörler:

- Nuray Özgülnar
- Temmuz Gönc Şavran
- Salih Keskin

Yayın Kurulu:

- Ahmet Can Bilgin
- Nuray Özgülnar
- Ferruh Niyazi Ayoğlu
- Temmuz Gönc Şavran
- Beyhan Cengiz Özyurt

Bilim Kurulu:

- Akile Gürsoy
- Betül Durmaz Yurt
- Elif Dönmez
- Erhan Akarçay
- İncilay Cangöz
- Jade Cemre Erciyes
- M. Kirami Ölgün
- Kamuran Elbeyoğlu
- Osman Sirkeci
- Özlem Duva
- Sevgi Canbaz

Danışma Kurulu:

- Ahmet Furkan Süner
- Gülcan Demir
- Hacer Nalbant
- Nuray Özgülnar
- Nureddin Özden
- Onur Şimşek
- Salih Keskin
- Selma Karabey
- Yağmur Köksal Yasin

WEBİNERLERİMİZ DEVAM EDİYOR

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Salgınlarda İZCİ'nin Yeri ve Kullanımı

Uzm. Dr. Selen
Gürsoy Turan
Konuşmacı

Doç. Dr. Mikail
Özdemir
Moderatör

Tarih: 07 Ekim 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Çocuk Sağlığında Dijital Zorbalık

Doç. Dr. Betül Orhan Kılıç
Konuşmacı

Prof. Dr. Hilal Özcebe
Moderatör

Tarih: 28 Ekim 2025
Saat: 11.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Sağlıklı Yaş Alma ve Ergonomi

Uzm. Dr. Nureddin
Özdener
Konuşmacı

Prof. Dr. Reyhan
Uçku
Moderatör

Tarih: 18 Kasım 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

WEBİNERLERİMİZ DEVAM EDİYOR

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Değişen Çalışma Dünyasında Uzaktan Çalışma, Sağlık ve Sürdürülebilirlik

Prof. Dr. Sibel Kıran
Konuşmacı

Doç. Dr. Ceyda Şahan
Moderatör

Tarih: 25 Kasım 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Adil Geçiş ve Halk Sağlığı

Prof. Dr. Gamze Varol
Konuşmacı

Doç. Dr. Melike Yavuz
Moderatör

Tarih: 24 Aralık 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Duyurular” sekmesinden ulaşabilirsiniz

**28 EYLÜL
DÜNYA KUDUZ GÜNÜ**

1 Ekim 2025
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

**1-31 EKİM
MEME KANSERİ
FARKINDALIK AYI**

3 Ekim 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

**5 EKİM
DÜNYA YÜRÜYÜŞ GÜNÜ
BİLGİ NOTU**

5 Ekim 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Duyurular” sekmesinden ulaşabilirsiniz

6 EKİM DÜNYA SEREBRAL PALSİ GÜNÜ BİLGİ NOTU

6 Ekim 2025
Engelsiz Toplum
Çalışma Grubu

DİSLEKSİ HAFTASI: FARKINDALIK VE DESTEK

7 Ekim 2025
Engelsiz Toplum
Çalışma Grubu

10 EKİM DÜNYA RUH SAĞLIĞI GÜNÜ

İNSANİ ACİL DURUMLARINDA
RUH SAĞLIĞI

9 Ekim 2025
Toplum Ruh Sağlığı
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Duyurular” sekmesinden ulaşabilirsiniz

Dünya Diyabet Günü
14 Kasım 2025

13 Kasım 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

25 KASIM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI
ULUSLARARASI MÜCADELE GÜNÜ

24 Kasım 2025
Toplumsal Cinsiyet
Kadın ve Üreme Sağlığı
Çalışma Grubu

AĞIZ VE DİŞ
SAĞLIĞI GÜNÜ

24 Kasım 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Duyurular” sekmesinden ulaşabilirsiniz

**1 ARALIK
DÜNYA AIDS GÜNÜ**

30 Kasım 2025
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

**3 ARALIK
DÜNYA
ENGELLİLER GÜNÜ**

2 Aralık 2025
Engelsiz Toplum
Çalışma Grubu

**ULUSLARARASI
SALGINA HAZIRLIK
GÜNÜ**

26 Aralık 2025
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

SAHADAN HABERLER

ŞİMDİ DAHA GÜÇLÜYÜZ...
ŞİMDİ DAHA UMUTLUYUZ...

Yeni görev yerlerine atanan arkadaşlarımızı tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

126. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası, 31 Aralık 2025

- Uzm.Dr. , Abdurrahman Şahin, Mardin Nusaybin İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. , Ayşe Berrin Yapıcıoğlu Yücel, Van Başkale İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. , Ayşe Sultan Kaya, Iğdır Merkez Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. , Beyzanur Özkaptan, Kahramanmaraş Afşin İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. , Hasan Alparslan Topçu, Muğla İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. , Hilal Çankaya, Gümüşhane Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

Eş/Mazaret Durumu Ataması

- Uzm.Dr. Didem Mülayim Güllü, İstanbul Bakırköy İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Dilek Yapıcı Öztürk, Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Furkan Akyüz, Ankara Keçiören İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. İlayda Kulaç Aksu, Ankara Etimesgut İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Osman Burak Demirbaş, Ankara Mamak İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Seçil Nur Kantaş, İzmir Gaziemir İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Uğur Büyükozan, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü

AKADEMİDEN HABERLER

Profesör unvanı alanlar:

- Prof.Dr. Derya Çamur, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Prof.Dr. Çiğdem Şimşek, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

Doçent unvanı alanlar:

- Doç.Dr. İlker Kayı, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

Doktor Öğretim Üyesi unvanı alanlar:

- Dr.Öğr.Üyesi Bengü Nehir Buğdaycı Yalçın, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Dr.Öğr.Üyesi Songül Özge Yavuz Sarı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Dr.Öğr.Üyesi Medine Gözde Üstündağ, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Dr.Öğr.Üyesi Serkan Çelikkün, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

*Bir sonraki
sayımızda
buluşmak üzere...*

HASGÜN